

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის
სახელმწიფო უნივერსიტეტი

ლიკა მუკბანიანი

პარტიების ყოვლისმომცველი პოლიტიკა: საქართველოს
პარტიული სისტემის თვისებრივი ანალიზი 2012 და 2016
წლების საპარლამენტო არჩევნებში

პოლიტიკის მეცნიერება

სამაგისტრო ნაშრომი შესრულებულია პოლიტიკის მეცნიერების
მაგისტრის ხარისხის მოსაპოვებლად

სამაგისტრო ნაშრომის ხელმძღვანელი:

მალხაზ მაცაბერიძე

პროფესორი, პოლიტიკის მეცნიერების დოქტორი

სამაგისტრო ნაშრომის თანახელმძღვანელი:

გიორგი მელიქიძე

პოლიტიკის მეცნიერების დოქტორი

თბილისი

2017

ანოტაცია

პარტიებს ერთ-ერთი უმთავრესი ადგილი უკავიათ პოლიტიკურ პროცესებში. მათი გარდაქმნა და ტრანსფორმაცია წლების განმავლობაში მიმდინარეობდა. იცვლებოდა სისტემურად, შინაარსობრივად, თვისებრივად, თუმცა თავის როლს და მნიშვნელობას არ კარგავდა. პარტიები, როგორც მსოფლიოს უმეტეს სახელმწიფოებში, ასევე საქართველოშიც, არიან პოლიტიკური პროცესის მთავარი შემქმნელები. იდეოლოგია და პარტია წლების განმავლობაში იყო ერთმანეთთან მჭიდრო კავშირში, თუმცა თანამედროვე პარტიულ სისტემებს თუ გადავხედავთ, უმეტეს შემთხვევაში, აშკარად შეინიშნება მათ შორის გაუცხოება. პარტიების ყოვლისმომცველობა და ნაკლებიდეოლოგიურობა სულ უფრო შესამჩნევი ხდება. ყოვლისმომცველ პარტიებს არჩევნებში გამარჯვების ყველაზე დიდი შანსი აქვთ, რადგან ისინი უპირატესობას ანიჭებენ ამომრჩეველთა პრიორიტეტებს და არა იდეოლოგიას, შესაბამისად, ცვლილებებზე გაცილებით უკეთ რეაგირებენ, ვიდრე იდეოლოგიურ ჩარჩოში მოქცეული პარტიები.

მოცემული სამაგისტრო ნაშრომის მიზანია ნაკლებიდეოლოგიურობასა და ყოვლისმომცველობას შორის ურთიერთკავშირის შესწავლა და გაანალიზება. ყოვლისმომცველობაზე, როგორც ცნებაზე არსებული ლიტერატურის მიმოხილვით, მისი მახასიათებლებისა და თვისებების შესწავლით, ასევე სიღრმისეული ინტერვიუებით პარტიების წევრებთან, ექსპერტებთან, ნაშრომი შეეცდება მოკრძალებული წვლილი შეიტანოს პარტიული სისტემების კვლევაში.

კვლევის ფარგლებში მოცემულია პარტიების წარმომადგენელთა და ექსპერტთა მოსაზრებები საქართველოში პოლიტიკური პარტიების თაობაზე, მათ იდეოლოგიურობასა და ყოვლისმომცველობაზე.

როგორც კვლევისას გამოიკვეთა ქართულ პოლიტიკურ პარტიებში, განსაკუთრებით კი სახელისუფლებო პარტიებში, გვხვდება ყოვლისმომცველი ხასიათი. ყოვლისმომცველი პარტია უმთავრესად წარმოდგენილია იმ პირობებში, როდესაც გამარჯვებული პარტია არის დომინანტი. მას შეუძლია მიიტაცოს სხვადასხვა პოლიტიკური ინტერესი და მოახდინოს მათი ერთობლივად წარმოდგენა. ყოველივე ეს კი ყოვლისმომცველ პარტიებს საშუალებას აძლევს

მიერთონ და შთანთქან სხვადასხვა პარტია, ხოლო თავად დომინანტის როლში აღმოჩნდნენ პოლიტიკურ სივრცეში.

საქართველოში პარტიების ყოვლისმომცველი პოლიტიკა ბოლო რამდენიმე ათეული წლის განმავლობაში შეინიშნება. კვლევამ აჩვენა, რომ საქართველოში 2012 და 2016 წლების საპარლამენტო არჩევნებში პარტიები გამოირჩეოდნენ ყოვლისმომცველი ხასიათით და იდეოლოგიის როლი იყო შემცირებული.

საქართველოში პარტია თავისი იდეოლოგიისა და პრინციპების გაწირვით იღებს ყოვლისმომცველ ხასიათს, რომლის მთავარი მიზანი მრავალრიცხოვანი ამომრჩევლის მოზიდვა და დომინანტობაა.

Annotation

The parties have one of the key areas in political processes. Their reorganization and transformation have been going for years. It was changing systematically, in content, qualitatively, though it did not lose its role and importance. The parties, as in the most states of the world, as in Georgia, are the main creators of political process. Ideology and the party have been in close association with each other for years, though if we look at modern party systems, in most cases; obviously, there will be alienation between them. Catch-all and less ideology of the parties are becoming more noticeable. Catch-all parties have the biggest chance of winning in the elections, because they prefer the priorities to voters and not ideology, accordingly, they respond better to changes, than the parties in the ideological framework.

Purpose of the given Master's thesis is studying and analyzing of interrelation between catch-all and less ideology. About catch-all, as a notion according to review of the existing literatura sources, by studying of its characteristics and properties, also by depth interviews with parties' members, experts, the thesis would try to make estimable contribution in party systems research.

Within the research, there are given opinions of parties' representatives and experts about political parties in Georgia, about their ideology and catch-all.

As revealed in research, in Georgian political parties, especially, in government parties we see catch-all character. Catch-all party is mainly presented in those conditions, when the winning party is a dominant. It can capture the various political interests and to make their presentation together. All of these allow the catch-all parties to join and absorb different parties, and to become dominants themselves in political space.

Catch-all policy of the parties in Georgia is noted in the last few decades. The research showed, that the parties were distinguished by their catch-all character in Georgian parliamentary elections of 2012 and 2016 years and their ideology role was reduced.

In Georgia the party by dooming of its ideology and principles gets catch-all character, the main purpose of which is to attract numerous voters and dominance.

შინაარსი

შესავალი	7
თავი I თეორიული საფუძვლები	9
1.1 თეორიული ჩარჩო	9
1.2 ლიტერატურის მიმოხილვა	12
თავი II კვლევის მეთოდები	21
2.1 მეთოდოლოგია	21
2.2 ოპერაციონალიზაცია	22
თავი III საქართველოს და შვედეთის გამოცდილება	27
3.1 შვედეთი	27
3.2 საქართველო	33
თავი IV კვლევის შედეგები	43
4.1 ქართული ოცნება	47
4.2 ერთიანი ნაციონალური მოძრაობა	51
4.3 რესპუბლიკური პარტია	56
4.4 დემოკრატიული მოძრაობა	61
4.5 ლეიბორისტული პარტია	69
4.6 ექსპერტთა შეფასებები	76
დასკვნები და რეკომენდაციები	87
გამოყენებული ლიტერატურა	90
დანართი 1. სადისკუსიო გეგმა	94
დანართი 2. სატიტულო ფურცელი	98

შესავალი

პოლიტიკის მეცნიერებაში პარტიების შესწავლას მოწინავე ადგილი უკავია. მათი შესწავლა მნიშვნელოვანია თანამედროვე სოციალურ-ეკონომიკური ცხოვრების პირობებში, რადგან სწორედ პარტია და მისი პოლიტიკა განსაზღვრავს დემოკრატიული სახელმწიფოს ფუნქციონირების სტანდარტებს. პარტიები, ამ სიტყვის ფართო გაგებით, ჯერ კიდევ უძველეს სახელმწიფოებში არსებობდა. ისინი „დიდი ხნის განმავლობაში ძალაუფლებისათვის ბრძოლაში ჩართულ დაპირისპირებულ ჯგუფებს“ წარმოადგენდნენ (Daalder, In Gunther, Diamond, 2001, pp.40- 51). მაგრამ დღევანდელი სახით, მხოლოდ ახალ დროში გაჩნდა. მათ პროტოტიპებად ვიგები და ტორები შეიძლება მივიჩნიოთ XVII-XVIII საუკუნეების ინგლისის პარლამენტში; ისინი სამეფო ძალაუფლების შეზღუდვის საკითხის მიმართ სხვადასხვა შეხედულების მქონე ჯგუფებს წარმოადგენდნენ. საკუთრივ, პარტიები ამ სიტყვის ვიწრო განმარტებას თუ ვიხმართ, მხოლოდ საკონსტიტუციო მთავრობისა და ჭეშმარიტი არჩევნების შემოღების შემდეგ გაჩნდა (Sartori, 1976).

პარტიების განვითარების ეტაპების ტიპოლოგია ასეთია:

- ელიტური პარტიები (მე-19 საუკუნე);
- მასობრივი პარტიები (1880-1960);
- ყოვლისმომცველი პარტიები (1945 წლის შემდეგ) (Klima, 1998).

პირველი წარმოადგენს პროდუქტს მე-19 საუკუნის საზოგადოებრივი ურთიერთობებისა (Weber, 1946), როდესაც ფეოდალური საზოგადოება თანდათან გზას უთმობს ინდუსტრიულ საზოგადოებას. მეორე - მასობრივი პარტიები (Duverger, 1954) შეესაბამება სამრეწველო საზოგადოებას, რომელმაც მოიპოვა საყოველთაო ხმის უფლება. მესამე - ყოვლისმომცველი პარტიები (Kirchheimer, 1966), რომლებიც იქმნებიან სამრეწველო საზოგადოებიდან პოსტ-ინდუსტრიულში გადასვლისას. ზემოაღნიშნული პარტიების ტიპები ერთმანეთისაგან განსხვავდებიან მათი დამოკიდებულებით საზოგადოებისა და სახელმწიფოსადმი.

პარტიების თანამედროვე ტიპოლოგია (Duverger, 1963) ეფუძნება ნიუმანის ნაშრომს (Neuman, 1956), რომლის საკუთარი ტრანსფორმაცია შემოგვთავაზა კირჩაიმერმა. მისი მოსაზრებით, ყოვლისმომცველ პარტიებად გარდაქმნის პოტენციური აქვს მასობრივ პარტიებს და არა საკადრო და იდეოლოგიურ პარტიებს (Kirchheimer, 1966).

მიუხედავად იმისა, რომ სამეცნიერო სფეროში პარტიულ სისტემებს დიდ ყურადღებას უთმობენ, პარტიების ყოვლისმომცველი პოლიტიკის კვლევა და შესწავლა ჩრდილში მოექცა. კირჩაიმერის თანახმად, ყოვლისმომცველი პარტიები უკიდურესად ოპორტუნისტული ამომრჩევლის მაძიებელი პარტიებია, ლიდერზე ცენტრირებული, ინტერეს ჯგუფებთან დაკავშირებული ან ყველა ზემოთ დასახელებული მახასიათებლის მატარებელი. ყოვლისმომცველი პარტიები, დღევანდელი პარტიების ზოგადი სახელია (Wolinetz, 2002, pp. 136-165).

აღნიშნული ნაშრომი მიზნად ისახავს სწორედ ყოვლისმომცველი პოლიტიკის შესწავლას 2012 და 2016 წლების საპარლამენტო არჩევნების მაგალითზე, რაც თანამედროვე საქართველოში არსებული პარტიული სისტემების კვლევის საფუძველზეა შესაძლებელი. საკითხი სულ უფრო აქტუალური ხდება მსოფლიოში მიმდინარე დემოკრატიული პროცესების გამო.

მოცემულ კვლევაში გააზრებული იქნება პარტიების ყოვლისმომცველი პოლიტიკის თავისებურებები. პარტიების ყოვლისმომცველი პოლიტიკის შესახებ მწირია ინფორმაცია, მისი კვლევა კი დაგვეხმარება, საქართველოში 2012 და 2016 წლების საპარლამენტო არჩევნების მაგალითზე, საკითხის შესწავლასა და გაანალიზებაში.

ეს თემა, პირველ რიგში, იმ ადამიანებისთვის არის აქტუალური და მნიშვნელოვანი, ვისაც პარტიების თანამედროვე სისტემა აინტერესებს. ამ თემის შესწავლა სწორედ მას შემდეგ გადავწყვიტე, როდესაც გავეცანი კირჩაიმერის, კლიმას, კროუველის, ნიუმანის, დიუვერჟეს და სხვ. ნაშრომებს. მათი მოსაზრებების გავლენით შეიქმნა ნაშრომი, რომელსაც წარმოგიდგენთ და ვიმედოვნებ, რომ მცირედ წვლილს შევიტან პარტიების ყოვლისმომცველობის შესწავლის საკითხში.

თავი I თეორიული საფუძვლები

1.1 თეორიული ჩარჩო

გერმანელ-ამერიკელი მეცნიერი ო. კირჩაიმერი, უპირველეს ყოვლისა, ცნობილია თავისი ხშირად ციტირებული ნაშრომით პარტიების ყოვლისმომცველი პოლიტიკა - ტერმინით, რომელმაც ფართო აღიარება მოიპოვა პოლიტიკის მეცნიერებაში. ყოვლისმომცველობა მიუთითებს იმაზე, რომ მხარეები მსხვერპლად წირავენ თავიანთ ძველ იდეოლოგიებს და ძირითად ელექტორატს - ამომრჩევლებს, რათა მაქსიმალურად მიმზიდველი გახადონ თავიანთი საარჩევნო მიმართვა. ყოვლისმომცველი პარტია მობილიზაციას უკეთებს ამომრჩეველთა პოლიტიკურ პრიორიტეტებს და არა იდეოლოგიას.

კირჩაიმერმა ხაზი გაუსვა პროფესიონალიზმისა და პერსონალიზაციის ზრდას პოლიტიკურ პარტიებში, რის გამოც პოლიტიკური პარტიის ორგანიზაციები ხდებოდნენ ნამდვილი წინასაარჩევნო კამპანიის მანქანები. სახელმწიფო თავისი მოქმედებებით ცდილობს ლეგიტიმაციის მოპოვებას თავის პარტიისათვის პარლამენტში და ეს პოლიტიკური პარტიები უფრო და უფრო დამოკიდებულნი ხდებიან სახელმწიფოზე მათი რესურსისთვის. ამასთანავე, ოტო კირჩაიმერი ყურადღებას ამახვილებს ახალი ტიპის პარტიაზე, რომელიც მიიტაცებს სხვადასხვა პოლიტიკურ ინტერესებს და მოახდენს მათ ერთობლივად წარმოდგენას თანამედროვე დემოკრატიებისთვის. ყოველივე ეს კი იძლევა ყოვლისმომცველობის შექმნის საშუალებას.

პარტიების ყოვლისმომცველი პოლიტიკის შესწავლა ოტო კირჩაიმერის სახელთანაა დაკავშირებული. კირჩაიმერის პოლიტიკური თეორიის მიხედვით, სოციალურ-ეკონომიკურ განმარტებათა ფარგლებში, პარტიების ყოვლისმომცველი პოლიტიკა წარმოადგენს ფართო სპექტრის თეორიას პოლიტიკური პარტიების ფუნქციონალური გარდაქმნის შესახებ ორგანიზაციულ, იდეოლოგიურ და საარჩევნო დონეზე. პარტიების ყოვლისმომცველი პოლიტიკის თეზისი წარმოადგენს მხოლოდ პატარა, მაგრამ ზოგადი პოლიტიკური თეორიის მნიშვნელოვან ნაწილს, რომელიც საჭიროებს დამუშავებას. აღნიშნული მოიცავს

უფრო მეტად განზოგადებულ პოლიტიკურ თეორიას შემდეგი საკითხების შესახებ:

- საპარლამენტო დემოკრატიის ეროზია;
- სახელმწიფო პარტიის ქარტიის შესაბამისი ჩამოყალიბება, სადაც პარტიები თავისით გამოეყოფიან სოციალურ ფონდებს და ერთიანდებიან სახელმწიფოსთან;
- სახელმწიფოს მიერ თავიანთი სოციალური წარმოშობიდან და სათანადო რესურსებიდან გამოყოფა, მხარეთა პროფესიონალიზმი და მათი პროფესიონალიზმის საარჩევნო გასაჩივრება;
- წინამდებარე საბოლოოდ წინ უძღვის ვრცელ დეპოლიტიზაციას.

კირჩაიმერმა განსაზღვრა ოთხი ურთიერთდაკავშირებული სფერო, რომლითაც მას სურდა ეჩვენებინა ცვლილებების ანალიზი პოლიტიკური პარტიების როლისა და ხასიათის შესაბამისად. პარლამენტის ძალაუფლებისა და პრესტიჟის დასუსტების შემდეგ კირჩაიმერი მიუთითებს პარტიზანული დეიდოლოგიზაციის პროცესს და ქარტიის სამმხრივი ძალის განვითარებას, რომელიც მოიცავს პოლიტიკურ პარტიებს, სახელმწიფოს და გავლენიან ინტერესთა ჯგუფებს. პარტიებმა დაიწყეს საზოგადოებიდან სახელმწიფო აპარატებში გადანაცვლება, რომლის შედეგადაც შემცირდა განსხვავებული სოციალური კლასების პოლიტიკური აქტივიზაცია. ამასთანავე, შეიცვალა პარტიის წევრების როლი, რომლის შედეგადაც გაჩნდა განსხვავებული შეხედულებები პარტიის ლიდერებსა და წევრებს შორის. პარტიების მასობრივმა ტრანსფორმაციამ შეამცირა მათი წარმომადგენლობითი ფუნქცია. კირჩაიმერი ყურადღებას ამახვილებს რიგითი მოქალაქეების პოლიტიკური პროცესებიდან ჩამოშორების ზრდაზე - მოქალაქეებმა დაკარგეს კონტროლი პოლიტიკურ ორგანიზაციებზე და პოლიტიკურმა ორგანიზაციებმა დაკარგეს კონტროლი თავიანთ მომხრეებზე.

მაღალი დონის ინტერპარტიული თანამშრომლობის კომენტარებისას, კირჩაიმერი ეხება ტორგერსენის (Torgersen) ნაშრომებს, რომ ილუსტრირება მოახდინოს ევროპულ პარტიებში როგორ დასტაბილურდა მათი პოლიტიკური დამოკიდებულება, პარტიებს შორის კონსენსუსის დახმარებით (Kirchheimer, 1966,

p.188). შვედმა და ნორვეგიელმა სოციალ-დემოკრატებმა პოლიტიკური კონკურენცია მინიმუმამდე დაიყვანეს თავიანთი პოლიტიკური პროგრამების შემცირების ხარჯზე. ყველა პოლიტიკური ლიდერი მჭიდროდ თანამშრომლობს ერთმანეთთან, ამის გამო ოპოზიციისთვის ძალიან მცირე ადგილი რჩება და ამ პოლიტიკური თანამშრომლობის შედეგად მოქალაქეების მონაწილეობა მცირდება.

ცენტრალური ევროპის რეგიონში ჩეხეთი წარმოადგენს განსაკუთრებულ შემთხვევას, სადაც პოლიტიკური და ეკონომიკური ტრანსფორმაციის გვერდით კონკრეტული ფაქტორებიც აღესრულება, რომელმაც მოახდინა ზეგავლენა პარტიების ფორმირებასა და ჩამოყალიბებაში, ჯერ კიდევ ადრეულ სტადიაში. 21-ე საუკუნეში, ზოგადად თანხმდებიან იმაზე, რომ ჩეხეთის რესპუბლიკას აქვს სტანდარტული და სტაბილური პარტიული სისტემა, რომელიც თანაბარია დასავლეთის დემოკრატიული პრინციპებისა და რომელსაც შურით უყურებენ ზოგიერთ პოსტ-კომუნისტურ ქვეყნებში. ხუთი ძირითადი პარტია იყო წარმოდგენილი ჩეხეთის პარლამენტის ქვედა პალატაში: არსებობს ერთი დიდი პარტია - სამოქალაქო დემოკრატიული პარტია (ODS) და ერთი დიდი მემარცხენე პარტია - ჩეხეთის სოციალურ - დემოკრატიული პარტია (CSSD), და მათ შორის არის ერთი პატარა ქრისტიანულ - დემოკრატიული პარტია (KDU-CSL) და მცირე და ლიბერალური ეკოლოგიურად ორიენტირებული პარტიები. გარდა ამისა, არსებობს ასევე კომუნისტური პარტია (KSCM). თუმცა, ფასადურად პოტენციალურად სტაბილურად გამოიყურება ჩეხეთის პოლიტიკური სტრუქტურა და ბევრს ლაპარაკობენ მის მაღალ დემოკრატიულ ღირებულებებზე, არსებული მდგომარეობა მაინც საგანგაშოა. სულ უფრო და უფრო იკვეთება ჩეხეთის პოლიტიკური პარტიების იერარქიულად ორგანიზებული სტრუქტურები, რომლებიც ფუნქციონირებენ როგორც „პატარა ჯარები“. გარკვეულ შემთხვევაში, შეიძლება ვივარაუდოთ, მათი ავტორიტარული თვისებებიდან გამომდინარე, ისინი მოქმედებენ როგორც კორუფციის „რვაფეხები“, რომელიც ძირავს საზოგადოებრივი წესრიგის ყველა მხარეს. განსაკუთრებით ასეთი საფრთხის ქვეშ იმყოფება სახელმწიფო, რომლის

პოლიტიკური კულტურა, სოციალური კავშირები, ერთობა, სოლიდარობა მთავრდება სუსტი ინსტიტუციონალური ძალაუფლების დაყოფით (Klima, 1998).

კირჩაიმერი წუხდა, რომ დემოკრატია საფრთხის ქვეშ იდგა, იმის გამო, რომ შემცირდა პარლამენტსა თუ სახელმწიფოში იდეოლოგიებზე დამყარებულ პარტიათა რიცხვი, რადგან ისინი ყოვლისმომცველობით დაინტერესდნენ, რამაც გამოიწვია ხალხის აპათია და პოლიტიკიდან დაშორება. ამრიგად, ყოვლისმომცველი პარტიები ყურადღებას ამახვილებენ არა იდეოლოგიაზე, არამედ ამომრჩეველთა პოლიტიკურ პრიორიტეტებზე.

1.2 ლიტერატურის მიმოხილვა

ყოვლისმომცველი პოლიტიკის მიმოხილვისას განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია ოტო კირჩაიმერის პოლიტიკური თეორია. გერმანელ-ამერიკელი მეცნიერის ო. კირჩაიმერის (1905-1965) პარტიების ყოვლისმომცველობის კონცეფცია იყო ნაწილი მისი უფრო მრავლისმომცველი თეორიის - პარტიების ტრანსფორმაციისა, რომელიც მოიცავს ოთხ ერთმანეთთან ურთიერთდაკავშირებულ პოლიტიკურ პროცესს. ამასთან, კონცეფცია რჩება დავის თემად, რომელმაც გააცოცხლა უამრავი დოკუმენტი, რომელთა შესწავლასაც წლების მანძილზე არაერთი მეცნიერი ცდილობდა.

კირჩაიმერის ნაშრომები, როგორც 1954 წლებში, ისე 1954 წლიდან 1966 წლამდე არაერთხელ იყო მოდიფიცირებული და გადამუშავებული. მისი ყველაზე მეტად გადამუშავებული ფორმა - ყოვლისმომცველი თეზისი აქამდეც მხოლოდ რეზიუმეა უფრო ფართო თეორიისა, რომელიც ბრუნავს ოთხი კონცერნის ირგვლივ. პირველი იმაში მდგომარეობს, რომ ის ასახელებს პარლამენტის დემოკრატის ეროზიასა და პოლიტიკური ოპოზიციის გაქრობას. კირჩაიმერი განსაკუთრებით შემოფოთებული იყო ოპოზიციური პრინციპულობის გაუჩინარებით, არა მხოლოდ ფაშისტურ და სოციალისტურ სახელმწიფოებში, არამედ იმ ქვეყნებშიც, სადაც დემოკრატია კარგა ხნის დამკვიდრებული იყო. მეორე ძირითად პრობლემად იგი მიიჩნევდა ე.წ. „სახელმწიფო პარტიული კარტელის“ ჩამოყალიბებას, რომელიც მან ჯერ კიდევ 1954 წელს იწინასწარმეტყველა. მესამე პრობლემა დაკავშირებულია დემოკრატიათა

(Kircheimer, 1954). იგი ითვალისწინებდა პარტიული ორგანიზაციების პროფესიონალიზმსა და პერსონალიზაციას. ოტო კირჩაიმერი ჯერ კიდევ 1950-იან წლებში გამოთქვამდა უარყოფით დამოკიდებულებას ამ „პერსონალიზაციური პოლიტიკის“ მიმართ, რომელიც პოლიტიკას ზედმეტ ტვირთად გადააქცევდა. ოპოზიციის გაქრობას, კარტელიზაციას და პროფესიონალიზაციას მივყავართ მეოთხე დამოკიდებულებასთან, რაც იწვევს დეპოლიტიზაციას, პოლიტიკურ აპათიასა და ხელისუფლების კლასიკურ დაყოფას (Krouwel, 2003, p. 24).

კირჩაიმერი მიუთითებს, რომ ყოვლისმომცველ პარტიებს არჩევნებში გამარჯვების ყველაზე დიდი შანსი აქვთ, ვინაიდან გაცილებით ეფექტურად მუშაობენ პოლიტიკური კომუნიკაციის კუთხით, უკეთესად ქმნიან პარტიის იმიჯს და უკეთესად რეაგირებენ მიმდინარე ცვლილებებზე (Kircheimer, 1966, pp. 177-200).

დე გაულის (De Gaulle) თანახმად, კირჩაიმერი ამტკიცებს, რომ მომენტალურად პოპულარულმა ლიდერებმა შესაძლოა გამოიყენონ თავისი პოპულარობა არსებული პოლიტიკური სისტემის დასამარცხებლად და ჩაანაცვლონ ისინი ფსევდო ლეგიტიმური ავტორიტარული ხელისუფლების მომხრეებით, რომლებიც იღებენ მონაწილეობას გადაწყვეტილების მიღებაში, რაც შესაძლოა ემსახურებოდეს მათ ინდივიდუალურ პოლიტიკურ მისწრაფებებს (Kirchheimer, 1963, p. 2).

„ყოვლისმომცველი პარტიების“ ორი სახესხვაობა გამოიყოფა: კარტელური და კლიენტელისტური პარტიები. ორივე მათგანი „ყოვლისმომცველი პარტიების“ არასტანდარტული მუტაციის შედეგია. კლიენტელისტური პარტიები შემდეგ პირობებში ჩამოყალიბდა:

- ფორმირება 1989 წლიდან;
- დემოკრატიზაციის პროცესთან თანაარსებობა;
- მასობრივი პრივატიზაცია;
- ნაკლებად განვითარებული სამოქალაქო საზოგადოება;
- ახლადშექმნილი პარტიების სიმრავლე;

ყოვლისმომცველი პარტიები გამოირჩევა შემდეგი მახასიათებლებით:

- კლიენტელიზმისა და კორუფციის მაღალი დონით;

- პარტიებსა და ბიზნესს შორის კლიენტელისტური კავშირით;
- მნიშვნელოვნად შესუსტებული იდეოლოგიური ბაზისით;
- პარტიის ლიდერების განსაკუთრებული როლით;
- პარტიის რიგითი წევრების როლის შესუსტებით;
- პარტიულ ინტერესებზე ნაკლები ფოკუსირებით;

ამგვარი პარტია ორიენტირებულია სხვადასხვა ინტერესთა ჯგუფის მოთხოვნების დაკმაყოფილებაზე (Klima, 2013).

ა. კროუველი (A. Krouwel) თავის ნაშრომში „ოტო კირჩაიმერი და ყოვლისმომცველი პარტია“ - განიხილავს ყოვლისმომცველი პოლიტიკის თავისებურებებს. მისი მოსაზრებით, ოპოზიციის გაქრობა, კარტელიზაცია და პოლიტიკის პროფესიონალიზაცია საზოგადოებას აპირისპირებს სახელმწიფოს წინააღმდეგ, რომელიც იწვევს პოლიტიკისადმი ცინიზმსა და აპათიას (Krouwel, 2003, p. 23).

კირჩაიმერი სხვადასხვა ნაშრომში, 1950-1960 წლებში, აანალიზებდა, რომ სოციალური თუ ქრისტიანულ-დემოკრატიული პარტიების მხრიდან მოხდა საზოგადოებასთან ურთიერთობის შესუსტება, გადგომა და მიუთითებდა შესაძლო სახელმწიფო-პარტიული კარტელის შექმნას, რომელიც შედეგი იქნებოდა ამ პროცესების.

მ. კლიმას (Klima, p. 1) მოსაზრებით, თუკი ეკონომიკური, სოციალური, კულტურული და პოლიტიკური პარამეტრები საზოგადოებაში უნდა შეიცვალოს, მაშინ უნდა მოხდეს პოლიტიკური პარტიებისა და მისი შინაგანი სტრუქტურის რეორგანიზაციაც და განახლება. ადაპტაცია ძირითადი წინაპირობაა ევოლუციის. ამ კონტექსტში პოლიტიკური მეცნიერება შეისწავლის პოლიტიკური პარტიების განვითარების ეტაპებს, რომლის ტიპოლოგია ასეთია: ელიტური პარტიები (მე-19-ე საუკუნე); მასობრივი პარტიები (1880-1960); ყოვლისმომცველი პარტიები (1945 წლის შემდეგ) (Klima, p. 1).

ელიტური პარტიები (Weber, 1946) წარმოადგენენ ადრეული ეტაპის პოლიტიკურ პარტიებს და პროდუქტს მე-19-ე საუკუნის საზოგადოებრივი ურთიერთობებისა, როდესაც ფეოდალური საზოგადოება თანდათან გზას უთმობს ინდუსტრიულ საზოგადოებას. მასობრივ პარტიებს (Duverger, 1954) შეესაბამება

სამრეწველო საზოგადოება, რომელმაც მოიპოვა საყოველთაო ხმის უფლება. და ბოლოს, ყოვლისმომცველი პარტიები (Kirchheimer, 1966), რომლების იქმნებიან სამრეწველო საზოგადოებიდან პოსტინდუსტრიულში გადასვლისას. ეს სხვადასხვა ტიპები პარტიებისა ერთმანეთისაგან განსხვავდებიან მათი დამოკიდებულებით საზოგადოებისადმი და სახელმწიფოსადმი.

კროუველი თავის ნაშრომში საუბრობს, რომ ოპოზიციის გაქრობა და კარტელიზაცია იწვევს საზოგადოების მხრიდან ცინიზმსა და აპათიას. ხოლო კლიმა ყურადღებას ამახვილებს იმაზე, რომ თუკი ეკონომიკური, სოციალური და კულტურული პარამეტრები უნდა შეიცვალოს, მაშინ უნდა მოხდეს პოლიტიკური პარტიების განახლება.

პარტიების თანამედროვე ტიპოლოგია (Duverger, 1963) ეფუძნება ნიუმანის ნაშრომს (Neuman, 1956), რომლის თანახმად თანამედროვე პარტიების გავლენა და ფუნქციები განსაკუთრებით გაიზარდა (Neuman, 1956, p. 404). დიუვერჟეს განმარტებით საკადრო და მასობრივ პარტიებს შორის განსხვავებას წარმოადგენს ელიტაზე (საკადრო პარტიების შემთხვევაში) ან მასობრივ წევრებზე (მასობრივი პარტიების შემთხვევაში) ორიენტირება (Ware, 1987). ნიუმანისა და დიუვერჟეს მოსაზრებას შორის არსობრივი განსხვავება მდგომარეობს იმაში, რომ დიუვერჟე კონცენტრირებას ახდენს პარტიის ორგანიზაციულ სტრუქტურაზე, ხოლო ნიუმანი პარტიის ფუნქციებზე აკეთებს აქცენტს. ნიუმანის ტიპოლოგიის საკუთარი ტრანსფორმაცია შემოგვთავაზა კირჩაიმერმა, რომლის მიხედვითაც, ყოვლისმომცველ პარტიებად გარდაქმნის პოტენციალი აქვს მასობრივ პარტიებს (და არა საკადრო და იდეოლოგიურ პარტიებს) (Kircheimer, 1966)).

კირჩაიმერის მოსაზრების თანახმად, ყოვლისმომცველი პარტიები უკიდურესად ოპორტუნისტული ამომრჩევლის მაძიებელი პარტიებია, ლიდერზე ცენტრირებული, ინტერეს ჯგუფებთან დაკავშირებული ან ყველა ზემოთ დასახელებული მახასიათებლის მატარებელი. ყოვლისმომცველი პარტიები დღევანდელი პარტიების ზოგადი სახელია (Wolinetz, 2002, pp. 136-165).

ადრეული პერიოდის საარჩევნო კამპანიებში პოლიტიკური პარტიები დომინირებდნენ. თანამედროვე პირობებში კი გაჩნდნენ ახალი აქტორები. ბოლო პერიოდში გავრცელებული მოსაზრებით, ახალმა დემოკრატიებმა უფრო

ადვილად მოახერხეს თანამედროვე საარჩევნო კამპანიის მახასიათებლების ათვისება, ვიდრე განვითარებულმა დემოკრატიებმა, რადგან ახალმა დემოკრატიებმა დაჩქარებული ტემპით, ზერელედ გაიარეს განვითარების პროცესი (Gunther, Diamandouros, Puhle, 1995).

ყოვლისმომცველი პარტიები უმთავრესად წარმოდგენილია იმ პირობებში, როდესაც გამარჯვებული პარტია არის დომინანტი (Roper, 1995, p. 521). ყოვლისმომცველი პარტიების ჩამოყალიბებას განაპირობებს ორი გამოკვეთილი პირობა:

- პარტია წევრების მისაღებად არის ღია (და არა შეზღუდული);
- პარტიებს შორის კონკურენცია მიმდინარეობს ეროვნულ დონეზე (და არა რეგიონულ დონეზე) (Duverger, 1962).

ყოვლისმომცველი პარტია არ იზღუდება წევრების მიღებისას რაიმე პრინციპული კრიტერიუმით და ცდილობს მოწინააღმდეგეებს წევრების მრავალრიცხოვნობით გაუწიოს კონკურენცია. საქართველოს პარტიული სისტემა სწორედ წევრების მოზიდვაზეა ორიენტირებული და ამ მხრივ შეზღუდვებს არ ცნობს.

პარსონსი გვთავაზობს (Parsons, 1964, pp. 339-357) დაპირისპირებისა და თანამშრომლობის თეორიას, რომელზე დაყრდნობითაც შეიქმნა „ტერიტორიულ-ფუნქციონალური“ განზომილება (Lipset, Rokkan, 1967). სწორედ აღნიშნული განზომილება განიხილება ყოვლისმომცველი პარტიების ჩამოყალიბების მომდევნო წინაპირობად. აღნიშნული პირობის თანახმად, მასობრივი პარტიები, რომლებიც წარმატებით გარდაიქმნებიან ყოვლისმომცველ პარტიებად საარჩევნო კამპანიას აწარმოებენ ეროვნულ დონეზე და წევრებს იძენენ ქვეყნის მასშტაბით. ამის საწინააღმდეგოდ საკადრო პარტიები წარმატებულად საქმიანობენ ქვეყნის მხოლოდ ერთ კონკრეტულ რეგიონში.

საქართველოში პარტიის წევრობა დამოკიდებულია უფრო მეტად ლიდერის ან ლიდერთა ჯგუფის მისწრაფებებზე და შეხედულებებზე, ვიდრე იდეოლოგიაზე. ლიდერის გამოკვეთა წინა პლანზე დამახასიათებელია არა მხოლოდ ქართული პოლიტიკისთვის, არამედ დემოკრატიული სახელმწიფოებისთვისაც. ამ ფენომენს განიხილავენ „ამერიკანიზაციის“ ერთ-ერთ მახასიათებლადაც. იდეოლოგიის

გაუფერულების მიზეზი შეიძლება იყოს თანამედროვე საზოგადოებისათვის დამახასიათებელი აპათია, ზოგადად პოლიტიკური პროცესების მიმართ. ქართულ პოლიტიკურ სივრცეში პარტიები ხშირად თავს არიდებენ მკვეთრად განსაზღვრული იდეოლოგიის გამოკვეთას, რითაც ცდილობენ რაც შეიძლება ბევრი ამომრჩეველი მიიზიდონ. ყოველივე ეს კი ემსგავსება კირჩაიმერის ყოვლისმომცველი პარტიების პოლიტიკას (catch-all party).

ნაშრომი - პარტიების ყოვლისმომცველი პოლიტიკა, რომელიც წარმოდგენილია 1966 წელს, ერთ-ერთი იყო, რომელიც მუდმივად განიცდიდა ცვლილებას 12 წლის განმავლობაში. არსებითი ცვლილებები იყო შესული ამ ხელნაწერში, რაც მიუთითებს, რომ კირჩაიმერი ჯერ კიდევ გააზრების მომენტში იყო და დიდწილად საჭიროა განმეორებითი ფორმულირება პარტიების ყოვლისმომცველობისა. ყველაზე მნიშველოვანი ცვლილებები განხორციელდა იმ მონაკვეთში, რომელიც აღწერს ომის შემდგომი პარტიების ყოვლისმომცველობას და სადაც კირჩაიმერი აკონკრეტებს ფაქტებს, რამაც ზემოქმედება მოახდინა პარტიების ყოვლისმომცველობის განვითარებაზე სხვადასხვა ევროპულ ქვეყნებში (185-188 გვ. იყო მთლიანად შეცვლილი (A. Krouwel, 2003, p. 27)). კირჩაიმერის მიერ გერმანულ ენაზე გამოქვეყნებული იგივე სტატია ასევე იყო მაგალითი მრავალრიცხოვანი გადახედვებისა თუ პერეფორმულირებისა (Kirchheimer 1964, Kirchheimer 1965). გერმანული ვერსია ინგლისურ ვერსიაზე ერთი წლით ადრე გამოქვეყნდა. ეს ვერსიები განსხვავდება რამდენიმე წერტილში (Krouwel, 2003, p. 28). მისმა ორაზროვნებამ და არასიზუსტემ ამ დასკვნებსა თუ ეფექტურ არასრულ ვერსიებში გამოიწვია დაბნეულობა - შემდგომ ანალიზსა და მის იდეებში. იმისათვის, რომ შესაძლებელი ყოფილიყო ამ ლაბირინთიდან გამოსვლა და დაწყებულიყო რეკონსტრუქცია კროუველი არა მხოლოდ კირჩაიმერის მიერ გამოქვეყნებულ ნამუშევრებს გაეცნო, არამედ მის პირად არქივს - გამოუქვეყნებელ ნაშრომებსა და ლექციებს. ის აგრეთვე გაეცნო იმ ბმულებსა და წყაროებს, რომელიც კირჩაიმერს თავდაპირველ ნამუშევრებში ჰქონდა გამოყენებული. მაგალითად, თუ გვინდა გავეცნოთ იმას, როგორ ცდილობდა კირჩაიმერი ეჩვენებინა პარტიული ორგანიზაციების განვითარების დონე, შეგვიძლია გადავხედოთ ლომარის (Lohmar) და პიზორნოს (Pizzorno) ნამუშევრებს, რომელიც

კირჩაიმერს მოჰყავს დამადასტურებელ არგუმენტად (Kirchheimer, 1966, p.190). ეს თავის მხრივ საშუალებას იძლევა ვარაუდისა, რომ კირჩაიმერმა შეაფასა პარტიული წევრების როლის დაქვეითება როგორც მრავალმხრივი პროცესი, მათ შორის პარტიული წევრების რაოდენობაც. ამასთან ერთად პარტიის შემოსავლებისთვის შემცირდა მნიშვნელობა წევრების რაოდენობის კუთხით (Lohmar, 1969, pp.35–7). ასევე, წევრების რაოდენობა აღარ არის შუამდგომი პარტიის ლიდერებსა და ელექტორატს შორის და ხელმძღვანელების არჩევის დროს (Lohmar, 1969, p.43). მმართველი ჯგუფი ფუძნდება მათი ტექნიკური და მენეჯმენტური თვისებებით და არა იდეოლოგიური ორიენტაციით ან კლასიკური წარმოშობით (Lohmar, 1969, pp.117–24; Pizzorno, 1964, pp.212–17).

დიუვერჟეს (Duverger) მითითებით, კირჩაიმერი აცხადებს, რომ მოქალაქეები ხშირად გამოირიცხებიან პოლიტიკური ცხოვრებიდან. სწორედ პარტიების ყოვლისმომცველობა თავაზობს უფრო და უფრო ნაკლებ შესაძლებლობას წევრობის საქმიანობისათვის.

ყოვლისმომცველი პარტიული ორგანიზაციები ხდებიან პროფესიული და კაპიტალის მომპოვებლები და ძირითადად დამოკიდებულნი არიან სახელმწიფო სუბსიდიებზე და იმ ინტერესთა ჯგუფებზე ვინც ხელს შეუწყობთ მათ შემოსავალს, აგრეთვე დამოუკიდებელ მედიაზე, რომელიც საშუალებაა მასობრივი ინფორმაციის საჭიროების შემთხვევაში (Kirchheimer, 1966, pp.190–94). რაც შეეხება ყოვლისმომცველობის იდეოლოგიას, კირჩაიმერი უყურებს როგორც საარჩევნო სტრატეგიას. „მიუხედავად იმისა, რომ მასობრივი პარტიები“ - აღნიშნა მან ერთ-ერთ ლექციაზე - „საკმარისია იმისთვის, რომ იყოს უმრავლესობა, მათ არ შეიძლება ჰქონდეთ უნიკალური იდეოლოგიური პროგრამა“ (Kirchheimer, 1962, p.1).

ინგლისური და ამერიკული მხარეთა სისტემები მარგინალური ამომრჩევლებისთვის იბრძვიან. ასეობენ ისეთი ადამიანები, რომლებიც ხმას მხოლოდ ერთ პარტიას აძლევენ, მაგრამ იმისთვის რომ მიიღონ მცურავი ხმები, პარტიებიდან ერთ-ერთი მათგანი ცდილობს, დაიყვანოს მინიმუმამდე განსხვავება გვერდით მდგომისაგან (Kirchheimer 1962, p.3). იმისათვის, რომ კირჩაიმერმა განამტკიცოს თავისი თეზისი იდეოლოგიურ დონეზე, იგი ეხება დაუნსის (Downs)

დემოკრატიული ეკონომიკის თეორიას და მოჰყავს არგუმენტი იმაზე, რომ პოლიტიკური პარტიების მთავარი მიზანია შემდგომ არჩევნებში გამარჯვება. შედეგად პარტია თავის პოლიტიკას ორგანიზებას ისე უკეთებს, რომ სარგებელი უფრო მეტი ჰქონდეს, ვიდრე ზარალი თავისი პოლიტიკით (Kirchheimer 1966, p.195).

ყოველსმომცველი პარტია მობილიზაციას უკეთებს ამომრჩეველთა პოლიტიკურ პრიორიტეტებს და არა იდეოლოგიას. ეს მრავალფუნქციური ინტერპრეტირებული იდეოლოგიები წარმოადგენენ პროდუქტს ამომრჩეველთა ბაზარზე, შემოიფარგლებიან რა მხოლოდ იმით, რომ ამომრჩეველები არ მისცემენ ხმას, თუკი ყველა მხარე ხაზს გაუსვამს სრულიად იდენტურ პროგრამას. ამ მხრივ, მხარეები ერთმანეთის კონკურენციას ახდენენ პირადი საქმეებით (კანდიდატების), ტრადიციებისადმი დამოკიდებულებითა და სხვა „ირაციონალური“ საშუალებებით .

მაღალი დონის ინტერპარტიული თანამშრომლობის კომენტარებისას, კირჩაიმერი ეხება ტორგერსენის (Torgersen) ნაშრომებს, რომ ილუსტრირება მოახდინოს ევროპულ პარტიებში როგორ დასტაბილურდა მათი პოლიტიკური დამოკიდებულება, პარტიებს შორის კონსენსუსის დახმარებით (Kirchheimer, 1966, p.188). შვედმა და ნორვეგიელმა სოციალ-დემოკრატებმა პოლიტიკური კონკურენცია მინიმუმამდე დაიყვანეს თავიანთი პოლიტიკური პროგრამების შემცირების ხარჯზე. ყველა პოლიტიკური ლიდერი მჭიდროდ თანამშრომლობს ერთმანეთთან, ამის გამო ოპოზიციისთვის ძალიან მცირე ადგილი რჩება და ამ პოლიტიკური თანამშრომლობის შედეგად მოქალაქეების მონაწილეობა მცირდება. რაც შეეხება როკანის (Rokkan) და ვალენის (Valen) ნაშრომებს, კირჩაიმერი დამატებით იყენებს იმის მტკიცებულებად, თუ როგორ შემცირდა პოლიტიკური კონკურენცია (Kirchheimer, 1966, p.188), ხოლო ითვალისწინებს რა ლიპსეტს (Lipset), იგი ამტკიცებს, რომ სიმდიდრის ზრდას და დასავლეთის სამრეწველო დემოკრატიების აღმავლობას მოჰყავს ახალი საშუალო ფენის წარმოქმნა (Kirchheimer, 1966, pp.191–2).

ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე შეგვიძლია დავასკვნათ, რომ ყოველსმომცველი პოლიტიკა პარტიებს საშუალებას აძლევს ელექტორატის დიდი

ნაწილის გული მოიგოს, ე.ი. მოიპოვოს უმრავლესობა, მაგრამ ასეთ უმრავლესობას არ შეიძლება ჰქონდეს უნიკალური იდეოლოგიური (ან მკვეთრად განსაზღვრული) იდეოლოგიური პროგრამა. სწორედ პარტიების ყოვლისმომცველობა იწვევს პარლამენტიდან ოპოზიციის გამოდევნას და ხალხის პოლიტიკიდან ჩამოშორებას, რის გამოც მოქალაქეთა აპათია და ზერელე დამოკიდებულება იზრდება ზოგადად პოლიტიკისადმი.

თავი II კვლევის მეთოდები

2.1 მეთოდოლოგია

მიზნის მისაღწევად გამოვიყენებ თვისებრივი კვლევის მეთოდს, რადგან იგი მიზნად ისახავს არა შესასწავლი ფენომენის რაოდენობრივი გავრცელების სურათის დადგენას, არამედ მის სიღრმისეულ შესწავლას. ყველაზე მთავარი კი ის არის, რომ აღნიშნული მეთოდის საშუალებით მივიღებთ კითხვაზე პასუხს განაპირობებს თუ არა პარტიების ნაკლებიდეოლოგიურობა მათ ყოვლისმომცველ ხასიათს? რაც დაგვეხმარება მიზეზების გამორკვევასა და არსებული საკითხის ახსნისთვის.

თვისებრივი მეთოდის გამოყენება საშუალებას მოგვცემს პარტიების ყოვლისმომცველი პოლიტიკა შევისწავლოთ სიღრმისეულად, გამოვავლინოთ მისი თავისებურებები და გავითავისოთ მისი პოზიტიური და ნეგატიური მხარეები. კვლევის დროს ჩავატარებ სიღრმისეულ ინტერვიუს იმ პარტიების წარმომადგენლებთან, რომლებიც წარმოდგენილნი იყვნენ 2012 და 2016 წლების საპარლამენტო არჩევნების შედეგად პარლამენტში. გავარკვევ პარტიათა გაერთიანების შედეგად მოხდა თუ არა ცალკეულ პარტიებში იდეოლოგიის შესუსტება; იყვნენ თუ არა პარლამენტში წარმოდგენილნი პარტიები, რომლებიც ხასიათდებოდნენ ყოვლისმომცველობით.

კვლევის მიზანია იდეოლოგიასა და ყოვლისმომცველობას შორის ურთიერთგავშირის გარკვევა და გაანალიზება. შესაბამისად, ნაშრომის მთავარი საკვლევი კითხვაა

განაპირობებს თუ არა პარტიების ნაკლებიდეოლოგიურობა მათ ყოვლისმომცველ ხასიათს?

ჰიპოთეზა არის ვარაუდი და მის გამართლებას/არ გამართლებას კვლევის შედეგი აჩვენებს. ნაშრომის ჰიპოთეზა ჩამოვყალიბებ შემდეგნაირად: **რაც უფრო ნაკლებიდეოლოგიურია პარტია, მით უფრო იზრდება მისი ყოვლისმომცველი ხასიათი.**

კვლევაში გამოიყოფა: დამოუკიდებელი ცვლადი - ნაკლებიდეოლოგიური პარტია, დამოკიდებული ცვლადი - ყოვლისმომცველი ხასიათი.

კვლევის დროს ჩავატარებ სიღრმისეულ ინტერვიუს იმ პარტიების წარმომადგენლებთან, რომლებიც წარმოდგენილნი იყვნენ 2012 და 2016 წლების საპარლამენტო არჩევნების შედეგად პარლამენტში, ასევე არასაპარლამენტო პარტიების წარმომადგენლებთან და ექსპერტებთან. ყოველივე ეს კი საშუალებას მოგვცემს მრავალმხრივ დავინახოთ პარტიების ყოვლისმომცველობის ხასიათი.

2.2 ოპერაციონალიზაცია

ჰიპოთეზის შემოწმების პროცესის მნიშვნელოვანი ეტაპია ოპერაციონალიზაცია, რაც გულისხმობს აბსტრაქტული ცნებების უფრო კონკრეტულ და დაკვირვებად ცნებებად ქცევას. შესაბამისად, მნიშვნელოვანია ზოგადი ცნებების დაკონკრეტება და ახსნა იმისა, თუ რა გზით იქნება ნაშრომში წარმოდგენილი ამ ცნებების გაზომვა. იმის დასასაბუთებლად, რომ რაც უფრო ნაკლებიდეოლოგიურია პარტია, მით უფრო იზრდება მისი ყოვლისმომცველი ხასიათი, გვჭირდება შემდეგი საკვანძო ცნებების ოპერაციონალური დეფინიციები: იდეოლოგია, ყოვლისმომცველობა. იმისათვის, რომ მოხდეს ცნებების დაკონკრეტება და გაზომვა, გავეცანი შემდეგ ნაშრომებს: ო. კირჩაიმერი - პარტიების ყოვლისმომცველი პოლიტიკა, რომელიც ეხება პარტიების ყოვლისმომცველი ხასიათის შესწავლას და გააზრებას; კროუველის ოტო კირჩაიმერი და ყოვლისმომცველი პარტია; ასევე კლიმას, ტორგენსენის, დიუვერჟეს, ნიუმანის, ლიპჰარტის ნაშრომებს. ცნობილი ავტორების გამოცდილება კი დაგვეხმარება, როგორც იდეოლოგიის, ისე ყოვლისმომცველობის გაზომვის პროცესში.

იდეოლოგიის და ყოვლისმომცველობის დაკონკრეტებისთვის დაგვეხმარება კირჩაიმერის ნაშრომი „პარტიების ყოვლისმომცველი პოლიტიკა“. კირჩაიმერის მიხედვით, ყოვლისმომცველ პარტიაზე გარდაქმნის პოტენციალი აქვთ მასობრივ პარტიებს და არა საკადრო ან იდეოლოგიურ პარტიებს (Kirchheimer, 1966). ყოვლისმომცველი პარტია უმთავრესად წარმოდგენილია იმ პირობებში, როდესაც გამარჯვებული პარტია არის დომინანტი. ასევე მნიშვნელოვანია ნიუმანის პარტიების თანამედროვე ტიპოლოგია, სადაც ავტორი პარტიის ფუნქციაზე აკეთებს აქცენტს. დაუნსის კონცეფცია „მრავალპარტიული პოლიტიკა“

არსებითად ეკვივალენტურია კირჩაიმერის კონცეფციის, ორივე ავტორი აღნიშნავს და მიუთითებს იმაზე, რომ მხარეები მსხვერპლად წირავენ თავიანთ ძველ იდეოლოგიებს და ძირითად ელექტორატს - ამომრჩეველს, რათა მაქსიმალურად მიმზიდველი გახადონ თავიანთი საარჩევნო მიმართვა. ე.ი. პარტიების იდეოლოგიები, ფქტიურად, იქცევიან ერთ დიდ საარჩევნო სიტყვად, რაც დამახასიათებელია პარტიების ყოვლისმომცველობისთვის - რომელიც მობილიზაციას უკეთებს ამომრჩეველთა პოლიტიკურ პრიორიტეტებს და არა იდეოლოგიას. ეს მრავალფუნქციური ინტერპრეტირებული იდეოლოგიები წარმოადგენენ პროდუქტს ამომრჩეველთა ბაზარზე.

კირჩაიმერის განგაში თანამედროვე დემოკრატიისადმი იმან გამოიწვია, რომ ის ხედავდა თუ როგორ ქრებოდა პრინციპული ოპოზიცია პარლამენტსა და საზოგადოებაში და როგორ მცირდებოდა სახელმწიფოს მარტივი მართვის პოლიტიკა. ანუ, კირჩაიმერის აზრით, დემოკრატია საფრთხის ქვეშ იდგა, რადგან პარტიებს, რომელთაც ოდესღაც ჰქონდათ თავიანთი იდეოლოგია და ამოცანები, დღეისათვის გაქრობა ემუქრებოდათ, ამის მიზეზად კი ის ასახელებს პარტიების ყოვლისმომცველობას, ე.ი. როცა ერთ პარტიას შეუძლია შეიერთოს რამდენიმე პარტია და სწორედ ამ დროს ხდება იდეოლოგიების დაახლოება, რომელთა საბოლოო ბედი ერთ იდეოლოგიად ჩამოყალიბებაა. მრავლისმომცველობის „არაიდეოლოგიურობა“ კი იწვევს საზოგადოებასა და პოლიტიკურ პარტიებს შორის ურთიერთობის გაწყვეტას. სწორედ ამას გულისხმობდა კირჩაიმერი, როცა წუხდა იმაზე, რომ ოპოზიციის გაქრობა, კარტელიზაცია და პოლიტიკის პროფესიონალიზაცია საზოგადოებას აპირისპირებს სახელმწიფოს წინააღმდეგ, რაც საბოლოოდ პოლიტიკისადმი ცინიზმსა და აპათიას იწვევს.

დემოკრატიის სიძლიერე სწორედ მის მრავალპარტიულ სისტემაშია. ძლიერ სახელმწიფოში არსებული პარტიების იდეოლოგიური მიდგომა ხალხში გარკვეულ სიმპათიასა და კეთილგანწყობას იწვევს, რაზეც მიუთითებს ამომრჩეველთა აქტიურობა არჩევნების პერიოდში.

სახელმწიფოში, როდესაც ძლიერი იდეოლოგიის მატარებელი პარტიები არსებობენ და ერთმანეთისაგან დამოუკიდებელი არიან თავიანთი იდეოლოგიით, მაშინ დიდია შანსი სახელმწიფომ მიიღოს მრავალპარტიული პარლამენტი, რაც

დემოკრატიის მაღალი მაჩვენებელი იქნება. იდეოლოგიის შესუსტებამ ან საბოლოოდ გაქრობამ კი შეიძლება საფრთხის ქვეშ დააყენოს დემოკრატია.

ბოლო პერიოდის მსოფლიოში შეიმჩნეოდა პარტიათა ყოვლისმომცველობა, რაზეც კირჩაიმერი წუხდა, რადგან მიუთითებდა შესაძლო სახელმწიფო - პარტიული კარტელის შექმნაზე, რომელიც შედეგი იქნებოდა ამ პროცესების.

ოპოზიციის პრინციპულობის გაქრობა გამოიწვია იდეოლოგიების უკანა პლანზე გადასვლამ, ანუ პარტიებს მტკიცე მიზნები და ამოცანები აღარ ამოძრავებდათ და მათ თანდათანობით პრინციპულობაც გაუქრათ, რამაც გამოიწვია პარტიათა დეიდეოლოგიზაცია. მაგალითად, შვედმა და ნორვეგიელმა სოციალ-დემოკრატებმა პოლიტიკური კონკურენცია მინიმუმამდე დაიყვანეს თავიანთი პოლიტიკური პროგრამების შემცირების ხარჯზე. ყოველივე ამას კი გააჩნდა როგორც დადებითი, ასევე უარყოფითი მხარეები. პირველ რიგში, აღსანიშნავია ის, რომ სხვადასხვა იდეოლოგიის მქონე პარტიებს შორის ზედმეტი კონფლიქტები და აზრთა სხვადასხვაობა მინიმუმამდე დავიდა და უფრო მარტივი გახდა ამა თუ იმ საკითხზე კონსენსუსის მიღწევა, თუმცა როდესაც ყველა პოლიტიკურმა ლიდერმა მჭიდრო თანამშრომლობა დაიწყეს ერთმანეთთან, უკვე ოპოზიციის ადგილი ძალიან მცირე დარჩა.

კირჩაიმერი მიუთითებს, რომ ყოვლისმომცველ პარტიებს არჩევნებში გამარჯვების ყველაზე მეტი შანსი აქვთ, ვინაიდან ისინი ეფექტურად მუშაობენ კომუნიკაციის კუთხით, უკეთესად ქმნიან პარტიის იმიჯს და უკეთესად რეაგირებენ მიმდინარე ცვლილებებზე.

ერთის მხრივ, კირჩაიმერი წუხდა, რომ დემოკრატია საფრთხის ქვეშ იდგა, იმის გამო, რომ შემცირდა პარლამენტსა თუ სახელმწიფოში იდეოლოგიებზე დამყარებულ პარტიათა რიცხვი, რადგან ისინი ყოვლისმცველობით დაინტერესდნენ, რამაც გამოიწვია ხალხის აპათია და პოლიტიკიდან დაშორება. მეორე მხრივ, თავად კირჩაიმერი აღნიშნავს, რომ ყოვლისმომცველ პარტიებს არჩევნებში გამარჯვების ყველაზე დიდი შანსი აქვთ. ზემოაღნიშნულიდან გამოდის, რომ ხალხისთვის იდეოლოგიას არ ჰქონია გადამწყვეტი მნიშვნელობა და ისინი კომუნიკაციასა და იმიჯზე რეაგირებენ.

კირჩაიმერმა შეაფასა პარტიული წევრების როლის დაქვეითება, როგორც მრავალმხრივი პროცესი. მმართველი ჯგუფი ფუძნდება მათი ტექნიკური და მენეჯმენტური თვისებებით და არა იდეოლოგიური ორიენტაციით ან კლასიკური წარმოშობით. გარდა ამისა, დიუვერჟეს მითითებით, კირჩაიმერი აცხადებს, რომ მოქალაქეები ხშირად გამოირიცხებიან პოლიტიკური ცხოვრებიდან და პარტიების ყოვლისმომცველობა თავაზობს უფრო და უფრო ნაკლებ შესაძლებლობას წევრობის საქმიანობისათვის. ყოვლისმომცველი პარტიული ორგანიზაციები თანდათან ხდებიან პროფესიული და კაპიტალის მომპოვებლები და ძირითადად დამოკიდებულნი არიან სახელმწიფო სუბსიდიებზე, იმ ინტერესთა ჯგუფებზე, ვინც ხელს შეუწყობთ მათ შემოსავალს, აგრეთვე დამოუკიდებელ მედიაზე, რომელიც საშუალებაა მასობრივი ინფორმაციის საჭიროების შემთხვევაში.

ყოვლისმომცველობის იდეოლოგიას კირჩაიმერი უყურებს როგორც საარჩევნო სტრატეგიას. მისი აზრით, მიუხედავად იმისა, რომ მასობრივი პარტიები საკმარისია იმისთვის, რომ იყოს უმრავლესობა, მათ არ შეიძლება ჰქონდეთ უნიკალური იდეოლოგიური პროგრამა. პროპორციული წარმომადგენლობის ერთ-ერთ პარტიას შეუძლია იგნორირება თავისი პროგრამის და ხაზი გაუსვას მხოლოდ იმ პუნქტს, რომელიც არის უნიკალური. ინგლისური და ამერიკული მხარეთა სისტემები იბრძვიან მარგინალური ამომრჩევლებისთვის. არსებობენ ისეთი ადამიანები, რომლებიც ხმას მხოლოდ ერთ პარტიას აძლევენ, მაგრამ იმისათვის, რომ მიიღონ მცურავი ხმები ერთ-ერთი მათგანი ცდილობს დაიყვანოს მინიმუმამდე განსხვავება გვერდით მდგომისგან. კირჩაიმერმა, რომ განამტკიცოს თავისი თეზისი იდეოლოგიურ დონეზე, იგი ეხება დაუნსის „დემოკრატიული ეკონომიკის თეორიას“ და მოჰყავს არგუმენტი იმაზე, რომ პოლიტიკური პარტიების მთავარი მიზანია შემდგომ არჩევნებში გამარჯვება. შედეგად პარტია თავის პოლიტიკას ორგანიზაციას ისე უკეთებს, რომ სარგებელი უფრო მეტი ჰქონდეს, ვიდრე ზარალი თავისი პოლიტიკით. ე.ი. ყოვლისმომცველი პარტიები თავიანთი მიზნების მისაღწევად მზად არიან გაწირონ იდეოლოგია.

იმისათვის, რომ გავარკვიოთ 2012 და 2016 წლების საქართველოს საპარლამენტო არჩევნები იყო თუ არა ყოვლისმომცველი პოლიტიკური ხასიათის მატარებელი, ამისათვის ამ არჩევნებში მონაწილე ძირითადი პარტიული

სუბიექტების წარმომადგენლებთან ჩაიწერება სიღრმისეული ინტერვიუები, მოხდება მათი იდეოლოგიის და საარჩევნო პროგრამების შესწავლა და გააზრება. კირჩაიმერი ინდიკატორებად, რომელთა მეშვეობითაც ზომავს ყოვლისმომცველობას ასახელებს:

- ✓ პარტიის რიგითი წევრების როლის შემცირებას (Kirchheimer, 1966, p. 190);
- ✓ პრინციპული ოპოზიციის გაქრობას პარლამენტსა და საზოგადოებაში;
- ✓ ყოვლისმომცველი პარტია მობილიზაციას უკეთებს ამომრჩეველთა პოლიტიკურ პრიორიტეტებს და არა იდეოლოგიას (Krouwel, 2003, p. 23, p. 29).

ნაშრომში ყოვლისმომცველობის გასაზომად გამოყენებულია შემდეგი ინდიკატორები:

- პარტიის რიგითი წევრების როლის შემცირება
- ყოვლისმომცველობა, როგორც პარტიების გაერთიანების შედეგი
- ოპოზიციის როლის შემცირება პარლამენტში
- ყურადღების გამახვილება არა იდეოლოგიაზე, არამედ ამომრჩეველთა პრიორიტეტებზე

ნაშრომში ნაკლებიდეოლოგიურობა გაზომილია შემდეგი ინდიკატორებით:

- იდეოლოგიური ჩარჩოს მინიმუმამდე შემცირება
- პოლიტიკური კონკურენციის მინიმუმამდე დაყვანა პოლიტიკური პროგრამების შემცირების ხარჯზე
- ორიენტირება მრავალრიცხოვან ამომრჩეველზე

ზემოაღნიშნული თითოეული ინდიკატორის საშუალებით და მათი ურთიერთკავშირით გაირკვევა განაპირობებს თუ არა პარტიის ნაკლებიდეოლოგიურობა მის ყოვლისმომცველ ხასიათს.

თავი III საქართველოს და შვედეთის გამოცდილება

ტერმინი პარტიების ყოვლისმომცველი პოლიტიკა, რომელიც აღიარებული იქნა პოლიტოლოგებისა და პოლიტიკური დამკვირვებლების მხრიდან, ეკუთვნის გერმანელ-ამერიკელ მეცნიერს ოტო კირჩაიმერს, რომელიც წუხდა პარტიების ტრანსფორმაციის გამო. იგი წერდა, რომ შვედმა სოციალ-დემოკრატებმა პოლიტიკური კონკურენცია მინიმუმამდე დაიყვანეს თავიანთი პროგრამების შემცირების ხარჯზე. აღსანიშნავია, რომ დღევანდელი საქართველოს სახელისუფლებო პარტია სოციალ-დემოკრატიული იდეოლოგიისაა. ცნობილი მეცნიერი ალენი „მესამე მოდელის“ ქვეყნებს შორის განიხილავს შვედეთს, რომელიც თავის დროზე ამ გზას დაადგა. მესამე გზა ფაქტიურად ალტერნატივა არის როგორც სახელმწიფო სოციალიზმის, ისე თავისუფალი ბაზრის კაპიტალიზმის. საქართველოს პოლიტიკური ვითარება, ამ ეტაპზე, მესამე გზის მოდელისკენ უფრო იხრება, თუ როგორი იქნება ეს მოდელი ამას მომავალი აჩვენებს. შვედეთის მაგალითი საშუალებას მოგვცემს, რომ უფრო ღრმად ჩავწვდეთ საქართველოში მიმდინარე პოლიტიკურ პროცესებს, რადგან შვედეთის პოლიტიკური სისტემა კონსტიტუციური მონარქიაა, ხოლო დღევანდელ საქართველოს პოლიტიკურ სივრცეში მკვეთრად გამოიკვეთა სწრაფვა კონსტიტუციური მონარქიისაკენ; შვედეთს, წარსულში, ჰქონდა კონფლიქტი რუსეთთან, რომელსაც ტერიტორიულად ესაზღვრება. საქართველოსაც აქვს საზღვარი რუსეთთან და ყველაზე დიდ პრობლემად ქვეყანაში სწორედ რუსეთთან კონფლიქტი რჩება.

3.1 შვედეთი

შვედეთის პოლიტიკური სისტემა კონსტიტუციური მონარქიაა. მთავრობის მეთაური პრემიერ-მინისტრია, საკანონმდებლო ორგანო ერთპალატიანია და საპარლამენტო არჩევნები ოთხ წელიწადში ერთხელ იმართება. საქართველოში ნახევრად საპრეზიდენტო მმართველობაა, ხოლო მთავრობის მეთაური, ისევე როგორც შვედეთში, პრემიერ-მინისტრია, აქაც საკანონმდებლო ორგანო ერთპალატიანია და საპარლამენტო არჩევნები ოთხ წელიწადში ერთხელ

იმართება. ტერიტორიულად შვედეთს ევროპის არა ერთი ქვეყანა ესაზღვრება, აღმოსავლეთით მას რუსეთი საზღვრავს, საქართველოსაც ესაზღვრება რუსეთი რომელსაც მისი ტერიტორიების 20% ოკუპირებული აქვს. წარსულში შვედეთსაც ჰქონდა კონფლიქტი რუსეთთან, მაგრამ ჩრდილოეთის ომის შემდეგ შვედეთმა 1809 წელს თავისი აღმოსავლური ტერიტორიები დათმო. 1921 წელს ხმის საყოველთაო უფლების კანონი იქნა მიღებული და ხელისუფლებაში სოციალ-დემოკრატები მოვიდნენ. როგორც პირველი, ისე მეორე მსოფლიო ომის დროს შვედეთმა შეძლო ნეიტრალიტეტის შენარჩუნება, იმის მიუხედავად, რომ მსოფლიო ომის დროს ჩრდილოეთის სხვა ქვეყნები ვერ აცდნენ ფაშისტურ აგრესიას. ეროვნული უსაფრთხოების პოლიტიკა იმ იმედით იკვებებოდა, რომ მშვიდობიანობის პერიოდში ქვეყანამ თავი უნდა შეიკავოს ყოველგვარი სამხედრო ალიანსში გაწევრიანებისაგან, რათა ომიანობის დროს თავი აარიდოს სხვა სახელმწიფოთა აგრესიას. თუმცა, მოგვიანებით, როდესაც ქვეყანა მოძლიერდა შვედეთის სამხედრო სტრუქტურები მჭიდრო კონტაქტში შევიდნენ ნატოსთან.

საქართველომ შვედეთთან შედარებით მეტად მძიმე პოლიტიკური გზა განვლო. რუსეთის 70 წლიანი რეჟიმის შემდეგ, ქვეყანა ცდილობს ამოვიდეს პრობლემებიდან. საქართველოს აქვს ძალიან ბევრი რესურსი, რომ შეძლოს განვითარებული ქვეყნების რიგს შეუერთდეს. ქვეყნის ბუნებრივი რესურსები, გეოგრაფიული მდებარეობა და სწორად წარმართული ეკონომიკა პოლიტიკურად ძლიერ სახელმწიფოდ აქცევს ქვეყანას.

შვედეთმა, სწორედ, თავისი ინფრასტრუქტურით, ტურიზმით, ჰიდროენერჯითა და ბუნებრივი რესურსებით მოახერხა სოციალური და ეკონომიკური პრობლემების მოგვარება. მე-20-ე საუკუნეში ნეიტრალიტეტის შენარჩუნებით კი, შვედეთმა შეძლო მოსახლეობის დონის ამაღლება, რამაც იგი გააძლიერა და ერთ-ერთ წამყვან ქვეყნად აქცია მსოფლიოში.

შვედეთმა თავისი არსებობის მანძილზე ეკონომიკური და სოციალური პრობლემების მოგვარებისთვის არა ერთი რეფორმა გაატარა, ამასთან ერთად, წლების განმავლობაში ინარჩუნებდა ნეიტრალიტეტს და მხოლოდ ქვეყნის აღმშენებლობის შემდეგ - 1995 წელს გახდა ევროკავშირის წევრი. შვედეთის მაგალითი გასათვალისწინებელია ისეთი ქვეყნისთვის როგორც საქართველოა,

რადგან მას ბევრი საერთო აქვს შვედეთთან, მარტო ისიც საკმარისია, რომ ორივე ქვეყანას უზარმაზარი იმპერია რუსეთი ესაზღვრება, ამასთან ერთად, გეოგრაფიული და ბუნებრივი პირობებიც გასათვალისწინებელია.

საქართველოში პოლიტიკური პროცესები, დამოუკიდებლობის შემდეგ სწრაფად იცვლებოდა. თითქმის, ყველა მმართველი ძალა ხელისუფლებაში რევოლუციის გზით მოდიოდა. გამონაკლისად შეიძლება ჩაითვალოს ქართული ოცნების მოსვლა, მმართველ ძალად სახელმწიფო სათავეში. ხალხის ზეწოლით დაინიშნა ახალი საპარლამენტო არჩევნები და სწორედ არჩევნების გზით მოხდა ნაციონალური მოძრაობის ჩანაცვლება ქართული ოცნებით. ეს არის ქართული სახელმწიფოს პირველი მონაპოვარი, როცა ხელისუფლება შეიცვალა არჩევნების გზით.

ცივი ომის დროს ორი ეკონომიკური მოდელი იყო: კაპიტალიზმი და ტოტალური კომუნიზმი. შვედეთმა „მესამე გზის“ მოდელი შექმნა. ამ გზას თანასწორობა და ეკონომიკური განვითარება უნდა შეეთვისებინა. საქართველოს, სამწუხაროდ, არჩევანის უფლება არ ჰქონდა - მან მეტად მძიმე გზა განვლო, ტოტალიტარულ კომუნიზმს ებრძოდა 70 წელი და ბოლოს შეძლო დამოუკიდებლობის მოპოვება. ქვეყანას სჭირდება ეკონომიკური განვითარება, სოციალური პრობლემების მოგვარება, ამიტომ აუცილებელია ქვეყნის პარტიული სისტემის ამ კუთხით მუშაობა. შვედეთის ხელისუფლებაში ყოვლისმომცველი პარტიაა, საქართველოში დამოუკიდებლობის აღდგენის შემდეგ მმართველ ძალად, ყოველთვის, ყოვლისმომცველი პარტიები მოდიან. თუმცა, შვედეთთან შედარებით, საქართველოში პარტიათა სისტემა დაუხვეწავია, ქართულ მოსახლეობას სჭირდება პოლიტიკური განათლება, რათა ელექტორატმა არჩევნებზე ხმა მისცეს არა ლიდერს, არამედ პარტიას - რომელსაც ექნება იდეოლოგია, საკუთარი პრინციპები და შეეძლება ქვეყნის დემოკრატიული გზით განვითარება.

2010 წლისთვის შვედეთში პირველად საპარლამენტო არჩევნებში ზედიზედ მეორედ მემარჯვენე ალიანსმა გაიმარჯვა. ერთმანეთს ორი კოალიცია, ალიანსი და ე.წ. წითელ-მწვანეების კოალიცია დაუპირისპირდა. სოციალ-დემოკრატიკებმა,

ქვეყნის ყველაზე დიდმა პარტიამ, წითელ-მწვანეთა კოალიციის ბურჯმა, 1920 წლის შემდეგ ყველაზე დაბალი შედეგი აჩვენა.

ალიანსი მემარჯვენე ცენტრისტულ პარტიებს აერთიანებს: ზომიერ პარტიას, ლიბერალი ხალხის პარტიას, ცენტრის პარტიას და ქრისტიან-დემოკრატებს.

წითელ-მწვანეთა კოალიციაში სოციალ-დემოკრატები, მწვანეთა პარტია და მემარცხენე პარტია (ყოფილი კომუნისტები) არის გაერთიანებული.

მნიშვნელოვანია აღინიშნოს, გერმანელ-ამერიკელი მეცნიერის ო. კირჩაიმერის შეხედულებები ე.წ. სახელმწიფო კარტელის შექმნის შესახებ, რომელიც მან გაცილებით ადრე იწინასწარმეტყველა. კირჩაიმერის განგაში თანამედროვე დემოკრატიისადმი იმან გამოიწვია, რომ ის ხედავდა თუ როგორ ქრებოდა პრინციპული ოპოზიცია პარლამენტსა და საზოგადოებაში და როგორ მცირდებოდა სახელმწიფოს მართვის პოლიტიკა. ანუ, მისი აზრით, დემოკრატია საფრთხის ქვეშ იდგა, რადგან პარტიებს, რომელთაც ოდესღაც ჰქონდათ თავიანთი იდეოლოგია და ამოცანები, დღეისათვის გაქრობა ემუქრებოდათ. ამის მიზეზად კირჩაიმერი ასახელებს პარტიების ყოვლისმომცველობას ე.ი. როცა ერთ პარტიას შეუძლია შეიერთოს რამდენიმე პარტია და სწორედ ამ დროს ხდება იდეოლოგიების დაახლოება, რომელთა საბოლოო ბედი ერთ იდეოლოგიად ჩამოყალიბებაა. დემოკრატიის სიძლიერე კი მის მრავალპარტიულ სისტემაშია.

შვედეთში ბოლო ათწლეულების განმავლობაში სწორედ ასეთი ყოვლისმომცველი პარტიები გვევლინებიან პარლამენტში. მართალია, შვედეთის ხელისუფლებაში მემარჯვენე და მემარცხენე იდეოლოგიის პარტიები ერთმანეთს ენაცვლებიან დემოკრატიული არჩევნების გზით, მაგრამ აღსანიშნავია, რომ ისინი არიან ე.წ. კოალიციური ალიანსები - რომლებიც რამდენიმე პარტიისგან შედგებიან და არა ერთი რომელიმე კონკრეტული პარტია, რომელსაც თავისი იდეოლოგიური ჩარჩო გააჩნია. ამის მიხედვით, ყოვლისმომცველი პარტიებია დღევანდელი შვედეთის ალიანსი, რომელიც მემარჯვენე ცენტრისტულ პარტიებს აერთიანებს და ე.წ. წითელ-მწვანეების კოალიცია. პირველში ოთხი პარტია გაერთიანებული, მეორეში - სამი პარტია. რა თქმა უნდა, ამ პარტიებმა კონსენსუსის დახმარებით მოახერხეს ერთმანეთში სიტუაციის დასტაბილიზება. კირჩაიმერი აღნიშნავს, რომ შვედმა და ნორვეგიელმა სოციალ-დემოკრატებმა

პოლიტიკური კონკურენცია მინიმუმამდე დაიყვანეს თავიანთი პოლიტიკური პროგრამების შემცირების ხარჯზე. პოლიტიკური კონფლიქტი მხოლოდ მაშინ იყო აშკარა, როდესაც ეს აღმოჩნდებოდა აუცილებელი - ხაზი გასმოდა თავისებურებებს ელექტორატის მხრიდან. ყველა პოლიტიკური ლიდერის მჭიდრო თანამშრომლობის გამო ოპოზიციური პარტიების ადგილი ძალიან მცირე დარჩა ქვეყანასა თუ პარლამენტში.

2009 წლიდან 2010 წლამდე ჰოლანდიანში, ბელგიაში, დიდ ბრიტანეთში, ჩეხეთსა და უნგრეთში ხელისუფლების სათავეში მემარჯვენე პარტიები მოვიდნენ. მსოფლიო ეკონომიკური კრიზისის შემდეგ სოციალიზმის რენესანსის მოლოდინი არ გამართლდა. ცხადი გახდა, რომ საზოგადოებისთვის სამსახურისა და იმიგრაციის პრობლემა უფრო მნიშვნელოვანია, ვიდრე სოციალური თანასწორობა.

მეორე მსოფლიო ომის შემდგომ, ცივი ომის დროს, მსოფლიოში ორი ეკონომიკური მოდელი იყო გავრცელებული: კაპიტალიზმი და ტოტალიტარული კომუნიზმი. ბიპოლარულ მსოფლიოში შვედეთმა „მესამე გზის“ მოდელი შექმნა. ამ გზას თანასწორობა და ეკონომიკური განვითარება უნდა შეეთვისებინა. თუმცა, შვედეთის ეკონომიკამ დიდხანს ვერ გაუძლო კეთილდღეობის სახელმწიფოს ტვირთის ზიდვას. 90-იანი წლებიდან დღემდე შვედეთი ვერ ახერხებს რეფორმაციას და გლობალური კონკურენცია მის ეკონომიკას საფრთხეს უქმნის. თითქოს ამ სახელმწიფომ შეძლო თითოეული მოქალაქისთვის კომფორტის შექმნა. რეალურად კი, შვედეთისა და დანარჩენი განვითარებული მსოფლიოს ერთ სულ მოსახლეზე მშპ - ს შორის განსხვავება დიდია.

შვედეთის სამუშაო ბაზარზე მცირე დაკვირვებაც საკმარისია ეკონომიკური პრობლემის აღმოსაჩენად. შვედეთი მსოფლიოში პირველ ადგილზეა პროფესიულ კავშირში გაერთიანებული მუშახელის რაოდენობით, რაც სამუშაო ბაზარს მოუქნელს ხდის. შვედეთის ეკონომიკას დიდ პრობლემას უქმნის იმიგრაცია და დემოგრაფიული მდგომარეობა. იმიგრაციის ერთ-ერთი უმთავრესი ხელშემწყობი სოციალიზმია. მიგრანტები მოსახლეობის 20%-ს აღწევენ. მათი უმრავლესობა უმუშევარია, რადგან, სოციალური დახმარება მათთვის საკმარისია. ამიტომ ისინი ფართო სოციალური პროგრამების მომხენი არიან და სოციალ-დემოკრატებს

ამლევინ ხმას. იმიგრანტთა დიდი რაოდენობა და სამუშაო ადგილების ნაკლებობა ანტიმიგრაციული პარტიის გამარჯვების მიზეზი გახდა. შვედეთის დემოკრატები პირველად მოხვდნენ პარლამენტში.

შვედეთს მსგავსი პრობლემები 90-იან წლებშიც აწუხებდა. მაშინდელმა პრემიერ-მინისტრმა ლიბერალ-კონსერვატორმა კარლ ბილდტმა პირველად შემოიღო სასკოლო ვაუჩერები, მოახდინა ტელეკომუნიკაციების და ენერჯო სექტორის პრივატიზაცია, ჯანდაცვის სისტემა კერძო სექტორზე გადაიყვანა, შეამცირა ბიუჯეტის ხარჯვა. ბილდტმა საპენსიო რეფორმაც გაატარა, რომელიც შეცვალა დაგროვებითი სისტემის ტიპის მოდელით.

შვედური სისტემის კრახს მემარცხენე სოციალ-დემოკრატებიც აღიარებენ. სოციალ-დემოკრატმა პრემიერ-მინისტრამ გორან პენსონმა გააგრძელა ბილდტის რეფორმები.

შვედეთის მემარჯვენე მთავრობები ტრადიციულად უფრო ახლოს არიან დასავლეთთან და ევროკავშირთან აქტიურ მოლაპარაკებებს აწარმოებენ. მიუხედავად იმისა, რომ 2010 წლისთვის შვედეთი ჩრდილოატლანტიკური ხელშეკრულების ორგანიზაციის წევრი არ იყო, ის მაინც მნიშვნელოვანი კონტრიბუტორი გახლდათ. სტოკჰოლმი ცდილობდა ნეიტრალური ყოფილიყო, თუმცა საუბრები ჩრდილოატლანტიკური ხელშეკრულების ორგანიზაციაში გაწევრიანებაზე საგარეო პოლიტიკის მნიშვნელოვანი ასპექტი იყო.

შვედეთი მნიშვნელოვანი მოთამაშეა ჩრდილოეთის თანამშრომლობის მოძრაობაში. მასთან ერთად ამ ორგანიზაციაში ფინეთი, ნორვეგია, ირლანდია და ბალტიის ქვეყნები შედიან. რუსეთის სამხედრო ძლიერების ზრდის გათვალისწინებით, შვედეთი და მთლიანად ჩრდილოეთის თანამშრომლობის ორგანიზაცია მნიშვნელოვანია. კარლ ბილდტი ხშირად საუბრობს რუსეთის აგრესიაზე. მან რუსეთ-საქართველოს ომი სუდეტის კრიზისს შეადარა.

ლიბერალ-კონსერვატორების მმართველობიდან მოყოლებული გაიზარდა შვედეთის გლობალური კონკურენტუნარიანობის მაჩვენებელი. სოციალ-დემოკრატების დროს იგი ამ რეიტინგში მეხუთე ადგილზე იყო. 2010 წლისთვის შვეიცარიის შემდეგ მეორე ადგილი დაიკავა. 1995 წელს შვედეთის ეკონომიკური თავისუფლების ინდექსი სამოცი იყო, 2010 წლისთვის კი ის 72-ს გაუტოლდა.

2010 წლის არჩევნებში შვედეთის მემარჯვენე ალიანსის გამარჯვება ნათლად აჩვენებს იმას, რომ ეკონომიკურმა კრიზისმა ევროპის მოქალაქეების იდეოლოგიაც შეცვალა. ტრადიციულად სოციალიზმისკენ მიდრეკილი ქვეყნებიც კი ეკონომიკის გადასარჩენად მემარჯვენე რეფორმების აუცილებლობას ხვდებიან.

3.2 საქართველო

პირველი მთავრობა, რომელიც საქართველოს რესპუბლიკის გამოცხადების შემდეგ შეიქმნა, კოალიციური იყო. ოთხივე პარტიას მიზნად დასახული ჰქონდა ქვეყანაში სოციალური და ეროვნული საკითხების მოგვარება. თუმცა, ამ კუთხით მათი შეხედულებები მკვეთრად განსხვავდებოდნენ. საქართველოს მთავრობაში უმრავლესობა სოციალ-დემოკრატები იყვნენ. ეს იყო საწყისი ეტაპი საქართველოს რესპუბლიკისა, რომელიც დაადგა მრავალპარტიულ დემოკრატიულ პრინციპებს და ქვეყნის მნიშვნელოვანი საკითხების გადაწყვეტას ხედავდა მის ეკონომიკურ და სოციალურ პრობლემებში. სწორედ იქედან მოყოლებული დღემდე ეს პრობლემები რჩება ქართული დემოკრატიული პოლიტიკური სივრცის მთავარ ამოცანად.

დემოკრატია არის მმართველობის სისტემა, რომელიც დაფუძნებულია არჩევნებზე, ხალხის მიერ არჩეული წარმომადგენლების მეშვეობით მმართველის განხორციელებაზე. საქართველოში პირველი არჩევნები ჯერ კიდევ 1919 წლის 14-16 თებერვალს ჩატარდა. შემდგომ იყოს 70 წლიანი რეჟიმი, რომელმაც საქართველოს დამოუკიდებლობა დააკარგვინა.

1990 წლის 11-13 მარტს თბილისში, ფილარმონიაში, დიდ საკონცერტო დარბაზში ჩატარდა კონფერენცია, რომელზეც მიწვეული იყო იმ დროის ეროვნულ-განმათავისუფლებელ მოძრაობაში ჩართული ყველა არაფორმალური გაერთიანება.

კონფერენციაზე გამოიკვეთა ორი განსხვავებული პოზიცია:

- პარტიათა ერთ ნაწილს აუცილებლად მიაჩნდა საბჭოთა კავშირის კანონებით არჩევნების ჩატარება. არჩევნების მოგება და ამ გზით მოპოვებული ხელისუფლების გამოყენება საქართველოს საბჭოთა კავშირის შემადგენლობიდან კანონიერი, ლეგიტიმური გასვლისათვის. ამ გზას მაშინ

„ლიტვის გზას“ უწოდებდნენ, რამდენადაც ლიტვამ 1990 წლის 11 მარტს სწორედ ასე დაიწყო სსრკ-დან გასვლა.

- სხვა ძალები არჩევნების გზით, პოლიტიკურ განვითარებას შეუძლებლად თვლიდნენ და მოითხოვდნენ საბჭოთა არმიის გაყვანას საქართველოდან. მათი ლოზუნგი იყო „ჯერ - თავისუფლება, შემდეგ - დამოუკიდებლობა“.

პოზიციათა შეუთანხმებლობის გამო ზვიად გამსახურდიამ და მისმა მომხრეებმა დატოვეს კონფერენცია. კონფერენციაზე დარჩენილ ძალებს გამსახურდიამ უწოდა „ანტიეროვნული მოძრაობა“.

1990 წლის 28 ოქტომბერს ჩატარდა პირველი თანამედროვე არჩევნები, რომელიც მრავალპარტიული იყო. ეროვნული ძალების ზეწოლით მას ეწოდა „საქართველოს რესპუბლიკის უზენაესი საბჭოს“ არჩევნები, ნაცვლად „საქართველოს სსრკ-ის უმაღლესი საბჭოს არჩევნებისა“. არჩევნები შერეული, სიმეტრიული საარჩევნო სისტემით ჩატარდა.

1990 წლის 28 ოქტომბრის არჩევნებზე კენჭს იყრიდა 14 პოლიტიკური პარტია და საზოგადოებრივი ორგანიზაცია. არჩევნებში გაიმარჯვა პოლიტიკურმა გაერთიანებამ „მრგვალი მაგიდა - თავისუფალი საქართველო“, რომელიც ბლოკად გაფორმდა 1990 წლის მაისის ბოლოს. ბლოკში შევიდა შვიდი დამოუკიდებელი პარტია და ორგანიზაცია: საქართველოს ჰელსინკის კავშირი, სრულიად საქართველოს წმიდა ილია მართლის საზოგადოება, მთლიანად საქართველოს მერაბ კოსტავას საზოგადოება, ქართველ ტრადიციონალისტთა კავშირი, საქართველოს ეროვნული ფრონტი - რადიკალური კავშირი, საქართველოს ეროვნულ-ლიბერალური კავშირი, საქართველოს ეროვნულ ქრისტიანული პარტია.

კირჩაიმერის კრიტერიუმით, რომელიც მან გამოთქვა პარტიების ყოვლისმომცველობაზე, აშკარად ჩანს, რომ ბლოკი „მრგვალი მაგიდა - თავისუფალი საქართველო“ თავისი დამახასიათებელი ნიშნით - ერთ ბლოკში გაერთიანებული იყო შვიდი პარტია, ყოვლისმომცველ პარტიას წარმოადგენდა.

1990 წლის საპარლამენტო არჩევნებში პროპორციული სისტემით პარლამენტში მანდატები მხოლოდ ორმა პარტიამ მოიპოვა მრგვალი მაგიდა - თავისუფალი საქართველო და საქართველოს კომუნისტური პარტია. ზვიად გამსახურდიას

ხელისუფლების მნიშვნელოვანი ელემენტი ქარიზმა იყო. მოსახლეობამ ხმა მისცა მის ამ თვისებას და იგი 1991 წლის საპრეზიდენტო არჩევნების დროს გახდა დამოუკიდებელი საქართველოს პირველი პრეზიდენტი. ბლოკი მრგვალი მაგიდა - თავისუფალი საქართველოს მთავარი პოლიტიკური მიზანი იყო ჯერ დამოუკიდებლობის შესახებ რეფერენდუმის ჩატარება, შემდეგ კი ამ რეფერენდუმზე დაყრდნობით დამოუკიდებლობის აღდგენის დეკლარაციის მიღება. 1991 წლის 9 აპრილს უმაღლესი საბჭოს სესიამ საქართველოს დამოუკიდებლობის აქტი მიიღო.

მრგვალმა მაგიდამ შეასრულა გადამწყვეტი როლი საქართველოს დამოუკიდებლობის გამოცხადებაში. იყო მმართველი ძალა 1990-1991 წლებში. გამსახურდიას გარდაცვალების შემდეგ კი ფაქტობრივად დაიშალა. გამსახურდია რევოლუციის ტალღაზე მოვიდა ხელისუფლებაში და შეუდგა საბჭოთა სტრუქტურების ნგრევას. მან ქვეყანა დამოუკიდებლობამდე მიიყვანა, თუმცა სამწუხაროდ ვერ შეძლო ახალი სახელმწიფოს აშენება რიგი მიზეზების გამო. ქვეყანას აკლდა პარტიული გამოცდილება, დამოუკიდებლობა ახალი აღდგენილი იყო, პარტიებს შორის კი დაპირისპირება და უთანხმოება სუფევდა. ჭრელი ოპოზიცია ზვიად გამსახურდიას მიმართ მტრული განწყობით გამოირჩეოდა.

გამსახურდიას რადიკალიზმმა რევოლუციური კრიზისი გამოიწვია. ე.წ. ქაოტური შუალედური მმართველობის შემდეგ 1992 წლის 11 ოქტომბერს ჩატარდა საპარლამენტო არჩევნები. არჩევნები შერეული სისტემით გაიმართა. საპარლამენტო არჩევნებთან ერთად ჩატარდა პარლამენტის თავმჯდომარის - სახელმწიფო მეთაურის არჩევნები, რომლის შედეგად საქართველოს რესპუბლიკის პარლამენტის თავმჯდომარედ ედუარდ შევარდნაძე იქნა არჩეული. მეორე მოწვევის პარლამენტის შემადგენლობა მრავალფეოვანი და მრავალპარტიული იყო. ბარიერი 24-მა პარტიამ გადალახა. 1992 წლის 11 ოქტომბრის საპარლამენტო არჩევნებში ბარიერი 2% იყო.

1993 წელს ჩამოყალიბდა მოქალაქეთა კავშირი, პარტიების თბილისის მოქალაქეები, ერთობა და კეთილდღეობა და მწვანეების გაერთიანებით. მისი თავმჯდომარე 1993-1995 წლებში იყო ედუარდ შევარდნაძე. 1995 წელს საქართველოს კონსტიტუციამ აკრძალა პრეზიდენტის მიერ პარტიული

თანამდებობის დაკავება. მიუხედავად ამისა, საქართველოს მოქალაქეთა კავშირი კვლავ ასოცირდება შევარდნაძესთან. მის შემდეგ პარტიაში ყველაზე გავლენიანი ფიგურა იყო ზურაბ ჟვანია - საქართველოს პარლამენტის თავმჯდომარე. 2001 წლიდან პარტიამ დაშლა დაიწყო. რეფორმატორთა ნაწილი ზურაბ ჟვანიას მეთაურობით, სასამართლოს წესით მოითხოვდნენ, რომ სახელწოდება „საქართველოს მოქალაქეთა კავშირი“ მათ გამოეყენებინათ, მაგრამ ამას ვერ მიაღწიეს. მაშინ ჟვანიამ დააარსა პარტია „თავისუფალი დემოკრატები“, რომელიც 2004 წელს ხელისუფლებაში მოსვლის შემდეგ, შეუერთდა ნაციონალურ მოძრაობას.

1995 წლის 5 ნოემბრის საპარლამენტო არჩევნებში 53 პარტია მონაწილეობდა. ბარიერი გადალახეს: 1.საქართველოს მოქალაქეთა კავშირი; 2.ეროვნულ-დემოკრატიული პარტია; 3.აღორძინების კავშირი - რომელიც დაარსდა 1992 წელს სახელწოდებით „საქართველოს აღორძინების აჭარის კავშირი“. 1999 წლის არჩევნებისთვის აღორძინების კავშირმა შექმნა დიდი კოალიცია - რამდენიმე ოპოზიციურ პარტიასთან ერთად. ვარდების რევოლუციის შემდეგ აღორძინების რეიტინგი დაეცა, ხოლო 2004 წლის მაისში აჭარაში ხელისუფლების ცვლილების შემდეგ პარტია დაიშალა.

1999 წლის 31 ოქტომბრის საპარლამენტო არჩევნებში მონაწილეობა მიიღო 45-მა პარტიამ. 7%-იანი ბარიერი გადალახეს: 1.საქართველოს მოქალაქეთა კავშირი; 2.ბლოკი საქართველოს აღორძინება და 3.მრეწველობა გადაარჩენს საქართველოს.

საქართველოს მოქალაქეთა კავშირი (სმკ) იყო მემარცხენე-ცენტრისტული მიმართულების პარტია. იგი 1993-2003 წლებში წარმოადგენდა ყველაზე გავლენიან ბლოკს - პარტიას. მას ჰქონდა კავშირები გერმანიისა და დანიის სოციალ-დემოკრატიულ პარტიებთან, დიდი ბრიტანეთის ლეიბორისტულ პარტიასთან, აზერბაიჯანის „ახალ აზერბაიჯანთან“, ჩართო საქართველო TRACECA-სა და ბაქო-თბილისი-ჯეიჰანის ნავთობსადენის საერთაშორისო პროექტებში, სარგებლობდა დამკვირვებლის სტატუსით სოციალისტურ ინტერნაციონალში. მიუხედავად თავისი გარკვეული მიღწევებისა, მოქალაქეთა კავშირმა ვერ შეძლო არსებობის შენარჩუნება, როგორც კი ხელისუფლება შეიცვალა იგი მაშინვე დაიშალა.

ბლოკი მრგვალი მაგიდა - თავისუფალი საქართველო, საქართველოს მოქალაქეთა კავშირი (სმკ) და საქართველოს აღორძინების აჭარის კავშირი შეადგენდნენ პარტიათა გაერთიანებებს. კირჩაიმერის კრიტერიუმების მიხედვით, ეს პარტიები იყვნენ ყოვლისმომცველი პარტიები. ასეთი პარტიები კი საფრთხეს უქმნიან დემოკრატიას, რადგან პარტიებს, რომელთაც ჰქონდათ ერთ დროს თავიანთი იდეოლოგია და ამოცანები გაქრობა ემუქრებოდათ. ამის მიზეზად კი კირჩაიმერი სწორედ ყოვლისმომცველობას ასახელებს ე.ი. როცა ერთ პარტიას შეუძლია შეიერთოს რამდენიმე პარტია და სწორედ ამ დროს ხდება იდეოლოგიების დაახლოება.

ზემოაღნიშნული სამივე პარტია იყო შემდგარი რამდენიმე პარტიათა გაერთიანების შედეგად, რაც იმის ნიშანია, რომ ამ მახასიათებლით ისინი იყვნენ ყოვლისმომცველი პარტიები. ამასვე ადასტურებს ინტერვიუში რესპუბლიკური პარტიის თავმჯდომარე ხათუნა სამნიძე - ხელისუფლებაში მოსული ყველა პარტია ცდილობს ყოვლისმომცველი პარტიის როლი მოირგოს, მაგრამ ეს დიდი შეცდომაა, რადგან იგი პოპულიზმში გადადის. მათ არ აქვთ იდეოლოგია და შესაბამისად, არც პარტიული პრინციპები. პოპულიზმი და თამაში მოსახლეობის ემოციებზე არის ყოვლისმომცველი პარტიების საარცევნო იდეოლოგია. სავარაუდოდ, ყოვლისმომცველ და ნაკლებიდეოლოგიურ პარტიებს საქართველოში მომავალი არ აქვთ. ამას აჩვენებს ახლო წარსულის გამოცდილება. მრგვალი მაგიდა, მოქალაქეთა კავშირი, აღორძინება ხელისუფლების დაკარგვისთანავე დაიშალნენ და გაქრნენ. ერთადერთი და გამონაკლისია ნაციონალური მოძრაობა, თუმცა ამ ეტაპზე მასაც დიდი პრობლემები აქვს.

2003 წლის 2 ნოემბრის საპარლამენტო არჩევნებში (გაუქმებული) მონაწილეობდა 18 პარტია. 7%-იანი ბარიერი გადალახა ექვსმა პოლიტიკურმა ძალამ. არჩევნების შედეგები ამომრჩეველთა დიდმა ნაწილმა გაყალბებულად ჩათვალა, რის გამოც გაიმართა საპროტესტო გამოსვლები და მოხდა ე.წ. „ვარდების რევოლუცია“.

„ვარდების რევოლუციის“ შემდეგ ქვეყანაში დაინიშნა ახალი საპარლამენტო არჩევნები. 2004 წლის 18 მარტის (ხელახალი) საპარლამენტო არჩევნებში 17

პარტია მონაწილეობდა. 7%-იანი ბარიერი გადალახა: 1.ნაციონალური მოძრაობა - დემოკრატები; 2.მემარჯვენე ოპოზიცია - მრეწველები, ახლები.

ერთიანმა ნაციონალურმა მოძრაობამ 2002 წელს შექმნა ბლოკი კონსერვატორებთან და რესპუბლიკელებთან ერთად. ბლოკი გახდა ედუარდ შევარდნაძის წინააღმდეგ გამართული საპროტესტო აქციების ერთ-ერთი ორგანიზატორი. ნაციონალური მოძრაობის წარმომადგენელი რომან გოცირიძე ინტერვიუში აღნიშნავს, რომ პარტია დაფუძნებულია 2003 წელს, რომელშიც შედიოდა რამდენიმე პარტია, ეს იყო დიდი გაერთიანება, რომელმაც შეძლო შევარდნაძის კორუმპირებული რეჟიმის დამარცხება და რომელმაც შემდგომ, უკვე ხელისუფლებაში ყოფნის 9 წლიანი პერიოდის განმავლობაში, საქართველოში შექმნა, ფაქტობრივად, თანამედროვე სახელმწიფო. პარტია არის ლიბერალური ორიენტაციის. მისი მთავარი პრინციპია საქართველოს ინტეგრაცია ევროატლანტიკურ სტრუქტურებში. აქვე აღსანიშნავია ის ფაქტი, რომ რესპუბლიკური პარტიის თავმჯდომარე ხათუნა სამნიძე ინტერვიუში ამბობს, რომ ის რაც ნაციონალებმა გააკეთეს ხელისუფლებაში ყოფნის დროს იყო ლიბერალიზმის, როგორც ღირებულების დისკრედიტაცია და დღეს ლიბერალურის ხსენებაზე ადამიანებს აქვთ უარყოფითი განწყობილება.

2004 წლის საპარლამენტო არჩევნებში ბლოკმა „ნაციონალური მოძრაობა - დემოკრატები“ მოიპოვა საკონსტიტუციო უმრავლესობა. იმავე წელს ნაციონალურ მოძრაობასთან თანამშრომლობა შეწყვიტეს კონსერვატორებმა და რესპუბლიკელებმა. ამას ხელი არ შეუშლია ნაციონალური მოძრაობისათვის, რომ 2005 წლის შუალედური არჩევნებიც მოეგო. მომდევნო წლებში ნაციონალური მოძრაობა თანმიმდევრობით დატოვეს მისმა წევრებმა ირაკლი ოქრუაშვილმა, რომელმაც ჩამოაყალიბა მოძრაობა ერთიანი საქართველოსთვის, ნინო ბურჯანაძემ, რომელმაც შექმნა დემოკრატიული მოძრაობა - ერთიანი საქართველო, ზურაბ ნოღაიდელმა - სამართლიანი საქართველოსთვის და ირაკლი ალასანიამ, რომელმაც ჩამოაყალიბა პარტია ჩვენი საქართველო - თავისუფალი დემოკრატები.

ზემოაღნიშნული მიგვანიშნებს იმაზე თუ როგორ ცდილობდა ერთი პარტია რამდენიმე პარტიის ჩაყლაპვას და მათი იდეოლოგიის ერთ პრინციპად

ჩამოყალიბებას, თუმცა აღსანიშნავია ისიც, რომ ერთიანმა ნაციონალურმა მოძრაობამ თავისი არსებობითა და სახელმწიფოს თავისებური მმართველობის მეთოდებით, თვისდაუნებურად, ხელი შეუწყო ახალ-ახალი პარტიების ჩამოყალიბებას. მიუხედავად ასეთი პატარ-პატარა პარტიების არსებობისა, ქვეყანაში არსებული ტოტალიტარული რეჟიმის გამო, ნაციონალური მოძრაობის გარდა სხვა პარტიებს თითქმის არსებობის არანაირი შანსი არ ჰქონდათ. ისინი ფორმალურად არსებობდნენ როგორც მოქმედი პარტიები, მაგრამ არც გამოცდილება და არც ფინანსური რესურსები არ აძლევდათ საშუალებას ქვეყნის პოლიტიკურ ცხოვრებაში მონაწილეობა მიეღოთ.

პოლიტიკური პარტია, ეს არის ორგანიზაცია, რომლის არსებობისათვის მნიშვნელოვანია სიცოცხლისუნარიანობა, ხელმძღვანელობა, ხანგრძლივი დროისთვის გამიზნული ქმედებები, რომელსაც რეგულარული და მრავალმხრივი კავშირები აქვს ნაციონალურ დონეზე, მტკიცე ნება ხელისუფლების მოპოვებისა და მისი აღსრულებისა, ან თავად ან სხვებთან ერთად, და არა უბრალოდ ხელისუფლებაზე გავლენის მოხდენის სურვილი, არჩევნების გზით ან სხვა ფორმით სახალხო მხარდაჭერის მოპოვებაზე ზრუნვა (სულამანიძე, 2016, გვ.10).

მიხეილ სააკაშვილმა და მისმა გუნდმა დაივიწყა პოლიტიკური ორგანიზაციის მნიშვნელობა და ტოტალიტარული რეჟიმის მეშვეობით შეძლეს ხალხის დაშინება და შანტაჟი. შედეგად 2008 წლის 21 მაისის საპარლამენტო არჩევნებში ერთიანმა ნაციონალურმა მოძრაობამ გაიმარჯვა და ისევ შეძლო უმრავლესობით ხელისუფლებაში დარჩენა. არჩევნებში მონაწილე 12 პარტიიდან 5%-იანი ბარიერი გადალახეს: 1.ერთიანი ნაციონალური მოძრაობა - გამარჯვებული საქართველოსთვის; 2.გაერთიანებული ოპოზიცია 3.გიორგი თარგამაძე - ქრისტიან-დემოკრატები; 4.შალვა ნათელაშვილი - საქართველოს ლეიბორისტული პარტია.

ექსპერტი მამუკა არეშიძე ინტერვიუში საუბრობს ამ ე.წ. პერსონალიების პარტიების შესახებ. ამომრჩეველი მოითხოვს კარგ ცხოვრებას და დანარჩენი პოლიტიკური სეგმენტი სთავაზობს პერსონალიებს. პოლიტიკურმა სეგმენტმა ყველაფერი გააკეთა იმისათვის, რომ ამომრჩეველი ექცია ისეთ მასად, რომელიც რეაგირებს პერსონალიებზე.

2008 წლის არჩევნების შემდეგ სააკაშვილის რეჟიმი გაუსაძლისი შეიქმნა ქართველი ხალხის დიდი ნაწილისთვის, მისი პოლიტიკა კი მიუღებელი, რამაც ხალხი ქუჩაში გამოიყვანა. სწორედ ამ დროს იქმნება საქართველოში კიდევ ერთი დიდი გაერთიანება ქართული ოცნება, რომელიც ჩამოყალიბდა 2011 წელს. კოალიცია შეიქმნა პრეზიდენტ მიხეილ სააკაშვილისა და ნაციონალური მოძრაობის პოლიტიკის წინააღმდეგ. მასში გაერთიანდა 6 პოლიტიკური პარტია: 1. ბიძინა ივანიშვილის „ქართული ოცნება - დემოკრატიული საქართველო“; 2. ირაკლი ალასანია - „ჩვენი საქართველო - თავისუფალი დემოკრატები“; 3. დავით უსუფაშვილი - „საქართველოს რესპუბლიკური პარტია“; 4. კახა შარტავა - ეროვნული ფორუმი; 5. კონსერვატორები - ზვიად ძიძიგური; 6. მრეწველები - ზურაბ ტყემალაძე.

ქართული ოცნების წარმომადგენელი გიორგი ვოლსკი ინტერვიუში საუბრობს - რომ პარტიის შექმნა გარკვეულმა გარემოებებმა განაპირობა, უფრო სწორად დააჩქარა... მიხეილ სააკაშვილმა საკმაოდ გეგმაზომიერად დაიწყო ხელისუფლების მთლიანად ხელში აღება. იგი საფრთხის შემქმნელი გახდა როგორც დემოკრატიული ფასეულობებისთვის, ასევე ნებისმიერი სხვისთვის ვინც „სინგაპურიზაციის“ გზაზე გადაეღობებოდა... ხალხს ორგანიზატორი არავინ ჰყავდა, რომ ამის წინააღმდეგ გამოსულიყო... ამიტომ პარტიის შექმნის აუცილებლობა გამოიწვია შექმნილმა ვითარებამ... შემდეგ იყო ბიძინა ივანიშვილის გამოსვლა საპროგრამო სიტყვით პარტიის ყრილობაზე, 2011 წლის დეკემბერში, ფილარმონიაში.

ქართველმა ხალხმა შეძლო სააკაშვილის რეჟიმის შეცვლა სამართლიანი არჩევნების გზით. 2012 წლის საპარლამენტო არჩევნებში 16 პარტია მონაწილეობდა. 5%-იანი ბარიერი გადალახა ორმა საარჩევნო სუბიექტმა: 1. „ბიძინა ივანიშვილი - ქართული ოცნება“ და 2. „ერთიანი ნაციონალური მოძრაობა - მეტი სარგებელი ხალხს“. მერვე მოწვევის პარლამენტში „ბიძინა ივანიშვილი - ქართული ოცნება“ აერთიანებდა ექვს პოლიტიკურ გაერთიანებას. ქართული ოცნება თავისი მახასიათებლებით ყოვლისმომცველ პარტიათა რიგს მიეკუთვნება.

ექსპერტი მამუკა არეშიძე ინტერვიუში ამბობს, რომ ხელისუფლებაში მყოფი ყველა პარტია თითქმის ყოვლისმომცველია, ყველაფერს ცდილობენ, რომ მოერგონ, უფრო სწორად რეაგირებენ იმ გამოწვევებზე, რომლებიც საზოგადოებაში ჩნდება კონკრეტულ ისტორიულ მომენტში... ქართული ოცნება კლასიკური მაგალითია ყოვლისმომცველობის - ყველაფერზეა მოდებული.

რესპუბლიკური პარტიის თავმჯდომარე ხათუნა სამნიძე - ხელისუფლებაში მოსული ყველა პარტია ცდილობდა ყოვლისმომცველი პარტიის როლი მოერგო. ყოვლისმომცველი პარტიები ნაკლებად ორიენტირებულნი არიან იდეოლოგიაზე, უფრო მეტად ორიენტირებულნი არიან მიმდინარე პროცესში რეაგირებაზე, ოღონდ ხელისუფლებაში მოვიდნენ და წინასაარჩევნოდ ყველა ტიპის დაპირებებს იძლევიან. დღეს ხელისუფლებაში მყოფ ქართულ ოცნებას არ აქვს გამოკვეთილი იდეოლოგია - ეს არის პრობლემა, ეს არის მანიპულირების საშუალება ამომრჩეველზე.

ქართული ოცნების წარმომადგენელი გიორგი ვოლსკი კი ინტერვიუში აღნიშნავს, რომ დღეს იდეოლოგიების შეჯახების დრო არ არის და ყოვლივე ამას იმით ამტკიცებს, რომ ისეთ ქვეყანაშიც კი როგორც საფრანგეთია, სადაც ნახევრად საპრეზიდენტო მმართველობაა გაიმარჯვა ადამიანმა, რომელმაც თქვა, რომ ახლა იდეოლოგიების დაპირისპირებისა და შეჯახებების დრო არ არის და უნდა ვიმოქმედოთ, პრაქტიკული ნაბიჯები გადავდგათ.

მეცხრე მოწვევის საპარლამენტო არჩევნები, რომელიც 2016 წლის 8 ოქტომბერს გაიმართა ისევ ქართული ოცნების გამარჯვებით დამთავრდა. 5%-იანი ბარიერი არჩევნებში მონაწილე 25 პარტიიდან მხოლოდ სამმა სუბიექტმა გადალახა: 1. ქართული ოცნება - დემოკრატიული საქართველო; 2. ერთიანი ნაციონალური მოძრაობა; 3. დავით თარხან-მოურავი ირმა ინაშვილი - საქართველოს პატრიოტთა ალიანსი, გაერთიანებული ოპოზიცია.

აღსანიშნავია, რომ სამივე პარტიამ, რომელმაც მეცხრე მოწვევის პარლამენტში ადგილები მოიპოვა გაერთიანებული ალიანსებია. რესპუბლიკელი ხათუნა სამნიძე ამბობს, რომ ყოვლისმომცველობა ხელისუფლებაში მოსული ყველა პარტიისთვის არის დამახასიათებელი, ამის გარეშე მათ მმართველობაში მოსვლის არანაირი შანსი არ აქვთ. ქართულმა ოცნებამ დაასუსტა ყველა პარტნიორი

პარტია, იმიტომ რომ სინამდვილეში მისი მიზანი ერთპარტიულობა იყო. თუმცა ალიანსში შემავალ ყველა პარტიას იმედი ჰქონდა, რომ მრავალპარტიული კოალიცია მათ მიიყვანდათ მრავალპარტიულობამდე პარლამენტში. სწორედ ეს იყო მიზანი რის გამოც რესპუბლიკური პარტია იტანდა სირთულეებს და თვლიდა, რომ გამოცდილება მოუტანდათ ერთიან მუშაობას, მაგრამ შედეგად 2016 წლის არჩევნებზე ქართულმა ოცნებამ იგივე სცენარი დადგა, რაც 2012 წელს. მტრის ხატისგან შექმნა „საფრთხოვლა“, რამაც ამომრჩეველზე იმოქმედა და ხმებიც მიიტაცა.

ლეიბორისტული პარტიის წარმომადგენელი გიორგი გუგავა ამბობს, რომ ქვეყანაში, ჯერ კიდევ, პოლიტიკური კულტურა არ არის დახვეწილი ისე, რომ იდეოლოგიური პრიზმის მიხედვით ხდებოდეს მხარდაჭერა პარტიების მიმართ...

რესპუბლიკელი ხათუნა სამნიძე პარტიებსაც ადანაშაულებს იმის გამო, რომ არ ხდება მათი მხრიდან საზოგადოებასთან მჭიდრო ურთიერთობა და ინფორმაციის მიწოდება. თუმცა ამაში დამნაშავე ხელისუფლებაა, რომელიც სპეცსამსახურების ზეწოლით ცდილობს ბიზნესზე ზეგავლენას. ეს უკანასკნელი კი ყოველთვის მხარს სახელისუფლებო პარტიებს უჭერენ, რადგან მათ თვითგადარჩენის ინსტიქტი ამოდრავებთ... სწორედ ეს არის მიზეზი იმისა, რომ პარტიებს მწირი დაფინანსება აქვთ, რის გამოც ვერ ხერხდება გადაადგილება რეგიონში და მოსახლეობისათვის ინფორმაციის მიწოდება.

მწირ დაფინანსებაზე საუბრობს ლეიბორისტი გუგავაც - მთავარი პოლიტიკური ძალა ყოველთვის ცდილობს პარტიებამდე არ მივიდეს დაფინანსება, ასეთ პირობებში ძნელია ისაუბრო პარტიის წარმატებაზე და მომავალზე.

საქართველო დამოუკიდებლობის მიღებიდან დღემდე ებრძვის სოციალურ და ეკონომიკურ პრობლემებს, რომელიც მეტად რთული მოსაგვარებელი შეიქმნა ქართული სახელმწიფოსთვის. ეს საკითხი მსოფლიოს მრავალი ქვეყნისთვისაც საკმაოდ აქტუალურია, თუმცა საქართველოსაგან განსხვავებით განვითარებულ, დემოკრატიულ ქვეყნებში ეს პრობლემა დროგამოშვებით იჩენს ხოლმე თავს, ამიტომაც არის რომ მათ ხელისუფლებაში ხან მემარჯვენე, ხანაც მემარცხენე ძალები ენაცვლებიან ერთმანეთს.

თავი IV კვლევის შედეგები

კვლევა ჩავატარე პარტიების ყოვლისმომცველ პოლიტიკაზე, რისთვისაც შერჩეულ იქნა რამდენიმე პარტია და ჩავწერე ინტერვიუები მათ წარმომადგენლებთან. ასევე აღსანიშნავია, რომ კვლევაში გამოყენებულია ქართველი პოლიტოლოგების შეხედულებები ყოვლისმომცველობაზე და მათი ინტერვიუები 2012 და 2016 წლის საპარლამენტო არჩევნებზე.

რესპუბლიკური პარტიიდან ინტერვიუ ჩაწერილია ხათუნა სამნიძესთან; ქართული ოცნების პარტიიდან გია ვოლსკისთან; ლეიბორისტული პარტიიდან გიორგი გუგავასთან; ნაციონალური მოძრაობის წარმომადგენელთან რომან გოცირიძესთან; ნინო ბურჯანაძე - დემოკრატებიდან ბესო დანელიასთან; ასევე ინტერვიუ ჩაწერილია ექსპერტებთან: კორნელი კაკაჩიასთან, რამაზ საყვარელიძესთან, მამუკა არეშიძესთან.

ნაშრომის დამუშავების პროცესში დიდია ინტერვიუების როლი, რადგან ყველა რესპონდენტი საკმაოდ წონადი და ცნობილი ფიგურაა საზოგადოებაში, რომლებიც უკვე წლებია პოლიტიკურ სივრცეში მოღვაწეობენ. ნაშრომი პოლიტიკასა და მის პარტიულ სტრუქტურას ეხება, ამიტომ სწორედ ის რესპონდენტები იქნა შერჩეული, რომლებიც ამ სფეროში გამოცდილებიც არიან და უშუალოდ მონაწილეებიც.

გამოკითხული რესპონდენტებიდან ყველა ერთხმად აღიარებს იმას, რომ ბოლო პერიოდში, საქართველოში თითქმის ყველა პარტია, რომელიც ხელისუფლებაში მოვიდა ყოვლისმომცველი იყო თავისი ხასიათით, ცდილობდნენ ყველაფერს მორგებოდნენ და რეაგირებდნენ იმ გამოწვევებზე, რომელიც საზოგადოებაში ჩნდებოდა კონკრეტულ ისტორიულ მომენტში. ერთ პარტიაში გაერთიანებულ რამდენიმე პარტიას, რომელსაც თავისი იდეოლოგია ქონდა და ჰყავდა ლიდერები, ერთად მუშაობის შემდეგ ეს განსხვავებები, კონსენსუსის მიღწევის ხარჯზე, საბოლოოდ, თითქმის უქრებათ. საქართველოში, დამოუკიდებლობის აღდგენის შემდეგ, თითქმის ყველა სახელისუფლებო პარტია ყოვლისმომცველი იყო. მაგალითად, მრგვალი მაგიდა, მოქალაქეთა კავშირი, აღორძინება, ნაციონალური მოძრაობა, ქართული ოცნება, ყველა ეს პარტია შედგებოდა

რამდენიმე პარტიის ან ჯგუფების ნაერთისაგან, ამ ნიშნით ისინი ყოვლისმომცველ ხასიათს ავლენენ.

პარტიები ისე იცვლებიან, ფერს იცვლიან, სამოსს იცვლიან, შინაარსს იცვლიან, საბოლოო ჯამში ძნელი გასარკვევია ვის როგორი იდეოლოგია აქვს ე. ი. ხშირ შემთხვევაში პარტიებსა და იდეოლოგიებს შორის განსხვავება არ არის. პოლიტიკური პარტია არის დინამიური ორგანიზაცია, რომელიც რეაგირებს ახალ სიტუაციებზე. ქვეყანაში პოლიტიკური კულტურის სერიოზული დეფიციტია. ამის მიზეზად რესპონდენტების ნაწილი იმ მცირე დროს ასახელებს, რომელიც თავისუფალი ცხოვრების მხოლოდ რამდენიმე ათეულ წელს მოიცავს, რაც არ აღმოჩნდა საკმარისი პოლიტიკური კულტურის ამაღლებისათვის.

იდეოლოგიური ჩარჩო, დღეისათვის თითქმის არ არსებობს. ყოვლისმომცველი პარტია არ შეიძლება იყოს იდეოლოგიური, რადგან მისი ერთ-ერთი დამახასიათებელი ნიშანი, სწორედ ნაკლებიდეოლოგიურობაა. იდეოლოგია საკმაოდ შესუსტებულია და ხშირად ძნელი გასარკვევია, თუ როგორი იდეოლოგიის მქონეა ესა თუ ის პარტია. საქართველოში ნაციონალიზმი ყოველთვის ლიდერულ მდგომარეობაშია, ამიტომ ეს ტენდენცია, ეროვნული მოძრაობის ფორმატში იქნება თუ ნაციონალისტური მოძრაობის ფორმატში, ეს იდეოლოგიური „კრიშა“ აქტიურად მუშაობს. იდეოლოგიაზე თავად ამომრჩეველი არ რეაგირებს ე. ი. არ არის მგრძნობიარე, იმიტომ, რომ დღეს ამის პირობები არ არსებობს, რადგან ყოველდღიურობა გაცილებით მეტ პრობლემას წარმოშობს. სამწუხაროდ, ყველა ხელისუფლებას ემართება ერთი და იგივე, საკუთარ კეთილდღეობაზე ფიქრი და დროებითობის განცდა. ასეთ პირობებში ძნელია ამომრჩეველმა იდეოლოგიის მიხედვით აირჩიოს ხელისუფლება. ეს მიუთითებს არა მარტო ელექტორატის დაბალ პოლიტიკურ დონეზე, არამედ იმაზეც, რომ პარტიების მხრიდან არ ხდება, ან ვერ ხერხდება მოსახლეობის მუდმივი ინფორმირება და პროგრამების მიწოდება. ფინანსები და ტელევიზია ძირითადად მმართველ პარტიათა ხელშია, ამიტომ სახელისუფლებო პარტია თავისი შესაძლებლობებით ყოველთვის ჩაგრავდა ოპოზიციას. ელექტორატის ძირითადი ნაწილი რეაგირებს პერსონალიებზე, კონკრეტულ პიროვნებებზე. ამომრჩეველი თხოულობს კარგ ცხოვრებას და დანარჩენი პოლიტიკური სეგმენტი თავაზობს

პერსონალიებს. პარტიების ბევრ დასახელებაში ფიგურირებს პოლიტიკური ლიდერის გვარი და როცა ლიდერს აქვს უდიდესი გავლენა, მაშინ როგორც რიგითი წევრის როლი, ასევე იდეოლოგიის როლიც ნაკლებად მოქმედია. თუმცა, აღსანიშნავია ის, რომ პარტიების მცირე ნაწილისთვის რიგითი წევრის როლი ჯერ კიდევ, გარკვეული კუთხით, მნიშვნელოვანია, რადგან მათ მწირი დაფინანსება აქვთ და სწორედ რიგითი წევრები ეხმარებიან არჩევნების დროს. ეს პრობლემა არ აქვთ ხელისუფლებაში მყოფ სახელისუფლებო პარტიებს და შესაბამისად, იქ პარტიის რიგითი წევრის როლი მინიმუმამდეა დაყვანილი.

პარტია ნაციონალური მოძრაობა ლიბერალური ორიენტაციისაა, რომელიც აცხადებს, რომ მტკიცედ იცავს თავის იდეოლოგიას, თუმცა, არჩევნების დროს ელექტორატს სოციალურ ინიციატივებსაც თავაზობდნენ, ამასთან ერთად, რაც ნაციონალურმა მოძრაობამ ხელისუფლებაში ყოფნის დროს გააკეთა, იყო ლიბერალიზმის, როგორც ღირებულების დისკრედიტაცია. პარტია შედგებოდა რამდენიმე პოლიტიკური პარტიისაგან, იდეოლოგიას მარტივად იცვლიდა სიტუაციების მიხედვით, ამიტომ ამ მახასიათებლებით იგი ყოვლისმომცველი პარტიაა, თუმცა რიგითი წევრის როლი ამ პარტიაში საკმაოდ გამოკვეთილი იყო, ალბათ ეს იყო ერთ-ერთი ძირითადი ფაქტორი რამაც ნაციონალურ მოძრაობას არსებობა, ჯერ-ჯერობით შეუნარჩუნა, თუმცა ბოლო პერიოდში რამდენიმე პარტიად მაინც ჩაიშალა.

ყოვლისმომცველობის გარეშე, საქართველოში, ხელისუფლებაში მოსვლა შეუძლებელი გახდა, თუმცა ყველა ასეთი პარტია მმართველობის დაკარგვის შემდეგ პოლიტიკური არენიდან გაქრა, მაგალითად, მრგვალი მაგიდა, მოქალაქეთა კავშირი, აღორძინება, ხოლო რაც შეეხება ნაციონალურ მოძრაობას იგი ჯერ-ჯერობით ინარჩუნებს არსებობას, თუმცა ბოლო პერიოდში, როგორც ზემოთ აღინიშნა, ჩაიშალა რამდენიმე პარტიად.

ყოვლისმომცველი პარტიაა ქართული ოცნება, რომელმაც ექვსი პოლიტიკური პარტია გააერთიანა და რომლის იდეოლოგიის საფუძველი გახდა ადამიანის უფლებების დაცვა, დემოკრატიული პრინციპების განვითარება და რაც მთავარია სოციალური თემები, თუმცა მკაფიოდ ჩანს მათი მიდრეკილება, რომ ხელი შეუწყონ ბიზნესს რამდენადაც შეეძლება. წმინდა სოციალ-დემოკრატია

ბიზნესის დამცველი, თითქმის, არასოდეს არ არის. პარტია პრეტენზიას აცხადებს სოციალ- დემოკრატიაზე, ხოლო საქმით, იგი უფრო ცენტრისტული პარტიაა, რომელსაც აქვს ტენდენცია იმისა, რომ სოციალური იდეები განახორციელოს და ამავე დროს ხელი შეუწყოს ბიზნესსაც, აღსანიშნავია ისიც, რომ პარტიაში არც რიგითი წევრის ფუნქციას აქვს დიდი მნიშვნელობა.

საქართველოში, ამჟამად, ძნელია იმოქმედოს რომელიმე პარტიამ წმინდა მემარცხენე ან მემარჯვენე ორიენტაციით - ცენტრიზმი, თითქმის, ბუნებრივი მიდრეკილება გახდა. ასეთმა პარტიულმა სისტემამ, შესაძლებელია, გამოიწვიოს პრინციპული ოპოზიციის გაქრობა პარლამენტსა და საზოგადოებაში, თუმცა აქ საუბარია ისეთ პრინციპულ ოპოზიციაზე, რომელიც კულუარებში არ ახდენს გარიგებას მმართველ პარტიასთან და არა ისეთ ოპოზიციაზე, რომელიც ჩათვლის, რომ ოპოზიციონერობა ყოველთვის მომგებიანია.

ნაშრომში ყოვლისმომცველობის შესწავლა განაპირობა მსოფლიოში მიმდინარე პოლიტიკურმა პროცესებმა, რომელიც საქართველოსაც შეეხო და უკვე დიდი ხანია მიმდინარეობს. მიზანი იყო, რომ ამ ნაშრომს ეჩვენებინა, ქართულ პოლიტიკურ სივრცეში, განსაკუთრებით კი 2012 და 2016 წლების საპარლამენტო არჩევნებში რამდენად გამოვლინდა პარტიების ყოვლისმომცველი ხასიათი. აღსანიშნავია, რომ ყველა რესპონდენტი მიუთითებს სწორედ ამ ყოვლისმომცველობის ხასიათზე, რომელსაც გამოვლინების თავისებური ნიშნები ახასიათებს. რა თქმა უნდა, ანალიზის საფუძველზე, დასკვნა ერთია, ქართულ პოლიტიკურ სივრცეში პარტიების ყოვლისმომცველი ხასიათი გამოვლინდა. ერთმა პარტიამ შეძლო რამდენიმე პარტიის შეერთება, საერთო ინტერესების პოვნა, იდეოლოგიების დაახლოების ხარჯზე კონსესუსის მიღწევა და რიგითი წევრის როლის უკიდურესობამდე შესუსტება, რაც იწვევს პრინციპული ოპოზიციის, იმ პრინციპული ოპოზიციის გაქრობას პარლამენტსა და საზოგადოებაში, რომელიც კულუარებში არ შეეცდება გარიგება მოახდინოს მმართველ პარტიასთან.

4.1 ქართული ოცნება

ქართულ ოცნებაში მიიჩნევენ, რომ პარტიის შექმნა გარკვეულმა გარემოებებმა განაპირობა, უფრო სწორად დააჩქარა... მიხეილ სააკაშვილმა საკმაოდ გეგმაზომიერად დაიწყო ხელისუფლების მთლიანად ხელში აღება. იგი საფრთხის შემცველი გახდა, როგორც დემოკრატიული ფასეულობებისთვის, ასევე ნებისმიერი სხვისთვის ვინც „სინგაპურიზაციის“ გზაზე გადაელობებოდა. პარტიათა გაერთიანების შექმნა მოიტანა ამ შექმნილმა ვითარებამ. ადრეც იყო ამის მცდელობა, ჯერ შეიქმნა რვიანი, მერე ექვსიანი... გარდა ამისა ზოგიერთი პარტიის მხრიდან მერკანტელური დაინტერესება გამოჩნდა, რომელიც უფრო თავის პარტიულ ნიშანზე - პარტიის გადარჩენაზე, თავის პიროვნებაზე ფიქრობდა, ვიდრე გარკვეული დემოკრატიული, მმლავრი კონგლომერატის ჩამოყალიბებაზე. ბიძინა ივანიშვილმა შექმნა საზოგადოებრივი მოძრაობა, შემდეგ ინტენსიური კონსულტაციები იყო უამრავ პიროვნებებთან, ექსპერტებთან, პარტიის ლიდერებთან, პარტიის ცალკეულ წარმომადგენლებთან, რამაც ამ საზოგადოებრივი ორგანიზაციის ჩამოყალიბება განაპირობა. ამ საქმეში უამრავი ხალხი იყო ჩართული და გარკვეულწილად გამოიკვეთა პარტიის მთავარი, რამდენიმე მიმართულება - რაც პარტიის იდეოლოგიას და შემდგომ პარტიის ჩამოყალიბებას უნდა დადებოდა საფუძვლად. ეს იყო, უპირველეს ყოვლისა, ადამიანის უფლებების დაცვა, დემოკრატიული პრინციპების განვითარება და რაც მთავარია სოციალური თემები. პარტიაში მიიჩნევენ, რომ სააკაშვილის ხელისუფლებამ შეძლო დაეთრგუნა ისეთი პარტიული და ორგანიზაციული აქტივობები, რომელიც ხელისუფლების წინააღმდეგ იქნებოდა მიმართული. ხალხს ორგანიზატორი არავინ ჰყავდა, რომ ამის წინააღმდეგ გამოსულიყო... პარტიის შექმნის ეს ეტაპი იყო გადარჩენის, ალბათ, სახელმწიფოსა და ხალხის გადარჩენის ოპერაცია, უფრო სწორად ძალისხმევა.

გიორგი ვოლსკი აღნიშნავს, რომ პარტიაში ქართული ოცნების სახელით ბევრი სხვა მოკავშირე პარტია გაერთიანდა, რომელთაც ისტორია ჰქონდათ, მაგრამ პერსპექტივა არანაირი. არსებობს რამდენიმე ძალიან მძიმე პრობლემა, რომელიც საქართველოს დამოუკიდებლობის მიღების დღიდან ახასიათებს. ამ ჩარჩოს ვერც ქართული ოცნება გასცდება, რასაც ჰქვია სოციალ-დემოკრატიული

აღმშენებლობის პრინციპები. მართალია, მემარჯვენე შეხედულებებიც რაღაც კუთხით რეალური არის, მაგრამ ევროპის ბევრ განვითარებულ ქვეყნებში სწორედ სოციალ-დემოკრატიული თემაა წინ წამოწეული. პარტიაში ფიქრობენ, რომ არჩევნების დროს ამომრჩეველი პარტიის იდეოლოგიას აბსოლუტურად არ აქცევს ყურადღებას, იმიტომ, რომ დღეს ამის პირობები არ არსებობს. რესპონდენტი აღნიშნავს, რომ საფრანგეთში, სადაც ნახევრად საპრეზიდენტო მმართველობაა, გაიმარჯვა ადამიანმა, რომელმაც თქვა, რომ ახლა იდეოლოგიების დაპირისპირებებისა და შეჯახების დრო არ არის და უნდა ვიმოქმედოთ, პრაქტიკული ნაბიჯები გადავდგათ. მნიშვნელოვანწილად ეს ახასიათებს არა მარტო ევროპულ, არამედ ამერიკულ დემოკრატიასაც, რომელიც გარკვეულწილად განსხვავდება ამ დემოკრატისაგან. ხალხი ყურადღებას არ აქცევს იდეოლოგიას, რადგან ყოველდღიურობა გაცილებით მეტ პრობლემას წარმოშობს.

გიორგი ვოლსკი ფიქრობს, რომ მრავალრიცხოვანი ამომრჩევლის მობილიზებაზე პარტია უნდა იყოს ორიენტირებული არა მარტო არჩევნების დროს, არამედ არჩევნების შემდეგაც... ვოლსკის აზრით, მომავალი იდეოლოგიისკენ იხრება... პრაგმატული, პრაქტიკული დამოკიდებულება ვითარებასთან გამოიხატება უფრო მეტად საქმეში, ვიდრე კონკრეტული პიროვნებების იდეოლოგიაში.

რესპონდენტის აზრით, პარტიის რიგითი წევრის როლი ქართულ პოლიტიკურ სივრცეში შემცირებულია. ეს არ გამომდინარეობს იქედან, რომ ინტელექტუალური რესურსი აკლია რომელიმე პარტიას. არსებობს თვითონ საკადრო რესურსის ნაკლებობა. რიგითი წევრის სურვილი, რომ გახდეს ამა თუ იმ პარტიის წევრი უნდა გამომდინარეობდეს იდეოლოგიიდან, როდესაც ეს იდეოლოგიური პარტიები ნაკლები პოპულარობით სარგებლობენ, რასაკვირველია, რიგითი წევრის როლიც იწევს. რესპონდენტი აღნიშნავს, რომ საქართველოში რესპუბლიკური პარტია, პრაქტიკულად, ალბათ, ერთადერთია, რომელიც რაღაც გარკვეული იდეოლოგიის გარშემო ავითარებს, აერთიანებს თავის წევრებს... რაც შეეხება ლეიბორისტულ პარტიას, ის იდეოლოგიის კი არა, უფრო პოპულიზმის გარშემო არის გაერთიანებული. ხშირ შემთხვევაში პარტიაში

პარტიის ლიდერზე ყველაფერი აგებული, იდეოლოგიაც, მომავალიც, პერსპექტივაც და მერკანტელიზმიც. რესპუბლიკური პარტია ერთადერთია, რომელსაც საკუთარი პრინციპები, ხედვები გააჩნია და მიუხედავად იმისა, რომ ხშირად არაპოპულარულია რაღაც საკითხებთან დაკავშირებით დამოკიდებულება, მაინც არ იცვლიან, მტკიცედ დგანან თავიანთ პოზიციაზე... ეს სადღაც სერიოზული საფრთხეა პარტიისთვის. საზოგადოებაში ხშირად ჩნდება განცდა, რომ ეს პარტია არ არის, არამედ გარკვეული სექტაა, რომელიც არ გადის ფარგლებიდან, არავითარი პრაგმატული მოსაზრებებიდან ან რეალობიდან გამომდინარე.

გიორგი ვოლსკი აღნიშნავს, რომ სოციალური თემა მთავარია ადამიანთა ცხოვრებაში. რესპუბლიკელები, თავისუფალი დემოკრატები, ქართული ფორუმი, ეროვნული ფორუმი, ყველა ვინც შევიდა ქართულ ოცნებაში იმ აზრზე გადაეწყობა, რომ მთავარი ამოცანა, სწორედ სოციალ-დემოკრატიული პრინციპების განხორციელება იყო.

რესპონდენტის აზრით, პარტიული ფილოსოფია არ არსებობს და ვერც იარსებებს, იმიტომ რომ, ჭეშმარიტება სხვა არის და სხვა ფასეულობებზე ყალიბდება. საქართველოში იდეოლოგიურ პარტიას მომავალი არ აქვს.

გიორგი ვოლსკი ფიქრობს, რომ ქართულ ოცნებაში ბევრი საკითხი სხვადასხვა მიზეზის გამო ვერ წყდება, ბევრი სტრატეგიული გეგმა ისე სწრაფად ვერ ვითარდება როგორც ფიქრობდნენ. მოთხოვნა არის მოთხოვნილების ის ნაწილი, რომლის სარეალიზაციოდ ადამიანს რესურსი გააჩნია. არსებობს საზოგადოების მოთხოვნილება და არსებობს რეალური მოთხოვნა და მოწოდება არის მნიშვნელოვანწილად ნაკლები იმასთან შედარებით, რაც არის მოთხოვნილება. ვიწროპარტიულმა იდეოლოგიამ შეიძლება ვერ გადაწყვიტოს ის პრობლემები, რაც საზოგადოებაში არის.

რესპონდენტი მიიჩნევს, რომ ყოვლისმომცველობა არის წარმატების წინაპირობა, თუკი პარტიის წარმატებაზე არის საუბარი, ანუ იქ იქნებიან ადამიანები, რომელთაც პრაგმატული დამოკიდებულება აქვთ საკითხებისადმი და რაც უფრო ყოვლისმომცველია, რაც უფრო იდეოლოგიურ ჩარჩოში ჩაუკეტავია პოლიტიკური ჯგუფი, უფრო წარმატებულია. მაგრამ ჩვენს ქვეყანაში არავითარ

შემთხვევაში ასეთი მიდგომა არ გამოდგება. ორი მთავარი მოთხოვნა არსებობს განვითარება და განვითარება შეუძლებელია სტაბილურობის გარეშე, სტაბილურობა შეუძლებელია თითოეული ადამიანის მძიმე მდგომარეობის პირობებში. ყველაფერი მაინც სოციალური თემებიდან იწყება. სტაბილურობა მარტო შიდა და გარეშე გამოწვევებით არ უნდა განისაზღვრებოდეს. მთავარია შიგნით გვექონდეს სტაბილურობა და ექვზო მოკავშირეები, რომლებიც გარეშე გამოწვევებს მოგიგვარებენ, რითაც მიდიხარ განვითარებამდე. სტაბილურობა არის შიდა და გარე ფაქტორების მოგვარების ერთობლიობა. ევროკავშირისკენ მისწრაფება, ამერიკის შეერთებულ შტატებთან ურთიერთობის გაღრმავება ეს არის გადარჩენის ერთადერთი გზა. რასაკვირველია, რუსეთთან ურთიერთობები უნდა დალაგდეს საქართველოს ინტერესების ხარჯზე. რეალობა ეს არის, სტაბილურობა განვითარებისთვის. ქართულ ოცნებაში ფიქრობენ, რომ ნაკლებიდეოლოგიურ პარტიებს გაცილებით მეტი მომავალი აქვთ თუკი, ინტელექტუალურ რესურსს გაუკეთებენ მობილიზებას და მრავალმხრივები იქნებიან. მრავალფეროვნება ყოველთვის მოუგებს ცალმხრივობას. რესპონდენტი აღნიშნავს, რომ როცა პოლიტიკაში არის ადამიანი, უნდა ახსოვდეს, რომ არ უნდა დაწვას ხიდები, ანუ იყოს მრავალფეროვანი, ეცადოს თავისი პრინციპების გატარებას, მაგრამ არ დაიჩემოს არაფერი... იმსჯელოს შედეგების მიხედვით... რესპონდენტი მიიჩნევს, რომ თუ შედეგი არ მოუტანა და პროცენტი არ აეწია არჩევნებში პარტიას, რაც არ უნდა იამაყოს პრინციპებით, ეს ვერაფერს მოუტანს სასარგებლოს... მაშინ სხვა რასურსი უნდა ჰქონდეს პარტიას... ქართულ ოცნებაში ფიქრობენ, რომ არასოდეს არ უნდა დაივიწყონ, რომ ადამიანები მაინც ადამიანები არიან თავიანთი წოდებით, სიხარულითა თუ პრობლემებით, რომელიც ყოველდღიურობას განაპირობებს. ეს არის ნებისმიერი პოლიტიკური გუნდის წარმატების საწინდარი.

4.2 ერთიანი ნაციონალური მოძრაობა

ნაციონალური მოძრაობა - საარჩევნო ბლოკი, რომელშიც შედიოდა რამდენიმე პარტია, 2003 წელს დაფუძნდა. რომან გოცირიძე აღნიშნავს, რომ ეს იყო დიდი გაერთიანება, რომელმაც შეძლო შევარდნაძის კორუმპირებული რეჟიმის დამარცხება და რომელმაც შემდგომ, უკვე ხელისუფლებაში ყოფნის ცხრა წლიანი პერიოდის განმავლობაში, საქართველოში შექმნა, ფაქტობრივად, თანამედროვე სახელმწიფო... პარტია ლიბერალური ორიენტაციისაა. მისი მთავარი პრინციპებია ნატოსთან ურთიერთობების გაღრმავება, საქართველოს ინტეგრაცია ევროატლანტიკურ სტრუქტურებში და ის მიღწევები, რომელიც საქართველოს ამ მიმართულებით გააჩნია, თუნდაც ის, რაც ვიზალიბერალიზაციით დამთავრდა ევროკავშირში, ამასაც კი იმ პერიოდში ჩაეყარა საფუძველი, როდესაც ნაციონალური მოძრაობა სახელისუფლებო პარტია იყო. მთავარი იდეოლოგიაა თავისუფალ საბაზრო ეკონომიკაზე წარმოდგენილი ეკონომიკური სისტემა, სადაც მთავრობას უნდა ჰქონდეს მინიმალური როლი. პარტიაში მიიჩნევენ, რომ არ უნდა იზღუდებოდეს ბიზნესი ან ადამიანი სახელმწიფოს მიერ და უნდა არსებობდეს მინიმალური რეგულირება, ანუ დერეგულირების პროცესი იყო ერთ-ერთი მთავარი შემადგენელი ნაწილი ნაციონალური მოძრაობის ეკონომიკური პოლიტიკისა, როდესაც გაუქმდა საბაჟო გადასახადები, დამყარდა თავისუფალი ვაჭრობის რეჟიმი, შემცირდა გადასახადები, ეს იყო ულტრა-ლიბერალური ეკონომიკური პოლიტიკა, რომელმაც შექმნა მსოფლიოში ქართულ ექსპერიმენტად წოდებული ეკონომიკური რეალობა. რესპონდენტის აზრით, საქართველო, რომელიც იყო ჩამორჩენილი ქვეყანა, გახდა ნომერ პირველი რეფორმატორი 2007 წელს.

რომან გოცირიძე ფიქრობს, რომ მნიშვნელოვანია დაბალი გადასახადები, სახელმწიფოს ჩამოცილება ეკონომიკიდან, ანუ სახელმწიფო საკუთრების გაიყიდვა, ტოტალური პრივატიზაცია, როცა სახელმწიფო ბიზნესში, ფაქტობრივად, არ ერევა. ოთხი-ხუთი ობიექტია, რომელიც არ გაყიდულა. ეს არის სომხეთისკენ მიმავალი გაზსადენი, ენგურის ჰიდროელექტრო სადგური, რადგან იგი ნახევრად საქართველოს ტერიტორიაზეა, ნახევრად ოკუპირებულ ტერიტორიაზე და ამიტომ პოლიტიკური მოსაზრებით, მისი გაყიდვა

შეუძლებელია, რკინიგზა. დანარჩენი კი ყველაფერი გაიყიდა, რაც იმას ნიშნავს, რომ ნაციონალების მთავარი იდეაა სახელმწიფოს ნაკლები ჩარევა ეკონომიკაში.

ნაციონალურ მოძრაობაში მიიჩნევენ, რომ პარტიას აქვს თავისი იდეოლოგიური ჩარჩო და ეს მთავარი იდეოლოგიური ჩარჩო არის განმსაზღვრელი რომლიდანაც ნაციონალური პარტია არ გამოდის. 2016 წლის არჩევნებში პარტიის მთავარი მოქმედების ლოზუნგი იყო მეტი ფული ბიზნესს და ნაკლები ბიუროკრატია. იდეოლოგიური ჩარჩო ნაციონალური მოძრაობისათვის მნიშვნელოვანია, თუნდაც იგივე, პენსიების ზრდა, დახმარების ზრდა და ა. შ.

რომან გოცირიძის თქმით, არჩევნებზე ნაციონალური მოძრაობის მთავარი მიზანი იყო: 1. გადასახადების შემცირება; 2. ბიუროკრატიაზე გაწეული ხარჯების შემცირება; 3. ზედმეტ რეგულაციებზე უარის თქმა; 4. ბიზნესისა და ინვესტიციების დაცვა. ამის შემდეგ მოხდებოდა კონკრეტული შეთავაზება, თუ რომელი გადასახადები უნდა ყოფილიყო შემცირებული და ა. შ.

რესპონდენტი ფიქრობს, რომ საარჩევნო დაპირებებით და განსაკუთრებით ფუჭი დაპირებებით მოსახლეობას ვერ მოატყუებ, თუმცა გააჩნია დაპირებები ვისგან მოდის. პარტიაში აღნიშნავენ, რომ ბიძინა ივანიშვილი არის ადამიანი, რომელსაც შვიდი მილიარდი აქვს პირადი ქონება. იგი პირდებოდა ხალხს, რომ ყველა ბანკის წინაშე დავალიანების მქონე ადამიანებს ე. წ. იპოთეკარებს გადაუხდიდა სესხებს და ა. შ. თავად ამ პიროვნების ფაქტორიდან გამომდინარე ხალხმა დაიჯერა ცრუ დაპირებები... რესპონდენტი აღნიშნავს, რომ მთლიანობაში მოსახლეობა არ აქცევს ყურადღებას იდეოლოგიურ ჩარჩოს და ძირითადად მაინც ხმას აძლევს ლიდერებს და არა პროგრამებს... თუმცა არსებობენ პარტიები, სისტემა შექმნილი პარტიები, რომლებიც იცავენ თავიანთ იდეოლოგიურ სიწმინდეს. სისტემა შექმნილი პარტიები არ არიან ერთი სეზონის პარტიები და არსებობენ მრავალი წლის განმავლობაში. ასეთი პარტიები აუცილებელი ხდება სხვა პარტიებისთვის და ყოფილა შემთხვევა, რომ მსგავს პარტიებს მისცეს ადგილი პარლამენტში, ბლოკის, ანუ მიუხედავად იმისა, რომ პირდაპირ მათი ელექტორატული ბაზა არის დაბალი, ბლოკს ისინი აძლიერებენ თავიანთი იდეოლოგიითა და ინტელექტუალური რესურსით. ნაციონალურ მოძრაობაში აღნიშნავენ, რომ იდეოლოგიური ტრადიციების მქონე პარტიები დაინთქმებიან

ხოლმე პოლიტიკური სცენიდან და ამ მრავალწახნაგოვან სისტემაში თავიანთ ადგილს პოულობენ. რესპონდენტის აზრით, 25 წლის განმავლობაში საქართველოში არჩევნებს იგებდა არა პარტიები, არამედ პიროვნებები, ამიტომაც არის ქვეყანაში სუსტი პოლიტიკური კულტურა და დაბალი ხარისხი დემოკრატიის და როგორც წესი, ხელისუფლების დამარცხების შემდეგ, პერსონალიებზე ორიენტირებული ასეთი პარტიები გაქრებიან ხოლმე... ისე როგორც გაქრა მრგვალი მაგიდა, გაქრა მოქალაქეთა კავშირი. რესპონდენტის მოსაზრებით, ერთადერთი ძალა ეს არის ნაციონალური მოძრაობა, რომელიც მიუხედავად იმისა, რომ ჩამოცილდა ხელისუფლებას ის დღემდე არის მთავარი ოპოზიციური პარტია, რაც იმას ნიშნავს, რომ მოხდა საქართველოში პოლიტიკური დემოკრატიისკენ კიდევ ერთი ნაბიჯის გადადგმა, როცა დამარცხებული პარტია არ გამქრალა პოლიტიკური არენიდან, როდესაც პარტია დამარცხდა არჩევნების გზით და არა რევოლუციებით და გადატრიალებებით. ეს იყო გამონაკლისი, როდესაც მმართველმა პარტიამ არჩევნებში დამარცხების გზით ხელისუფლება ოპოზიციას გადასცა.

ნაციონალურ მოძრაობაში ფიქრობენ, რომ მრავალრიცხოვანი ამომრჩეველი ნიშნავს არჩევნებში გამარჯვების მთავარ საწინდარს. მიუხედავად იმისა, რომ ნაციონალური მოძრაობა ერთგულია თავისი იდეოლოგიის, ისინი ამომრჩეველს თავაზობენ სოციალურ ინიციატივებსაც, მაგალითად 50 ლარით პენსიის გაზრდა. რესპონდენტის აზრით, ქვეყანაში არის უზარმაზარი ჩინოვნიკური აპარატი, რომელიც რეალურად, ფუჭად ფლანგავს რესურსებს, იმის მაგივრად, რომ იგი წავიდეს ქვეყნისთვის სასარგებლო პროექტებში, ან თუნდაც მოხმარდეს გაჭირვებული ადამიანების ცხოვრების შემსუბუქებას... ამ შემთხვევაში ნაციონალური მოძრაობა ამბობს, რომ მეტი ხარჯები ჯანდაცვაზე, პენსიების გაზრდაზე და ა. შ. რესპონდენტი ამბობს, რომ მართალია, პარტია ამ დროს გადის იდეოლოგიური ჩარჩოდან, მაგრამ მოსახლეობის კეთილდღეობის გაუმჯობესება ნაციონალური მოძრაობის ამოცანაა.

რომან გოცირიძე მიიჩნევს, რომ წინასაარჩევნოდ პროგრამა ზღუდავს იდეოლოგიას, რადგან არის რალაც ჩარჩოები, რომლის გადაცდომაც უკვე პარტიას

უკარგავს სახეს... თუმცა არჩევნები ყოველთვის და ყველა ქვეყანაში მოიცავს პოპულიზმის ელემენტებს.

რესპონდენტის აზრით, წმიდა სახით იდეოლოგიური ჩარჩოს შენარჩუნებას ვერც ერთი პარტია ვერ ახერხებს. ეს არის უფრო მეტად საარჩევნო სპეციფიკიდან გამომდინარე, როდესაც ხდება, როგორც წესი, დაპირებების გაზვიადება. ეს დამახასიათებელია ყველა პარტიისათვის, თუმცა არიან ისეთი პარტიები, რომლებიც უფრო მეტად ინარჩუნებენ იდეოლოგიურ საფუძვლებს.

ნაციონალურ მოძრაობაში აღნიშნავენ, რომ საქართველოში არსებობს სახელისუფლებო პარტიის ძალიან მახინჯი ფორმა. ადამიანებს, რომლებიც დასაქმებულნი არიან სახელმწიფო სამსახურში ემინიათ სამსახურის დაკარგვის და ამიტომ იძულებულნი არიან მუდამ მხარი დაუჭირონ მმართველ პარტიას, ეს არის შიშის ფაქტორი.

ამომრჩეველთა უმრავლესობა არ არის პარტიის წევრი, ოფიციალურად წევრთა რაოდენობა ძალიან მცირეა მთელ ამომრჩეველთან შედარებით.

რესპონდენტი ფიქრობს, რომ ყოვლისმომცველი პარტიები, როგორც ყოველთვის, არის სახელისუფლებო პარტია, რომელიც შთანთქავს ყველა სხვა პარტიას და ძირითადად ეს არის მათი მიმზიდველობა. პარტიის ლიდერებს ან მოისყიდნიან ან გარიგებას სთავაზობენ. რესპონდენტს ერთ-ერთ მაგალითად მოყავს ალასანიას პარტიის ბედი, როდესაც არჩევნების შემდეგ, ფაქტიურად, მეორე დღიდანვე პარტია დაიშალა, ვინაიდან მათი წევრები გახდნენ მინისტრები, ელჩები და სხვა მაღალი თანამდებობის პირები... ნაციონალურ მოძრაობაში აღნიშნავენ, რომ სახელისუფლებო პარტია, როგორც წესი, შეისრუტავს ხოლმე ოპოზიციურ სპექტრს და ეს განსაკუთრებით 2016 წლის არჩევნებში გამოვლინდა. რეალურად ქვეყანაში დარჩა ორი პარტია, რომელთაც ბარიერი გადალახეს - ქართული ოცნება და ნაციონალური მოძრაობა. მმართველი პარტიის ქცევაზე არის დამოკიდებული ბევრი რამ და არა ხელისუფლების ქცევაზე. რესპონდენტი აღნიშნავს, რომ ქართულმა ოცნებამ მოახერხა შემოეკრიბა კოალიციის სახით ბევრი პარტია და როდესაც 2016 წლის საპარლამენტო არჩევნების შემდეგ ისევ მოვიდა ხელისუფლებაში, ფაქტობრივად გაანადგურა ოპოზიციური სპექტრი. ქვეყანაში არსებობს სერიოზული საფრთხე იმისა, რომ პრინციპული ოპოზიციის

შეიძლება გაქრეს პარლამენტსა და საზოგადოებაში. ქართული ოცნება არის პარტია, რომელსაც აქვს სახელისუფლებო რესურსი. პარტიაში ფიქრობენ, რომ ქვეყანა არის ღარიბი, ამიტომ სახელისუფლებო პარტია თავისი შესაძლებლობებით ყოველთვის ჩაგრავედა ოპოზიციას. რესპონდენტის აზრით, დღეს ხელისუფლება ებრძვის ნაციონალურ მოძრაობას და ცდილობს მის განადგურებას.

გოცირიძე მიიჩნევს, რომ სახელისუფლებო პარტია ამომრჩეველთა მობილიზაციას ახდენს ფულით, ადმინისტრაციული რესურსით, საარჩევნო გაყალბებებით და კრიმინალების გამოყენებით. რესპონდენტი აღნიშნავს, რომ ქურდული სამყარო, რომელიც ქვეყანაში დღემდე ვერ ბედავს შემოსვლას - ნაციონალური პარტიის მიერ გატარებული ანტიკორუფციული და ანტიკრიმინალური მოქმედებების გამო - ფიქრობს, რომ ამ ხელისუფლების ხელში ყოფნა უკეთესია და ისინი პირდაპირ ეხმარებიან მათ. ამას ემატება ოლიგარქის სახელი, რომელიც აძლევს უზარმაზარ უპირატესობას დღევანდელ სახელისუფლებო პარტიას.

რესპონდენტის აზრით, ყოვლისმომცველი პარტია არ შეიძლება იყოს იდეოლოგიური, ყოვლისმომცველი პარტიის ერთ-ერთი ნიშანია ნაკლებიდეოლოგიურობა. ქართული ოცნება (იყო ყოველ შემთხვევაში, როდესაც შეიქმნა) ყოვლისმომცველი პარტია, სადაც შევიდნენ რესპუბლიკელები, მემარჯვენე ორიენტაციის პარტიები, სადაც იყვნენ სოციალ-დემოკრატები, იყვნენ აბსოლუტურად არაიდეოლოგიური ადამიანები მაჟორიტარების სახით, მრეწველები, რომლებიც ბიზნესზე ორიენტირებულნი იყვნენ და იყვნენ ნაციონალური ორიენტაციის პარტიები, ანუ ეს იყო სრული ეკლექტიკა, სადაც არავითარი ცენტრალური ღერძი არ არსებობდა. ნაციონალურ მოძრაობაში მიიჩნევენ, რომ ქართული ოცნების პარტიის წარმატება განაპირობა არა მარტო ნაკლებიდეოლოგიურობამ, არამედ ერთი მხრივ ხელისუფლების შეცდომებმა და მეორე მხრივ, ფინანსურმა რესურსებმა.

პარტიაში მიიჩნევენ, რომ საქართველოში დღეს ხმას აძლევენ ლიდერს, რომელიც არის განმსაზღვრელი ფაქტორი. ამასთან, იგი უნდა იყოს აუცილებლად ქარიზმატული. ჩვეულებრივი ადამიანი ქართველის თვალში არ აღიქმება

ლიდერად ე.ი. ან ენერგიული უნდა იყოს, ან დიდ ფულს უნდა ფლობდეს, ან მსოფლიო დონის პოლიტიკოსი უნდა იყოს, როგორც ედუარდ შევარდნაძე. რესპონდენტის თქმით, მსოფლიო დონე ნიშნავს, როცა შენ შეგიძლია დიდი რეფორმები გაატარო. მიუხედავად იმისა, რომ შევარდნაძე იყო ასეთი პიროვნება, მან ქვეყანა საშინელ ჭაობში ჩააგდო. ხალხი მიყვება განსაკუთრებულ ლიდერებს, როგორც იყო თუნდაც ქარიზმატული ზვიად გამსახურდია, ენერგიული მიხეილ სააკაშვილი, ან თუნდაც ბიძინა ივანიშვილი, რომლის ქარიზმაც ფულია.

რომან გოცირიძე ფიქრობს, რომ მთლიანობაში ქვეყანაში უნდა იყოს ელექტორატი ორიენტირებული პარტიის პროგრამაზე და საქმეზე და არა პოლიტიკურ ლიდერზე.

4.3 რესპუბლიკური პარტია

რესპუბლიკური პარტია, ჯერ კიდევ, კომუნისტური ხელისუფლების დროს 1978 წელს შეიქმნა და მთავარი იდეა დამოუკიდებლობის მოპოვება იყო. ხათუნა სამნიძის თქმით, პარტიის ძირითადი ღირებულება გახდა ადამიანი, ადამიანის უფლებები, პლურალიზმი, საკუთრების უფლება და ყველა ის მთავარი ღირებულება, რაც ლიბერალურ პარტიას უნდა ჰქონოდა.

რესპუბლიკური პარტიის მსოფლიო ლიბერალური გაერთიანების ოფიციალური წევრი 2006 წელს გახდა. იგი არის ლიბერალური ღირებულებების, ლიბერალური იდეოლოგიის მქონე პარტია და ამ კუთხით პრინციპულებიც არიან, ე.ი. იდეოლოგია და პარტიის პრინციპები არასოდეს არ ყოფილა მეორე ხარისხოვანი - რესპონდენტის აზრით, რაც კარგია საქართველოსთვის, კარგი არის რესპუბლიკური პარტიისთვისაც, რაც კარგია რესპუბლიკური პარტიისთვის, კარგია საქართველოსთვისაც.

ხათუნა სამნიძე მიიჩნევს, რომ ჩვენი ტიპის საზოგადოებაში არც ერთი ხელისუფლება არ ცდილობს იმას, რომ საქართველოს მოსახლეობის და საზოგადოების ინტერესებს უპასუხოს. რესპონდენტი აღნიშნავს, რომ სამწუხაროდ, ყველა ხელისუფლებას ემართება ერთი და იგივე - საკუთარ კეთილდღეობაზე ფიქრი და დროებითობის განცდა. ასეთ პირობებში ძნელია ამომრჩეველმა იდეოლოგიის მიხედვით აირჩიოს ხელისუფლება. ხშირ

შემთხვევაში საქართველოში ისეთი არჩევნებია, როცა მოსახლეობა ვიდაცის წინააღმდეგ აძლევს ხმას.

რესპონდენტი მიიჩნევს, რომ რესპუბლიკური პარტიისათვის მნიშვნელოვანია მრავალპარტიულობა პარლამენტში თვითმმართველობის დონეზე. რასაც, სამწუხაროდ, ჯერ-ჯერობით ვერ მიაღწიეს ქვეყანაში. პარტიაში ფიქრობენ, რომ როგორი მრავალფეროვანიც არის ქვეყანა, ისეთი მრავალფეროვანი უნდა იყოს პარლამენტი და მრავალპარტიული.

რესპონდენტი როგორც აღნიშნავს, ბევრმა კვლევამ აჩვენა, რომ ყველაზე ახლოს პროგრამები, რომლებიც ასახავს პარტიის იდეოლოგიას, რესპუბლიკური პარტია პირველ ადგილზეა. რამდენად მნიშვნელოვანია ეს ამომრჩევლისთვის სხვა თემაა. რესპონდენტის თქმით, იმასთან შედარებით, რაც ადრე იყო, შეიცვალა ვითარება და საპარლამენტო არჩევნებზე დიდი ყურადღება იყო დათმობილი პროგრამებზე, რასაც ამას ვერ ვიტყვით ათი წლის წინანდელ არჩევნებზე.

პარტიაში ფიქრობენ, რომ იდეოლოგია არ ზღუდავს წინასაარჩევნო პროგრამას. იდეოლოგია არ ნიშნავს ყველაზე აქტუალურ საჯაროობას უპასუხოს პარტიამ. რესპუბლიკური პარტიისთვის სიცოცხლის უფლება ერთ-ერთი მთავარი ფასეულობაა. ამიტომ, როდესაც სამუშაო პირობებში დაიღუპნენ მუშები და ქვეყანაში არ არსებობს შესაბამისი შრომის კოდექსი და ხელისუფლება საერთოდ არ ზრუნავს შრომის ისეთი გარემო იყოს შექმნილი, რომ დაცული იყოს ადამიანი, ბუნებრივია, პარტიამ ეს გააპროტესტა, მიუხედავად იმისა, რომ იდეოლოგიურად ეს საკითხი სოციალურ პრობლემას ეხება. რესპონდენტი თვლის, რომ რესპუბლიკურმა პარტიამ, ამ შემთხვევაში პირველ ადგილზე ადამიანი დააყენა, რომელსაც აქვს სიცოცხლის უფლება, რადგან რესპუბლიკური პარტია ლიბერალური პარტიაა, მას სხვაგვარად მოქცევის უფლება არც ჰქონდა.

რესპონდენტი აღნიშნავს, რომ იდეოლოგიური პარტიაა ლეიბორისტული პარტია, რომელსაც აქვს მემარცხენე იდეოლოგია და ჰყავს მისი ძირითადი ამომრჩეველი.

ხათუნა სამნიძის აზრით, ხელისუფლებაში მოსულ პარტიას, როგორც წესი, წინასაარჩევნოდ უძლიერდება პოპულისტური რიტორიკა და ხშირად საერთოდ აცდენილია საკუთარ იდეოლოგიას. პარტიაში თვლიან, რომ დღეს

ხელისუფლებაში მყოფ ქართულ ოცნებას არ აქვს გამოკვეთილი იდეოლოგია და ეს არის პრობლემა, ეს არის მანიპულირების საშუალება ამომრჩეველზე. პარტიას უნდა ჰქონდეს იდეოლოგია, პრინციპები, ხედვა და მხოლოდ ამის შემდეგ შეიძლება ვილაპარაკოთ რა მოლოდინი უნდა ჰქონდეს მოსახლეობას.

პარტიაში ფიქრობენ, რომ საქართველოს მოსახლეობა, არჩევნების შემდეგ, ყოველთვის მოტყუებული რჩება. ეს იმიტომ ხდება, რომ ერთია დაპირებები და მათი საქმიანობა კი აბსოლუტურად განსხვავებული მისგან. ახლადშექმნილი პარტიებისთვის ადვილია დაპირებების მიცემა. პირველი შემთხვევაა, როდესაც ნაციონალურმა მოძრაობამ ხელისუფლების დაკარგვის შემდეგ რომ შეინარჩუნა პარტია, თორემ მრგვალი მაგიდა - თავისუფალი საქართველო, მოქალაქეთა კავშირი, აღორძინება - ყველა პარტია გაქრა ხელისუფლების დაკარგვის შემდეგ. რესპონდენტი თვლის, რომ იდეოლოგიას, რაც არ უნდა უცრუებდეს ამომრჩეველს იმედებს, დიდი მნიშვნელობა აქვს. მოლოდინი უნდა იყოს სწორი, თუ დაპირებებს აკეთებს პარტია მოსახლეობამ უნდა იცოდეს, რომ ამ იდეოლოგიის, ამ შეხედულებების პარტია ამას გააკეთებს ამ გზით და არ იქნება ორიენტირებული პოპულიზმზე.

რესპონდენტის აზრით, დღეს მსოფლიოში ისეთი ტენდენციაა, რომ წევრობაზე აგებული პარტიები კარგავენ აქტუალობას. ადრე წევრების რაოდენობას დიდი მნიშვნელობა ქონდა. ახლა ეს ტენდენცია შეიცვალა. პარტიები ორიენტირებულნი არიან მხარდამჭერებზე, მოსახლეობაზე, რა თქმა უნდა, პარტიის წევრებზე, აქტიურ წევრებზე. რესპუბლიკურ პარტიას ჰყავს პარტიის წევრები, რომელთა მანდატიც ძალიან მნიშვნელოვანია, მაგრამ ისინი პარტიულად არ აქტიურობენ, მხოლოდ არჩევნებზე აქტიურობენ. რესპონდენტი ამბობს, რომ პარტიას ჰყავს უამრავი მხარდამჭერი, რომელიც იზიარებს მის იდეოლოგიას. ამომრჩეველი, პარტიის წევრი და მხარდამჭერი ძალიან მგრძობიარეა, ამიტომ პარტიებს სჭიდებათ მუდმივად ფორმაში ყოფნა და მუდმივად შეხმიანება საკუთარ მხარდამჭერებთან. პარტიაში ფიქრობენ, რომ ოდნავ გადახვევა პრინციპებიდან იწვევს მხარდამჭერების დაკარგვას, ამიტომ მნიშვნელოვანია იდეოლოგიის ერთგულება და პრინციპი.

ხათუნა სამნიძე მიიჩნევს, რომ საქართველოს ხელისუფლებაში მოსული ყველა პარტია ცდილობდა ყოვლისმომცველი პარტიის როლის მორგებას, მაგრამ ეს დიდი შეცდომაა, რადგან იგი პოპულიზმში გადადის, რაც სამწუხაროდ, დღევანდელი რეალობაა.

რესპონდენტი ფიქრობს, რომ ყოვლისმომცველი პარტიები ნაკლებად ორიენტირებულნი არიან იდეოლოგიაზე. ისინი უფრო მეტად ორიენტირებულნი არიან მიმდინარე პროცესში რეაგირებაზე, ოღონდ ხელისუფლებაში მოვიდნენ და წინასაარჩევნოდ ყველა ტიპის დაპირებას იძლევიან.

პარტიაში აღნიშნავენ, რომ 2012 წელს სხვა ტიპის რეალობა იყო, ომი იყო ფაქტიურად, იყო ერთი რეჟიმის წინააღმდეგ მიმართული პოლიტიკური პარტიები, სადაც იდეოლოგია უკანა პლანზე იქნა გადაწეული. რესპონდენტის აზრით, 2012 წელს იდეოლოგიას ყველაზე ნაკლები დატვირთვა ჰქონდა. ძირითადად იყო ძალისა და ერთიანობის ჩვენების აუცილებლობა, ამან იმუშავა და ექვსი პარტიის გაერთიანებამ შედეგი გამოიღო. რესპონდენტი აღნიშნავს, რომ როგორც კი ეს მიზანმიღწეული იქნა ექვს პარტიას ძალიან გაუჭირდა ერთად მუშაობა გამოუცდლობისა და იდეოლოგიათა სიჭრელის გამო.

რესპუბლიკურ პარტიაში მიიჩნევენ, რომ ეს დიდი გაერთიანება ერთი მიზნისთვის იყო შექმნილი - რეჟიმის შეცვლა და მან ვერ მოახერხა რეალური ორიენტაცია უფრო სხვა მიზანზე, რომ ქვეყნის მშენებლობაზე ეზრუნათ, ვერ მოახერხა მოლაპარაკებები, არც ერთი შეთანხმება არ არსებობს ამ ექვს პარტიას შორის კოალიციური რასაც ქვია. რესპონდენტის აზრით, შედეგად მიღებულ იქნა ერთპარტიული მმართველობა, ძირითადად პარტიამ დაასუსტა ყველა პარტნიორი პარტია, იმიტომ რომ, სინამდვილეში, მისი მიზანი ერთპარტიულობა იყო. თუმცა, ყველა პარტიას იმედი ჰქონდა, რომ მრავალპარტიული კოალიცია მათ მიიყვანდათ მრავალპარტიულობამდე პარლამენტში. რესპონდენტი ამბობს, რომ სწორედ ეს იყო მიზანი, რის გამოც რესპუბლიკური პარტია იტანდა სირთულეებს და თვლიდა რომ გამოცდილება მოუტანდათ ერთიან მუშაობას, მაგრამ შედეგად 2016 წლის საპარლამენტო არჩევნებზე ქართულმა ოცნებამ მსგავსი სცენარი დადგა რაც 2012 წელს, რეპეტიცია გავლილმა შეძლო მტრის ხატზე აეგო ისევ არჩევნები. მტრის ხატით შექმნა საფრთხობელა, რამაც ამომრჩეველზე იმოქმედა და ხმები

მიიტაცა. ამას დამატებული საშინელი საარჩევნო კოდექსი, რომელიც საშუალებას აძლევს, რომ აბსოლუტური ძალაუფლება ჰქონდეს. რესპონდენტის აზრით, ყოვლისმომცველი პარტიის პრეტენზია აქვს ქართულ ოცნებას, ამიტომ გაურკვეველია რა იდეოლოგიის მატარებელი არის. პარტიის თავმჯდომარე მემარჯვენეა, თავად პარტია კი პრეტენზიას აცხადებს სოციალ-დემოკრატიაზე და უნდათ ევროპული სოციალ-დემოკრატების ნაწილი იყვნენ. ეს არის ჩვეულებრივი ხელისუფლებასთან შეზრდილი ჯგუფი, რომელსაც არ აქვს იდეოლოგია.

რესპონდენტი თვლის, რომ ნაკლები იდეოლოგიურია პარტია, რომელსაც ორიენტირი აქვს მოსახლეობის 80% მიიზიდოს. მისი აზრით, რესპუბლიკური პარტია არის პრინციპული პარტია. ისინი ოპოზიციაშიც და ხელისუფლებაშიც ყოველთვის ინარჩუნებდნენ თავიანთ პრინციპებს და ასეა უკვე 39 წელი. რამდენად არის დღეს ისეთი ვითარება, რომ ასეთი პარტიები გაძლიერდნენ და ხელისუფლებაში მოვიდნენ ამას დრო გვიჩვენებს. ამისათვის ბევრი მუშაობაა საჭირო. რესპონდენტი ამბობს, რომ ეს არ არის მხოლოდ საზოგადოების პრობლემა, კომუნიკაციის კუთხით პარტიებსაც აქვთ მინუსი, მაგრამ, როგორც წესი, პარტიები დაფინანსებაზე არიან დამოკიდებულნი. ეს დაფინანსებები მწირია, ხოლო დონორების პოვნა ძნელია, რადგან ბიზნესს ეშინია სპეცსამსახურების... რაც არ უნდა იდეოლოგია ჰქონდეს პარტიას, ბიზნესზე, თავისუფალ გარემოზე არ აქვს მნიშვნელობა, ბიზნესი მაინც მხარს სახელისუფლებო პარტიას დაუჭერს, იმიტომ რომ მათ თვითგადარჩენის ინსტიქტი აქვთ. სხვა შემთხვევაში მათზე ზეწოლა იწყება. ასეთ ვითარებაში, ბუნებრივია, პარტიებს უჭირთ, რომ სრულფასოვნად იყვნენ კომუნიკაციაში საკუთარ ამომრჩეველთან

რესპონდენტის აზრით, ყოვლისმომცველი პარტია ამომრჩეველთა მობილიზაციის დროს უპირატესობას ანიჭებს პოპულიზმს. მისი თქმით, ამის მაგალითად, შეიძლება ჩაითვალოს, ქართული ოცნების მიერ აგორებული კამპანია რესპუბლიკური პარტიის მიმართ ერთსქესიანთა ქორწინების თაობაზე. პოპულიზმი და თამაში მოსახლეობის ემოციებზე არის ყოვლისმომცველ პარტიაზე პრეტენზიების მქონე პარტიების დამახასიათებელი ნიშანი. რესპონდენტის აზრით, ყველამ კარგად იცის, რომ ადამიანებზე ეს მოქმედებს, რაც

უფრო მეტად ითამაშებენ პოპულიზმზე და ემოციებზე, მით უფრო მეტ ადამიანს შეაშინებენ, როგორც ეს გააკეთა ქართულმა ოცნებამ 2016 წელს... ამის შემდეგ კი რასაც აკეთებენ ხელისუფლებაში კარგად ჩანს. პარტიაში თვლიან, რომ მოსახლეობა იმედგაცრუებული რჩება, იმიტომ რომ ისევ და ისევ არარაციონალურ არჩევანს აკეთებს.

ხათუნა სამნიძე თვლის, რომ ყოვლისმომცველ და ნაკლებიდეოლოგიურ პარტიებს საქართველოში მომავალი არ აქვთ, ამის მაგალითად ისიც საკმარისია, რომ აღარ არსებობს მრგვალი მაგიდა, მოქალაქეთა კავშირი, აღორძინება, ნაციონალურ მოძრაობას კი დიდი პრობლემები აქვს. პარტიაში აღნიშნავენ, რომ ეს უკანასკნელი ამბობს ლიბერალური ღირებულების ვარო, მაგრამ რაც ნაციონალურმა მოძრაობამ გააკეთა ხელისუფლებაში ყოფნის დროს, იყო ლიბერალიზმის, როგორც ღირებულების დისკრედიტაცია და დღეს ლიბერალურის ხსენებაზე ადამიანებს აქვთ უარყოფითი განწყობილება. რესპონდენტის აზრით, ასეთი პარტიები იდეოლოგიის დისკრედიტაციას ახდენენ და როგორც წესი პრობლემები ექმნებათ. მათ საქართველოში მომავალი არ აქვთ.

4.4 დემოკრატიული მოძრაობა

ნინო ბურჯანაძემ, რომელიც ორჯერ იყო საქართველოს პარლამენტის თავმჯდომარე და ორჯერ საქართველოს პრეზიდენტის მოვალეობის შემსრულებელი, 2008 წლის 23 ნოემბერს დააფუძნა პარტია ნინო ბურჯანაძე - დემოკრატიული მოძრაობა. რესპონდენტი მიიჩნევს, რომ პარტიის შექმნის საფუძველი იყო ნინო ბურჯანაძის ავტორიტეტი და მისი პოლიტიკური გამოცდილება, რომელთან ერთადაც პარტია იბრძვის ქვეყნის უკეთესი მომავლისათვის.

ბესო დანელია აღნიშნავს, რომ დემოკრატიული მოძრაობა უფრო არის მემარჯვენე-ცენტრისტული პოლიტიკური ძალა. რესპონდენტის თქმით, ნაციონალური მოძრაობის დროს, სამწუხაროდ, პარტიას იარლიყად მიაკერეს „რუსეთუმეს“ სახელი, ვინაიდან წმინდა კლასიკური პოლიტიკური თვალსაზრისით, საქართველოს ეროვნული ინტერესებიდან გამომდინარე, მისი წევრები თვლიდნენ, რომ აუცილებელი იყო მოლაპარაკება როგორც

დასავლეთთან ისე აღმოსავლეთთანაც, სამხრეთთანაც და ყველა იმ ქვეყანასთან, რომელთანაც საუბარი საქართველოს ტერიტორიულ ინტერესებს წაადგება, კონკრეტულად ამ შემთხვევაში რუსეთთან საუბარი იყო. რესპონდენტი აღნიშნავს, რომ ვინაიდან რუსეთს საქართველოს ტერიტორიის 20% ოკუპირებული აქვს და ქვეყნის ტერიტორიაზე სამი სამხედრო ბაზა ჰყავდა განლაგებული, ნინო ბურჯანაძე ჩასული იყო მოსკოვში ამ საკითხთან დაკავშირებით, რათა მოლაპარაკებები დაწყებულიყო რუსეთთან. რესპონდენტის აზრით, სწორედ, ამის გამო სააკაშვილის ხელისუფლებამ თითქმის მოღალატეებად შერაცხა პარტიაც და მისი ხელმძღვანელიც... რესპონდენტის თქმით, მილიონები დაიხარჯა იმ საუბრებისთვის, რითაც სკანდალი ააგორა ნაციონალურმა მოძრაობამ ნინო ბურჯანაძისა და მისი პარტიის წინააღმდეგ.

ბესო დანელია აღნიშნავს, რომ ქალბატონ ნინო ბურჯანაძეს, თავისი პოლიტიკური წარსულიდან გამომდინარე, ძალიან კარგი კონტაქტები აქვს როგორც დასავლეთში ისე აღმოსავლეთში, ასევე რუსეთშიც უმაღლეს პოლიტიკურ წრეებთან. მას, როგორც ევროპასა და ამერიკაში, ისე მსოფლიოს ცივილიზირებულ სამყაროში, ყველგან მეგობრები ჰყავს.

რესპონდენტის აზრით, საუბრები იმაზე, რომ დემოკრატიული მოძრაობა რომელიმე კონკრეტული ქვეყნის ინტერესების გამტარებელი არის სამარცხვინო და ბინძური სიცრუეა, რომელიც სააკაშვილის ხელისუფლებამ გამოიყენა პარტიის წინააღმდეგ. ქვეყანას, რომელსაც საკუთარი სუვერენიტეტი, საკუთარი დამოუკიდებლობა და ტერიტორიული მთლიანობა აქვს გადასარჩენი და პირველ ადგილზე ქვეყნის ეროვნულ ინტერესებს არ აყენებს და აყენებს თუნდაც სუპერ სახელმწიფოების ინტერესებს, როგორცაა ამერიკა ან რუსეთი, ის ქვეყანა განწირულია იმისათვის, რომ ყოველთვის ვასალური პოლიტიკის მსხვერპლი გახდეს. კარგია სტრატეგიული პარტნიორობა, თანამშრომლობა ისეთ ძლიერ ქვეყნებთან როგორც ქვეყნებთანაც დღეს საქართველო თანამშრომლობს, მაგრამ დემოკრატიულ მოძრაობას მიაჩნია, რომ ქვეყნის ტერიტორიული მთლიანობის მოგვარების აუცილებელი პირობაა რუსეთთან ფართო მასშტაბიანი მოლაპარაკებების დაწყება. ეს არავითარ შემთხვევაში არ გამორიცხავს საქართველოს ევროპულ განვითარებას. დღემდე ვერ მოხერხდა უბლოკო

სტატუსის დარეგისტრირება, რაც ნიშნავს, რომ საქართველომ უარი უნდა განაცხადოს ნებისმიერ სამხედრო ბლოკში გაწევრიანებაზე. რესპონდენტი ამბობს, რომ ზოგიერთმა პოლიტიკოსმა ეს ნეიტრალიტეტს შეადარა, რაც უვიცობაა, ვინაიდან ნეიტრალიტეტი არ ნიშნავს მხოლოდ ბლოკებში გაწევრიანებას, ნეიტრალიტეტს სჭირდება ძალიან დიდი ქვეყნების გარანტიები. ნეიტრალიტეტის ქვეყანა არის შვეიცარია. რესპონდენტის თქმით, საქართველო, რომელიც დღეს არის ქვეყნიერება რუსეთისა და ამერიკის დაპირისპირების პოლიგონად და რომელსაც ტერიტორიის უზარმაზარი ნაწილი 20% დაკარგული აქვს, უნდა გამოცხადდეს უბლოკო სტატუსის ქვეყნად, რაც ნიშნავს, რომ საქართველო არცერთ პოლიტიკურ ბლოკში არ გაწევრიანდება. უარი განაცხადოს, როგორც ნატოში, ასევე ნებისმიერ სხვა ბლოკში გაწევრიანებაზე, რაც იქნება ქვეყნის მშვიდობის გარანტი. იარაღის ჟღარუნის და ის, რომ რუსეთს ჰყავდა ჟანგიანი ტანკები 2008 წელს ქვეყანას ძვირი დაუჯდა. 2008 წლის აგვისტოს ომის დროს, საქართველო, ფაქტიურად, მარტო დარჩა სუპერ სახელმწიფოს წინააღმდეგ და დამხმარე არავინ აღმოჩნდა. პარტია მიიჩნევს, რომ ხელისუფლებამ ყველაფერი უნდა გააკეთოს იმისათვის, რომ ქვეყანა აღარ იქცეს, პოლიტიკური ნაბიჯებიდან გამომდინარე, სამხედრო დაპირისპირების პოლიგონად. 2008 წლის ომმა ბევრი ახალგაზრდის სიცოცხლე შეიწირა. რესპონდენტის აზრით, პოლიტიკა, რომელსაც აწარმოებს დემოკრატიული მოძრაობა, მიმართული არის ქვეყნის ინტერესებიდან გამომდინარე. სააკაშვილის რეჟიმის დროს დემოკრატიულ მოძრაობას ჰყავდა უპრეცედენტო რაოდენობა, ცივილიზირებულ სამყაროში, პოლიტიკური პატიმრებისა (49 პოლიტიკური პატიმარი), რომელიც მთელი მსოფლიოს მიერ იქნა აღიარებული.

რესპონდენტი მიიჩნევს, რომ სამწუხაროა, მაგრამ საქართველოში არ არის პოლიტიკური კულტურის ის დონე, რომ ქართველმა ამომრჩეველმა არჩევანი გააკეთოს პარტიებზე იდეოლოგიის კუთხით.

დემოკრატიულ მოძრაობას აქვს თავისი საარჩევნო პროგრამა როგორც საპრეზიდენტო, ასევე საპარლამენტო და თვითმმართველობის არჩევნებზე. პარტიაში აღნიშნავენ, რომ 2012 წლის საპარლამენტო არჩევნებში მონაწილეობაზე დემოკრატიულმა მოძრაობამ, უარი განაცხადა, იმის გამო, რომ ოპოზიციური

ხმები არ გაყოფილიყო და თავიდან ბოლომდე თანადგომა გამოუცხადეს ქართულ ოცნებას, რათა თავიდან მოეცილებინათ ის რეჟიმი, რომელიც, რესპონდენტის თქმით, უკვე ავტორიტარულ რეჟიმად იყო ქცეული. ამის გამო, პარტიამ უარი თქვა საკუთარ ინტერესებზე და გარკვეულ ინტერესებზე ქვეყნის ინტერესების სასარგებლოდ, მაგრამ, სამწუხაროდ, ის რეალობა რაც დადგა მომავალში და ჩამოყალიბდა ასახავს მხოლოდ იმას, რომ ნაციონალური მოძრაობა და ქართული ოცნება ჩამოყალიბდნენ ერთ პოლიტიკურ ძალად.

რესპონდენტის აზრით, ქართულ ოცნებაში არ იყო არავითარი იდეური თანხვედრა. მასში წარმოდგენილი იყო აბსოლუტურად განსხვავებული იდეოლოგიის პარტიები სოციალ-დემოკრატები, მემარცხენეები, მემარჯვენეები, ცენტრისტები და კალინისტები ერთ ბლოკში იყვნენ გაერთიანებული და მათ მხარი დაუჭირა ქვეყნის მოსახლეობის უმრავლესობამ. აქ იდეოლოგიაზე ლაპარაკი ზედმეტია, ამიტომ არ არსებობს, ჯერ-ჯერობით, საქართველოში ის პოლიტიკური კულტურა, რომელიც იდეოლოგიური ნიშნით აარჩევს და მხარს დაუჭერს ამა თუ იმ პარტიას.

დემოკრატიულ მოძრაობაში მიიჩნევენ, რომ არჩევნების დროს ამომრჩეველი, სამწუხაროდ, არ აქცევს ყურადღებას პარტიის იდეოლოგიას. ამომრჩეველი რეალურად არჩევანს აკეთებს რამდენიმე მომენტიდან გამომდინარე, თუ იმ დროისთვის ადამიანი არის სახელმწიფო მოხელე მას იძულებულს ხდის, რომ არჩევანი მმართველი პოლიტიკური ძალის სასარგებლოდ გააკეთოს. რესპონდენტი ამბობს, რომ ეს პრაქტიკა ადრეც იყო, მაგრამ სააკაშვილის დროს განსაკუთრებით დამკვიდრდა, რადგან ნაციონალების დროს ხმის მიცემის მომენტი ამომრჩეველს ტელეფონით უნდა გადაეღო და ეჩვენებინა, რომ ხმა ნამდვილად ნაციონალებს მისცა. სხვა შემთხვევაში დაკარგავდნენ სამსახურს და შემოსავალს, რითაც ოჯახს არჩენდნენ. ამ პრაქტიკას აგრძელებს ქართული ოცნებაც. პოლიცია, სამართალდამცავი ორგანოები, ჯარი თავიდან ბოლომდე, მთელი ადმინისტრაციული რესურსი ჩართულია იმაში, რომ ამომრჩეველმა ხმა საკუთარი ნების წინააღმდეგ გააკეთოს... პარტიაში თვლიან, რომ პოლიტიკური კულტურის არ არსებობა გამოწვეულია იმით, რომ ადამიანებს, როგორც ნახირს

ისე მიერეკებიან არჩევნებზე, თავზე ადგანან და გამგებლები თუ დეპუტატები უმოწმებენ ტელეფონით გადაღებულ კადრებს თუ ვის მისცეს მათ ხმა...

საქართველოში არის ისეთი პარტიები სადაც იდეოლოგია დაცულია. რესპონდენტი ამბობს, რომ დემოკრატიული მოძრაობა ამის მაგალითია, რომლისთვისაც მიუღებელია ლიბერტალიანური იდეები, რომლითაც გამოირჩევა რესპუბლიკური პარტია და ნაციონალური მოძრაობა. დემოკრატიულ მოძრაობაში აღნიშნავენ, რომ განსაკუთრებით დიდ ყურადღებას ამახვილებენ იდეოლოგიაზე, ეროვნულ იდეოლოგიაზე და მის დაცვაზე. მათთვის მიუღებელია ერთსქესიანთა ქორწინება, კონკრეტული ლიბერალური იდეები.

რესპონდენტის აზრით, იდეოლოგია ზღუდავს წინასაარჩევნო პროგრამას და აქცევს მას ჩარჩოში. სპეციალისტთა ჯგუფი მუშაობს პარტიის იდეოლოგიაზე. პარტიის რიგითი წევრები არიან ის ადამიანები და ის ძალა, რომელიც პარტიას ასულდგმულებს. პარტიაში აღნიშნავენ, რომ დემოკრატიულ მოძრაობას ჰყავს 56 000 რეგისტრირებული წევრი. მნიშვნელოვანია საწევრო შენატანები 50 თეთრი, ან ერთი ლარი, მართალია ეს თანხა მინიმალურია, მაგრამ მაინც მნიშვნელოვანია, მითუმეტეს, როდესაც პარტიას არ აქვს ისეთი დაფინანსება როგორც გააჩნიათ სახელისუფლებო პარტიებს. ყველა პარტია მის წევრებზე დგას და ამიტომ, უმნიშვნელოვანესია წევრების როლი. პარტიის წევრები განაპირობებენ პარტიის ძალას, პარტიის წევრები განაპირობებენ პარტიის არჩევნებისათვის სამზადისის პროცესს და იმას, თუ როგორ იქნება წარმოდგენილი პარტია ამა თუ იმ არჩევნებში. პარტიის წევრები არიან უმნიშვნელოვანესი შემადგენელი ნაწილი პარტიისა, ვინაიდან მხოლოდ ლიდერები, მხოლოდ პოლიტიკური პარტიის საბჭო პარტიის წევრების გარეშე იქნებოდა მხოლოდ სათათბირო ორგანო. სწორედ პარტიის წევრების მიერ უნდა მოხდეს იმ გადაწყვეტილებების შესრულების უზრუნველყოფა, რომელიც პოლიტიკურ საბჭოზე იქნება მიღებული. პარტიის სტრუქტურა არის უმნიშვნელოვანესი ორგანიზმი. პარტიას მთელი ქვეყნის მასშტაბით, საქართველოს დიდ ქალაქებსა თუ რაიონულ ცენტრებში აქვს გახსნილი ოფისები, სადაც იდეოლოგიური მუშაობა და სამზადისი მიმდინარეობს.

რესპონდენტი აღნიშნავს, რომ ყველა პარტიის მიზანია ხელისუფლებაში მოსვლა. პარტია, რომელიც იტყვის, რომ ჩემი მიზანი ხელისუფლებაში მოსვლა არ არისო, ის პოლიტიკური პარტია არ არის. შესაბამისად, წევრების როლი არის განუსაზღვრელად დიდი.

ბესო დანელიას აზრით, საქართველოში არსებობენ ყოვლისმომცველი პარტიები, რომლებიც ყოველი არჩევნების წინ, გამომდინარე იქედან, თუ როგორი პოლიტიკური მოცემულობა არის იმ მომენტში და თუ რა გამორჩენა შეიძლება ნახოს პარტიამ, იცვლიან პოზიციებს, ღალატობენ პრინციპებს და ყოველთვის სხვადასხვა იდეოლოგიით გამოდიან ამომრჩევლის წინაშე.

ძალიან მნიშვნელოვანია პარტიის პოლიტიკური ცხოვრების პროცესი, მისი განვითარების პროცესი. რესპონდენტის თქმით, ის პარტია, რომელიც დღეს ერთს ამბობს, ხოლო ხვალ კი თავისივე ნათქვამის წინააღმდეგ გამოვა, ნიშნავს იმას, რომ ასეთი პარტია საკუთარი პრინციპების, პოლიტიკური იდეების ერთგული არ არის.

დემოკრატიულ მოძრაობაში მიიჩნევენ, რომ ყოვლისმომცველი პარტიებია, რომლებიც დღეს ლიბერალური იდეებით გამოდიან, ხვალ ეროვნული იდეებით, ზეგ ცენტრისტები არიან, მასზეგ თუ დაფინანსებას დაპირდებიან მემარცხენე ან მემარჯვენე იდეებით გამოვლენ... ასეთი პარტიებით სავსეა საქართველო... ქვეყანაში 300-მდე პოლიტიკური პარტიაა. 2012-2016 წლის საპარლამენტო არჩევნებში გაიმარჯვა ქართულმა ოცნებამ, რომელშიც გაერთიანებული იყო ექვსი პოლიტიკური ძალა და გასაკვირი ის არის, რომ ექვსივე პარტია, აბსოლუტურად, განსხვავებული იდეოლოგიური მიმართულების არის.

პარტია მუშაობს ამომრჩეველზე. რესპონდენტის აზრით, დღეს, დედაქალაქში რომ გააჩერონ 50 კაცი და ჰკითხონ რა არის მემარჯვენე ან მემარცხენე პოლიტიკური იდეოლოგია - იქედან 49 კითხვას ვერ უპასუხებს... რეალურად, ქართველი ამომრჩეველი, ქვეყანაში არსებული სოციალური ფონიდან, სიდუხჭირიდან გამომდინარე, რომელშიც ის იმყოფება, დიდ მნიშვნელობას ანიჭებს იმ დაპირებებს, რომლებსაც პარტიები იძლევიან ფინანსური კუთხით, პენსიების კუთხით, სოციალური დაპირებების კუთხით. ამიტომ, პარტიებს შორის არსებული იდეოლოგიური სხვაობა ამომრჩეველს არ აინტერესებს.

რესპონდენტის თქმით, ქართული ოცნების დაპირებები ადამიანების დიდმა ნაწილმა სერიოზულად მიიღო... ბიძინა ივანიშვილი სესხებს დაგვიფარავსო ხალხმა ეს დაიჯერა, დაიჯერა, რომ პენსიებს გააორმაგებდა ივანიშვილი და ამიტომ ამომრჩეველმა ხმა ქართულ ოცნებას მისცა... საუბარი მხოლოდ და მხოლოდ იქედან გამომდინარეობს, თუ ვინ მოახერხებს ადამიანებისთვის ცხოვრების ოდნავ მაინც გაუმჯობესებას, კონკრეტული სოციალური კუთხით. პარტიაში მიიჩნევენ, რომ ამომრჩეველთა 90%, რომელიც აჩვენებზე არჩევანს აკეთებს, საერთოდ არ აქვს წაკითხული პარტიის პოლიტიკური პროგრამა. ეს არაერთმა კვლევამ დაადასტურა და ეს არის კატასტროფა. ადამიანები მიდიან და არჩევანს აკეთებენ იმ პოლიტიკური ძალის სასარგებლოდ, რომლის პოლიტიკური პროგრამა წაკითხულიც კი არ აქვთ... რესპონდენტი ამბობს, რომ პროგრამას, რომელსაც სთავაზობენ პოლიტიკური პარტიები ამომრჩეველს, ხელისუფლებაში მოსვლის შემდეგ 25% არ ასრულებენ... ადამიანები იმედგაცრუებულები რჩებიან ... რეალურად, რაც ყურს ეამება და რასაც ამომრჩეველი ჩათვლის, რომ მათ მოკლევადიან პერსპექტივაში რაიმე სარგებელს მოუტანთ, არჩევანიც ამის მიხედვით ხდება. ყოვლისმომცველი პარტიები ამით სარგებლობენ და აკეთებენ მობილიზაციას სწორედ აქედან გამომდინარე.

რესპონდენტის აზრით, საქართველოში მხოლოდ ორ პარტიას, ორ პოლიტიკურ ძალას - ნაციონალურ მოძრაობას და ქართულ ოცნებას გააჩნია ფინანსური რესურსი და შესაძლებლობები იმისა, რომ სწრაფად მოახდინონ მობილიზება. წინასაარჩევნოდ ადამიანებს ორი-სამი თვის განმავლობაში უხდებიან ხელფასს და ასაქმებენ მათ. პარტიების უმრავლესობა მათი მხარდამჭერების, ენთუზიაზისტების, პარტიის წევრების საშუალებით ცდილობს საარჩევნო კამპანიის ჩატარებას. სწორედ ფინანსებშია საქმე და იმაში, თუ რა რესურსი გააჩნია პოლიტიკურ ძალას.

პარტიაში აღნიშნავენ, რომ ადამიანს შეიძლება განსხვავებული პოლიტიკური ხედვა გააჩნდეს, განსხვავებული პოლიტიკური ძალისთვის ჰქონდეს გადაწყვეტილი ხმის მიცემა, მაგრამ შეხედულება შეიცვალოს კონკრეტული თანხის გამო, რაც საბოლოოდ ძალიან მძიმედ აისახება ქვეყნის პოლიტიკურ ცხოვრებაზე, ქვეყნის დემოკრატიულ განვითარებაზე და ეს არის კატასტროფა.

რესპონდენტი აზრით, საფრთხე იმისა, რომ პრინციპული ოპოზიცია შესაძლებელია გაქრეს პარლამენტსა თუ საზოგადოებაში არსებობს, რადგან ხელისუფლება, რომელმაც მოახერხა ორ პოლუსად, ორ პოლიტიკურ ძალად დაეყო საქართველო და ეს ორი პოლუსი ყოფილიყო ნაციონალური მოძრაობა და ქართული ოცნება და სხვა არავინ; ხელისუფლება რომელიც ებრძვის არასაპარლამენტო ოპოზიციას; ხელისუფლება, რომელიც იღებს კონსტიტუციას, რომელსაც სახელისუფლებო პარტიის გარდა, ქვეყანაში არც ერთი პოლიტიკური პარტია არ ეთანხმება - ეს ხომ კატასტროფული მდგომარეობაა. რესპონდენტის თქმით, ხელისუფლება ყველაფერს აკეთებს, რომ დაფინანსება შეუწყვიტოს პოლიტიკურ პარტიებს, მიიღოს უსახური კანონები და ბარიერის გაზრდის ხარჯზე, კონკრეტული მანიპულაციების ხარჯზე, მხოლოდ სახელისუფლებო პარტიას გააჩნდეს უზარმაზარი დაფინანსება, რათა მოწმინდოს და გაანადგუროს პოლიტიკური არენიდან პარტიები... დემოკრატიულ მოძრაობაში მიიჩნევენ, რომ ამის მაგალითია ალასანიას პარტია, რომელიც ფაქტიურად დაიშალა და რესპუბლიკური პარტია, რომელიც ფაქტიურად დაიშალა.

დემოკრატიულ მოძრაობაში მიიჩნევენ, რომ 2016 წლის შემდეგ, ბიძინა ივანიშვილმა პოლიტიკური ველი ფაქტიურად დაანგრია... რესპონდენტის თქმით, ვერც სააკაშვილის რეჟიმმა და ტერორმა, ხალხის დაჭერამ ვერ დაშალა დემოკრატიული მოძრაობა და ვერც ქართული ოცნება შეძლებს ამას.

როგორც პარტიაში აღნიშნავენ, დღეს საქართველოში ხელისუფლება აკეთებს ყველაფერს იმისათვის, რომ ყველანაირი, რეალური, ოპოზიციური პოლიტიკური აზრი მოკლას და საუბარი იმაზე, რომ საქართველოში პოლიტიკური პროცესის განვითარებას ხელშეწყობა აქვს არის დიდი აბსურდი. ისეთი პარტია, რომელიც თვითონ იღებდა გადაწყვეტილებებს და თვითონვე სვამდა კითხვებს იყო მხოლოდ კომუნისტური პარტია... აი ეს არის ძალიან მძიმე...

რესპონდენტი ამბობს, რომ სამწუხაროდ, დღეს საქართველოში, ქართულ პოლიტიკურ სივრცეში გამორიცხულია შეიქმნას პარტია, მხოლოდ იდეოლოგიური თანხმობის შედეგად შეკრებილ ადამიანთა ჯგუფის მიერ და ასეთმა პარტიამ ადგილი დაიმკვიდროს, რა თქმა უნდა, თუ არ იქნება სატელიტი, ისევე როგორც დღეს პარტია ევროპული საქართველოა, რომელიც კონკრეტულად

ნაციონალური მოძრაობის ერთი ნაწილისაგან შემდგარი, ბიძინა ივანიშვილთან და ქართულ ოცნებასთან გარიგებული პოლიტიკური ძალაა და ხელოვნურ ოპოზიციას ქმნის.

ნებისმიერ პოლიტიკურ ძალას სჭირდება ტელეეთერი, რათა პარტიამ თავისი სათქმელი მიიტანოს ხალხამდე. რესპონდენტი აღნიშნავს, რომ ერთადერთი გადაცემა იყო თავისუფალი ტრიბუნა, საზოგადოებრივ მაუწყებელზე, სადაც ერთი საათი გააჩნდა ყველა პოლიტიკურ სუბიექტს - ამ შემთხვევაში იგულისხმევა ის პოლიტიკური სუბიექტები ვინც გადალახეს 3%-იანი ბარიერი და ეს იყო პარტიების უმეტესობა, რომლებიც გამოდიოდნენ და ერთი საათის განმავლობაში მიმართავდნენ მოსახლეობას და აცნობდნენ საკუთარ იდეოლოგიას და საკუთარ პლატფორმას, ეს გადაცემაც კი დახურეს. რესპონდენტის თქმით, ყველა ეთერი დახურულია, გარდა ნაციონალური მოძრაობისა და ქართული ოცნების სახელისუფლებო არხებისა. დემოკრატიულ მოძრაობაში თვლიან, რომ ფინანსური რესურსების გარეშე, ქართულ პოლიტიკაში ძნელია ახალმა პოლიტიკურმა ძალამ მხოლოდ საკუთარი იდეოლოგიით დაიმკვიდროს თავი.

4.5 ლეიბორისტული პარტია

პარტია ჩამოყალიბდა 1995 წელს, მისი დამფუძნებელი და ლიდერი არის შალვა ნათელაშვილი. პარტიას ჰქონდა წარმატებებიც და წარუმატებლობებიც, მაგრამ, როგორც რესპონდენტი აღნიშნავს, ძირითადად პარტია იყო რეჟიმების მსხვერპლი, არჩევნების გაყალბების მსხვერპლი, თუმცა ერთ-ერთი, პარტიაა, რომელმაც შეინარჩუნა საკუთარი იდეოლოგია, საკუთარი სახე. არ ყოფილა არასდროს არცერთ სახელისუფლებო ბლოკში და არც ოპოზიციურად „მონათლულ“ ბლოკში. პარტია ცდილობს მემარცხენე ცენტრისტული იდეების განხორციელებას, რაც დაკავშირებულია ძირითადად სოციალურ გარანტიებთან, ისეთი სახელმწიფო პოლიტიკის გატარებას, რომელიც უზრუნველყოფს თანაბარშესაძლებლობებს ყველა მოქალაქისთვის; და ეს ძირითადი საკითხები დაკავშირებული არის განათლებასთან - მის ხელმისაწვდომობასთან, დაკავშირებული არის ჯანდაცვასთან - მის ხელმისაწვდომობასთან, დაკავშირებული არის შრომით უფლებებთან, მათ შორის უსაფრთხო შრომით

გარემოსთან, სამართლიანი ანაზღაურება დაკავშირებული არის ასევე იმ ძირითად სოციალურ გარანტიებთან, რომელიც აუცილებელია იმისთვის, რომ ადამიანს შეეძლოს ღირსეული საცხოვრებელი პირობები, რათა მისი ღირსება არ იქნას შელახული; და ამავე დროს იდეოლოგია მიმართულია, რომ მაქსიმალურად შეიზღუდოს მონოპოლიები, ოლიგოპოლიები, ოლიგარქიული მიმართულების სტილი, რაც სამწუხაროდ დამყარებულია დღეს ქვეყანაში და რომელიც არის თანამედროვე მონათმფლობელობის ნაირსახეობა.

გიორგი გუგავას აზრით, პარტიის საქმიანობა იდეოლოგიური ჩარჩოებიდან გამოდის. სახელმწიფო ინტერესებიდან გამომდინარე არის ისეთი მნიშვნელოვანი საკითხი, როგორც არც ოკუპაციის საკითხი და სხვა პოლიტიკური საკითხები, მაგრამ მთავარი ამოსავალი, მამოძრავებელი ღერძი, ძრავა, ის იდეოლოგიური საკითხებია, რაც ზემოთ აღინიშნა და რაც ქვეყანაში ძალიან მძიმედ დგას.

პარტიაში მიიჩნევენ, რომ ჩვენი საზოგადოება ჯერ კიდევ არ არის იქამდე მისული, რომ ამომრჩეველმა იდეოლოგიას მიაქციოს ყურადღება. 25 წელი დამოუკიდებელი სახელმწიფოსთვის მცირე დროა, ეს არ არის საკმარისი იმისათვის, რომ მყარი იდეოლოგიური საფუძვლები ჩამოყალიბდეს და არჩევნები ამ აზროვნების მხრივ წარიმართოს.

რესპონდენტი აღნიშნავს, რომ საქართველოში მოვლენები განვითარდა საკმაოდ მძიმედ... მოხდა სამოქალაქო დაპირისპირება, დამხობილ იქნა კანონიერი ხელისუფლება... შემდეგ ყოფილმა საბჭოთა, კომუნისტურმა ნომენკლატურამ იმძლავრა, რომელიც ჩაერთო ქვეყნის ქონების მიტაცებაში. ბუნებრივია, ამ პროცესში ყოველთვის იჩაგრებოდა მოქალაქეები. შემდეგ ოკუპაციის პერიოდმა წამოიწია წინ და არის ომი, მერე რევოლუციები. შემდეგ ოლიგარქია აღქმული იქნა სოციალურად შეჭირვებული ადამიანების იმედად. თითქოს ოლიგარქია შექმნიდა ისეთ პოლიტიკურ-ეკონომიკურ სისტემას, რომელიც უზრუნველყოფდა მოქალაქეთა სოციალურ გარანტიებს. შედეგი აღმოჩნდა საპირისპირო, რადგან ბუნებრივია, რომ ამ კლასის წარმომადგენლები ასეთ სისტემას ვერ შექმნიდნენ, მათ სისტემა მოარგეს საკუთარ ინტერესებს.

ლეიბორისტულ პარტიაში თვლიან, რომ კულტურა არ არის დახვეწილი ქვეყანაში ისე, რომ იდეოლოგიური პრიზმის მიხედვით ხდებოდეს მხარდაჭერა

პარტიების მიმართ. ევროპა არც 20, არც 25 და არც 30 წელიწადში არ მისულა იმ პარადიგმებამდე, რა პოლიტიკური პარადიგმებიც დღეს იქ მოქმედებს პოლიტიკურ გარემოსა და სიტუაციაში. გამომდინარე აქედან, დრო და განათლება ყველაფერს სჭირდება.

გიორგი გუგავა ამბობს, რომ მრავალრიცხოვანი ამომრჩევლის მობილიზებისთვის ლეიბორისტული პარტია ტრადიციულ ხერხებს მიმართავს, ეს შეიძლება იყოს სატელევიზიო მიმართვა, აქტიურობა, თოქ-შოუებში მონაწილეობა, პრობლემების წამოწევა, აქციები, წინასაარჩევნო მასალის დარიგება, კარ და კარ პროგრამები, სოფელ-სოფელ სიარული... ის კლასიკური მეთოდები, რომლებიც გამოიყენება არჩევნების დროს. ხელისშემშლელი ფაქტორებიც ბევრი არსებობს, რადგან ეს დაკავშირებული არის დიდ ფინანსურ შესაძლებლობებთან. აუცილებელია ოფისები, ფართობი, ინფრასტრუქტურა, მოხალისეები, რომელთა პოვნა ძნელია, მაგრამ მოხალისეებიც რომ იყოს, მინიმალური გადაადგილების, კომუნიკაციის, კვების საშუალება უნდა არსებობდეს, ხოლო როდესაც შეზღუდულია ეს ყოველივე, მაშინ მიზნის განხორციელება ძნელია.

რესპონდენტის თქმით, მრავალრიცხოვანი ამომრჩევლის მობილიზებისთვის გადამწყვეტი შეიძლება იყოს ფინანსები, როდესაც გიპირისპირდება მილიარდელ, მილიონერთა პარტიები, პოლიტიკური ჯგუფები თუ ფინანსურ-ეკონომიკური ჯგუფები. პარტიაში მიიჩნევენ, რომ დემოკრატიული, სამართლიანი პოლიტიკური და საარჩევნო სისტემის ერთ-ერთი მთავარი ამოსავალი წერტილი ის არის, რომ თანაბარი პირობები იყოს, ეს თანაბარი პირობები დიდი ხანია უზრუნველყოფილი არ არის, არც შევარდნაძის პერიოდში იყო ეს, არც სააკაშვილის დროს და დღეს მითუმეტეს. დღეისათვის ტოტალური დისბალანსია სამართლიანობასა და თანაბრობის პრინციპს შორის.

რესპონდენტი თვლის, რომ კლასიკური გაგებით, ფაქტიურად არ არსებობს იდეოლოგიის მატარებელი პარტია, ლეიბორისტული პარტიის გარდა. პოლიტიკური კლასიც და ამომრჩეველიც ერთად იზრდება. ბუნებრივია, არის სტაბილური ფენა, რომელიც იდეოლოგიის ნიშნით იღებს გადაწყვეტილებას. გადაწყვეტილების მიღების დროს მოქმედებს მრავალ ფაქტორთა ერთობლიობა:

იდეოლოგია, ლიდერის ქარიზმა, კონკრეტული პოლიტიკური გარემო და კონკრეტული პოლიტიკური ამოცანა, სოციალურ-ეკონომიკური გარემო.

პარტიაში აღნიშნავენ, რომ ამერიკაში ვინც მხარს უჭერს რესპუბლიკელებს ან დემოკრატებს, ის ითვლება პარტიის წევრად. იყო სისტემა, როცა აღრიცხვა ხდებოდა პარტიის წევრების, ზოგი აქტიური იყო, ზოგი პასიური, ეს ცვალებადია. განსაკუთრებული როლი ენიჭება პარტიის წევრს, როდესაც არის თვითმმართველობის არჩევნები, რადგან მთლიანად არიან ჩართულნი ამ პროცესში.

ლეიბორისტულ პარტიაში ყველაზე მნიშვნელოვან გადაწყვეტილებებს იღებს პარტიის ყრილობა, დელეგატები რომლებსაც ირჩევენ პარტიის წევრები, შემდეგ მოდის პოლიტიკური საბჭო, ეროვნულ-პოლიტიკური საბჭო, ეროვნულ-პოლიტიკურ საბჭოში ყრილობის მიერ არჩეული და მანდატმიცემული პიროვნებები არიან არჩეული. ასევე არის სამდივნო, რომელიც ყოველდღიურ ოპერატიულ გადაწყვეტილებებს იღებს. ასევე არსებობს თავმჯდომარე, რომელსაც თავისი ექსკლუზიური უფლებები გააჩნია. ყრილობა ოთხ წელიწადში ერთხელ იკრიბება და იღებს, მაგალითად, ისეთ გადაწყვეტილებებს როგორცაა: იდეოლოგიური და სტრატეგიული საკითხები, ბლოკებში გაერთიანება/არ გაერთიანების საკითხი. რესპონდენტი ამბობს, რომ ყოველდღე ან ყოველ კვირას ყრილობის ჩატარების ფუფუნება პარტიას არ აქვს, მაგრამ მნიშვნელოვან საკითხებზე ტარდება კონფერენცია, რეგიონული კონფერენციები ან პოლიტსაბჭო იკრიბება გაფართოებული შემადგენლობით.

რესპონდენტის აზრით, ლეიბორისტული პარტიის გარდა, გარკვეული იდეოლოგიური ხაზის მატარებელი შეიძლება იყოს რესპუბლიკური პარტია. რესპუბლიკური პარტია არის ნეოლიბერალური ღირებულებების გამტარებელი და ამაზე დგას ყოველთვის, არც მალავენ, არც ფარავენ, ყოველთვის ამ იდეოლოგიის სამსახურში არიან და ცდილობენ მის პროპაგანდას, მისი პრინციპების დაცვას. მათი იდეოლოგიური ხაზი ლეიბორისტებისთვის მიუღებელია, მაგრამ პატივისცემას გამოხატავენ.

პარტიაში თვლიან, რომ იდეოლოგია წინასაარჩევნო პროგრამის საფუძველი უნდა იყოს. წინასაარჩევნო პროგრამა ამავე დროს უნდა პასუხობდეს გამოწვევებს,

უნდა შეეძლოს პოლიტიკური ამოცანების გადაჭრა, მაგრამ ჩარჩო იდეოლოგია უნდა იყოს.

რესპონდენტი თვლის, რომ ყოვლისმომცველი ხასიათის პარტიები, რომ არსებობდეს პრაქტიკაში, არსებული პრობლემები გადაჭრილი იქნებოდა.

პარტიაში აღნიშნავენ, რომ მემარცხენეს და მემარჯვენეს შორის განსხვავებები არის ძალიან მცირე. არის საერთო საკითხები, რომელსაც მემარცხენეობა და მემარჯვენეობა არ სჭირდება და პოლიტიკური ამოცანაა, რომ თუ აწუხებს საზოგადოებას და ის არის თანამედროვე გამოწვევა, მაშინ უნდა გადაწყდეს. რესპონდენტი ამბობს, რომ ყოვლისმომცველი პარტია ბუნებაში არ წარმოშობილა, შეიძლება დაარქვა, შეიძლება ყველაფერი ჩაწერო, მაგრამ იყოს ერთმანეთთან შეუთავსებელი. როდესაც პარტია ამბობს, რომ ჩვენი იდეოლოგიური ხაზი არის სოციალური გარანტიების გაძლიერება ქვეყანაში, მისი რეალიზება უნდა მოხდეს, უნდა გაიზარდოს შემოსავალი. მეორე მხარე არის ულტრალიბერალური ან მემარჯვენე იდეოლოგია, რომელიც გვეუბნება რაც შეიძლება ცოტა გადასახადი და მეტი თავისუფლება ეკონომიკურ აგენტებს. „ოცნება“ არის ისეთი, რომელიც ორივეს გაკეთებას პირდება საზოგადოებას. როდესაც ასეთი იდეოლოგიური სიმახინჯეები წარმოიქმნებიან ის იძლევა ატროტირებულ პოლიტიკურ გარემოს.

რესპონდენტის აზრით, საქართველოში წინასაარჩევნოდ ყველა ხდება მემარცხენე, ხოლო ხელისუფლებაში როდესაც მოდიან ულტრამემარჯვენე, ულტრალიბერალურ გადაწყვეტილებებს იღებენ.

გიორგი გუგავა თვლის, რომ ასეთი მახინჯი პოლიტიკური სისტემა, რაც დღეს ქვეყანას გააჩნია, დალუპავს და ამაშია დიდი უბედურება. რესპონდენტი ამბობს, რომ ქვეყნის 90% სოციალურად შეჭირვებულია, ხოლო 10%, რომელიც ძალიან მდიდარია ახორციელებს საკუთარ პოლიტიკას, ექსპლუატაციას, დამონებას, რეალურად თანამედროვე მონობის ნაირსახეობა გვაქვს დღეს. ამიტომ ვერ ვითარდება ქვეყანაში წვრილი და საშუალო ბიზნესი. დიდი აგენტები მონოპოლიები არიან და ხელისუფლებაში არიან მთლიანად მოსული. რესპონდენტი ამბობს, რომ თუ შევარდნაძის, სააკაშვილის დროს პოლიტიკურ ძალებს ეფარებოდნენ, ინტეგრირებულნი იყვნენ და ასე ახორციელებდნენ თავიანთ ამოცანებს, ახლა პირდაპირ ხელისუფლებაში, პარლამენტში,

მთავრობაში არიან. მთავრობის შემადგენლობიდან 12 მილიონერია, შესაბამისად, ბიზნესინტერესები გააჩნიათ. პარლამენტში 40 მილიონერი აღმოაჩინეს, საკრებულოში 16 თუ 17 და ა.შ.

რესპონდენტი მიიჩნევს, რომ რადიკალურად განსხვავებული იყო 2012 და 2016 წლების საპარლამენტო არჩევნები. 2012 წელს ამოცანა იყო, რომ მოვიდა კეთილი მესია, რომელმაც უნდა სძლიოს ბოროტს. 2012 წლის საპარლამენტო არჩევნებში იდეოლოგიამ ნაკლებად იმუშავა. დაახლოებით ასეთი ნარატივი იყო შექმნილი - გადარჩენა/არ გადარჩენის საკითხი და ამის ირგვლივ მოხდა საზოგადოების პოლარიზება და შედეგიც შესაბამისი იყო.

პარტიაში აღნიშნავენ, რომ 2016 წლის საპარლამენტო არჩევნების დროს მრავალპოლუსიანი პოლიტიკური ცენტრები არსებობდა, მაგრამ მმართველმა პარტიამ, შეთანხმებით დიდ პოლიტიკურ ჯგუფთან, ყოფილ ხელისუფლების წარმომადგენლებთან, ადმინისტრაციული რესურსი ისე გამოიყენა, რომ ასეთი შედეგები მიეღოთ საბოლოო ჯამში. რესპონდენტი ამბობს, რომ ოლიგარქიული მმართველობის სტილისთვის დამახასიათებელია ხელოვნურად შექმნას პოლუსები, მტრის ხატი და ებრძოლოს მას, მოახდინოს პოლარიზება, შეეცადოს გააქროს სხვა პოლიტიკური აქტორები მოედნიდან.

რესპონდენტის აზრით, პრინციპული ოპოზიციის გაქრობის საფრთხე ყოველთვის არსებობს, მაგრამ პარტია და სხვა ინსტიტუციებიც საზოგადოების ნაწილია, მისი ნაყოფია. კონკრეტული პოლიტიკური პარტია იმ დაკვეთის შემსრულებელია, რაც საზოგადოებაში არსებობს. თუ საზოგადოებაში გაქრება ასეთი პრინციპები, ბუნებრივია, გაქრება პარტიაშიც. ქვეყნის დამოუკიდებლობის ისტორია საკმაოდ მცირე ხანს მოიცავს, ისეთ გეოპოლიტიკურ სიტუაციაში გვიწევს ცხოვრება ბევრი გარე ფაქტორი ზემოქმედებს და ამიტომ ბევრი ქარიშხალი, ბევრი ტექტონიკური ძვრა განიცადა პოლიტიკურმა სისტემამ, შესაბამისად, ჩამოყალიბება უჭირს, მაგრამ ზოგადად მაინც ყალიბდება. თითოეული ეს მოვლენა არის გამოცდილება პოლიტიკური პარტიებისთვის, პიროვნებისთვის და საერთოდ საზოგადოებისთვის. თუ გამოცდილებას დაემატება განათლებული, ახალი თაობის შემოსვლა და მათი მთავარი

ღირებულებები პრინციპები იქნება და არა პირადი მერკანტელური მიზნები, ბუნებრივია ეს დაიხვეწება.

რესპონდენტი მიიჩნევს, რომ არსებობენ პარტიები, რომლებიც ყოვლისმომცველ ხასიათს ატარებენ, ასეთი პარტიები არიან შიდა თავში დაპირისპირებული იდეების მატარებელი, რომელთაც ერთი ხაზი არ აქვთ. ამის ნათელ მაგალითად რესპონდენტს მოყავს მმართველი პარტია, რომელმაც ერთის მხრივ შეიძლება შემოგვთავაზონ ულტრამემარცხენე იდეა და მეორეს მხრივ, მიიღონ სხვაგვარი გადაწყვეტილება. პარტიაში მიიჩნევენ, რომ ყოვლისმომცველობა და ზეიდები ძირითადად დამახასიათებელი არის ან თაღლითისათვის ან რომელსაც სურს დიქტატურისკენ წაიყვანოს ქვეყანა.

ლეიბორისტულ პარტიაში მიიჩნევენ, რომ ყოვლისმომცველი ხასიათის პარტიებს ძირითადად გააჩნიათ ფინანსური რესურსი, რაც ბოლო წლების დომინანტი გახდა ამომრჩეველთა მიმართებაში. რესპონდენტის თქმით, ბუნებრივია, ფული, მატერიალური რესურსი სჭირდება არჩევნებს, მაგრამ თუ მთავარი აქტორი იქნება ფული, იქ ვიღებთ ისეთ ხელისუფალს, ისეთ მმართველობას, სადაც დომინირებს ოლიგარქები, ანუ სიმდიდრის ეკონომიკური ბერკეტების მფლობელი, რომელსაც სჭირდება პოლიტიკური ძალა, რომ დაიცვას საკუთარი ქონება და გააგრძელოს ამ მმართველობით სვლა. პარტიაში თვლიან, რომ ეს სიმახინჯე თუ აღმოფხვრილი არ იქნება, სახელმწიფოს შენარჩუნება რთული იქნება. ყოველივე ეს კი რამდენად მომხიბვლელია ამომრჩევლისთვის, მის კულტურაზე, განათლებაზეა დამოკიდებული. როდესაც ხმას აძლევ არა პრინციპებიდან და არსებული პრობლემებიდან გამომდინარე და არა იმის მიხედვით, თუ ვინ გამოხატავს შენ კლასობრივ, პოლიტიკურ, სამართლებრივ, სოციალურ ინტერესებს, არამედ სხვა ნიშნით, მაშინ იღებ აღრევას და ამიტომაც არის არასტაბილური, მყიფე პოლიტიკური გარემო. რესპონდენტის აზრით, საქართველო არა მარტო ვიზალიბერალიზაციით და გეოგრაფიულად, არამედ მენტალურად, კულტურულად და განათლების თვალსაზრისით უნდა დავეუხლოვდეს დასავლურ ცივილიზაციას; ეს გულისხმობს იმასაც, რომ პოლიტიკურ ძალებს ხმას აძლევენ თავიანთი წარსულის, თავიანთი

იდეოლოგიური ხაზის და კონკრეტული პოლიტიკური მოცემულობის შესაბამისად.

4.6 ექსპერტთა შეფასებები

კორნელი კაკაჩიას აზრით, საქართველოში პარტიული სისტემები, ფაქტიურად, არ არსებობს, რადგან ჯერ-ჯერობით ვერ ჩამოყალიბდა ერთიანი, მყარი სისტემა, რომელიც გახდებოდა მდგრადი. ბევრ პოლიტიკურ პარტიას არ აქვს ბმა სოციალურ ჯგუფებთან, ინტერესთა ჯგუფებთან და შესაბამისად, ხშირად გაუგებარია ვის წარმოადგენენ ისინი და რა მიზნებს ემსახურებიან. რესპონდენტის თქმით, ყოველივე ეს ხელს უშლის დემოკრატიის კონსოლიდაციას და ქვეყნის სტაბილურობას.

კაკაჩია მიიჩნევს, რომ საქართველოში პარტიები არ ცდილობენ იმოქმედონ იდეოლოგიურ ჩარჩოებში წინასაარჩევნო პროგრამის მომზადებისას, რადგან იციან, რომ იდეოლოგია ბევრს არ ნიშნავს პოლიტიკური ასპარეზობისთვის. პარტიებმა ხშირად თავადაც არ იციან თუ რას ნიშნავს მათი იდეოლოგია და მათ ხშირად აქვთ სრულიად საწინააღმდეგო შეხედულებები იმ იდეოლოგიასთან, რომელიც თავად აირჩიეს. ეს კი იმაზე მიუთითებს, რომ არ არიან ჩამოყალიბებულნი. ამომრჩეველსაც დიდად არ იზიდავს მათი იდეოლოგიები და მათთვის გაუგებარია რას ნიშნავს ის. რესპონდენტის აზრით, რეალურად, საქართველოში იდეოლოგიების როლი ძალიან მცირეა.

რესპონდენტის აზრით, წინასაარჩევნო კამპანიის დროს პარტიები ცდილობენ მრავალრიცხოვანი ელექტორატის მობილიზებას, რასაც გარკვეულწილად შეცდომად მიიჩნევს. პარტიები რეალურად კარგავენ კომპასს, ანუ ისინი ვერ ეძებენ ვინ არიან მათი ამომრჩევლები, განსაკუთრებით ეს უჭირთ ლიბერალური ტიპის პარტიებს. რესპონდენტი თვლის, რომ გამმიჯნავი ხაზების არ არსებობა ხელს უშლის სტაბილური პოლიტიკური პარტიების ჩამოყალიბებას.

რესპონდენტის აზრით, იდეოლოგიას საქართველოში ისეთივე სტატუსი აქვს როგორც პარტიის ვებ გვერდს, სინამდვილეში ზუსტად არავიან იცის რისთვის სჭირდებათ ის. წინასაარჩევნო კამპანიაში იდეოლოგია არ გამოიყენება, რადგან მოთხოვნაც არ არის საზოგადოების მხრიდან. პარტიების დიდმა ნაწილმა

ზუსტად არ იცის როგორ იმუშაონ საკუთარი პარტიის აქტივთან და როგორ დაასაქმონ ისინი. ზოგადად, როგორც ევროპის ქვეყნებში, ასევე საქართველოში პარტიებს წესდებაში, ფაქტიურად, ყველაფერი აქვთ გაწერილი. ქართულ რეალობაში პარტიის წევრები აქტიური ხდებიან მხოლოდ არჩევნების დროს. ნაცნობობით, ნათესაობით იკრიბება პარტიებში წევრები და არა იდეოლოგიური და პროგრამული თავსებადობის მიხედვით.

კორნელი კაკაჩია აღნიშნავს, რომ საქართველოში პარტიების უმრავლესობა ყოვლისმომცველი ხასიათის არის. ქართულ პოლიტიკაში იყო რამდენიმე პოლიტიკური პარტია, როგორც მაგალითად, ნაციონალური მოძრაობა, რომელიც აერთიანებდა რამდენიმე სოციალურ და პოლიტიკურ ჯგუფს და ინტერესებს. ის არ იყო ლიბერალების, მედასავლეთეების, არამედ მასში იყო კონსერვატიული ნაწილიც, ზომიერი ნაციონალისტებიც, გამსახურდიას მომხრეებიც, ანუ კონგლომერატი შეიქმნა.

რესპონდენტი თვლის, რომ პარტიებსა და საზოგადოებას შორის ხიდჩატეხილობის პრობლემა არსებობს და ის მდგომარეობს იმაში, რომ პარტიებს არ ესმით რა უნდათ ამომრჩევლებს და ამომრჩეველი ვერ პოულობს პოლიტიკურ პარტიას, რომელიც მასთან ახლოს არის. რესპონდენტი აღნიშნავს, რომ ბოლო ორი წლის განმავლობაში რა სოციალური გამოკვლევებიც ჩატარდა ყველაში ჩანს, რომ არსებობს მოთხოვნა მესამე ტიპის პარტიაზე, რომელიც არ იქნება ასოცირებული არც ნაციონალურ მოძრაობასთან და არც ქართულ ოცნებასთან.

კორნელი კაკაჩია მიიჩნევს, რომ ქართული ოცნებისთვის იდეოლოგია დღემდე მეორეხარისხოვანია, მათთვის, 2012 წლის საპარლამენტო არჩევნებში, მთავარი იყო ერთი მტრის წინააღმდეგ გამოსვლა. ფაქტიურად, ქართული ოცნების ამომრჩეველი იყო ნაციონალური მოძრაობით განაწყენებული ყოფილი ნომენკლატურა, კონსერვატიული, რელიგიური ჯგუფები. 2012 წლის საპარლამენტო არჩევნებში ქართული ოცნება იყო საკმაოდ ეკლექტური. 2016 წლის საპარლამენტო არჩევნებშიც ქართულ ოცნებაში გვხვდება სოციალისტები, კონსერვატორები და სხვა.

რესპონდენტი მიიჩნევს, რომ საქართველოში იდეოლოგიას ნამდვილად არ აქვს იმდენი მნიშვნელობა, რამდენიც დემონიზებას და საერთო მტრის ხატის შექმნას.

საქართველოში, რაც უფრო იდეოლოგიურია პარტია, მით უფრო უჭირს ამომრჩევლის მოზიდვა. იდეოლოგია დღეისათვის არის გაურკვეველი და მნიშვნელობა ენიჭება სხვა მომენტებს, მაგალითად, ფინანსებს, ლიდერს, დაპირებებს.

რესპოდენტის აზრით, პარტიებს არ მიაქვთ სათქმელი მოსახლეობამდე, მაგრამ არც თავად მოსახლეობა აქცევს ყურადღებას პარტიების იდეოლოგიურ ორიენტაციას ან თუნდაც პრინციპებს. ეს კი დაბალი პოლიტიკური დონის მაჩვენებელია. ერთი მხრივ, ეს არის სპეკულანტური პოლიტიკური კულტურის შედეგი, მეორე მხრივ კი თავად პოლიტიკური პარტიები ვერ ასრულებენ თავიანთ მოვალეობებს. კაკაჩია თვლის, რომ ცხოვრებაში არსებობს გამყოფი ხაზი და ეს ხაზი რომ ნახო საჭიროა გაბედულება. გაბედულება კი ნიშნავს, რომ თავიდანვე პარტია კონფრონტაციაში უნდა შევიდეს და განაცხადოს, რომ ის არის მაგალითად, მემარცხენე და მხარს არ უჭერს, ვთქვათ, ეკლესიას, ან ვთქვათ პარტია არის ღარიბების მხარეს და რას თავაზობს ამომრჩეველს პრობლემების მოსაგვარებლად, ეს მკვეთრად უნდა განსაზღვროს. სამწუხაროა, მაგრამ პოლიტიკური პარტიების დონეც დაბალია, რადგან მან არ იცის ვინ არის მისი ამომრჩეველი და არც აინტერესებს. რესპოდენტის აზრით, პარტიებს არ აქვთ იმის პოტენციალი, რომ მოიზიდონ ინტელექტუალური წრეები, რადგან, მაგალითად უნივერსიტეტის პროფესორებისთვის მათ შესათავაზებელი არაფერი არ აქვთ.

კაკაჩიას თქმით, ქართულმა ოცნებამ, სამწუხაროდ, ვერ მოახერხა ახალი ელიტის ინტეგრაცია, რაც არ გაჭირვებია ნაციონალურ მოძრაობას.

რესპოდენტი თვლის, რომ ოპოზიციის გაქრობაზე ლაპარაკი ზედმეტია, რადგან იგი ქართული პოლიტიკური კულტურის ნაწილიც არის. ქართველი ამომრჩეველი დიდი ხნის განმავლობაში ვერ იტანს ერთ დომინანტ ძალას ან პიროვნებას, ამიტომ საზოგადოება ყოველთვის ქმნის ბალანსს და იგი ოპოზიციური ძალებისადმი მხარდაჭერას მაშინ იწყებს, თუ პოლიტიკური პარტია შეერწყა ხელისუფლებას, ისე როგორც ეს მოხდა ნაციონალების შემთხვევაში.

კორნელი კაკაჩიას აზრით, იდეოლოგიაზე მოთხოვნა თვით ევროპაშიც ნაკლებია, ამიტომ კლასიკური პოლიტიკური იდეოლოგიები დღეს კრიზისს განიცდიან. ქართველი პოლიტიკოსები თვლიან, რომ ამომრჩეველს არ

აინტერესებს პოლიტიკა. ეს ასე არ არის. ქართველი ამომრჩეველი ჩვეულებრივი ამომრჩეველია, ისეთივე როგორც სხვა ქვეყნებში, მაგრამ პარტიებმა არ იციან ის საკითხები, რომელიც საზოგადოებას აწუხებს. კაკაჩიას თქმით, პრობლემა იმაშია, რომ მათ არ შეუძლიათ ხალხს რაიმე შეთავაზონ და არც იციან როგორ შეთავაზონ, ანუ პოლიტიკაში როგორ გადაიყვანონ, იმიტომ რომ თავად არ არიან ჩამოყალიბებულნი.

მამუკა არემიძის აზრით, პარტიები, როგორც წესი, კონკრეტული სახელის, ლიდერის გარშემო იქმნება. რესპონდენტი თვლის, რომ ქვეყანაში პოლიტიკური კულტურის დეფიციტია და თავისუფალი ცხოვრების 25 წელი არ არის ის დრო, რომელიც პოლიტიკური კულტურის ჩამოყალიბებისთვის საკმარისი იქნებოდა. არსებობს პოლიტიკური ცხოვრების გარკვეული ფორმატი, რომელშიც „ინარშებიან“ სხვადასხვა პარტიები, უფრო სწორად, სხვადასხვა პერსონალები, რომლებიც ან ინარჩუნებენ ტრადიციულ პარტიას, როგორც არის რესპუბლიკური პარტია, ან გადადიან პარტიიდან პარტიაში და იცვლიან სახეს.

არემიძის თქმით, იდეოლოგიური ჩარჩო, ევროპული სტანდარტის გაგებით არ არსებობს. ევროპაშიც დაირღვა ეს სტანდარტი, რაც საფრანგეთის არჩევნებმა კარგად აჩვენა. საქართველოში იდეოლოგიური ჩარჩო, იმ გაგებით, როგორც არის ევროპაში ძალიან ფერმკრთალად არის გამოხატული, მაგრამ ბუნებრივია არსებობს რეგიონისთვის დამახასიათებელი იდეოლოგიური ჩარჩო, მაგალითად, „რუსეთი ჩვენი მტერია“, ან მეორე „რუსეთთან უნდა ვიამხანაგოთ“, არის კიდევ სხვა ნაციონალური შეფერილობის - „გაუმარჯოს დამოუკიდებელ საქართველოს“.

რესპონდენტი აღნიშნავს, რომ საფრანგეთში ნაციონალისტური პარტია საკმაოდ სერიოზულ დივიდენტებს იღებს. ლე პენის გარკვეული წარმატება, იმ ლიბერალური საერთო იდეოლოგიური ჩარჩოს ნგრევას მოწმობს, რაც არის ევროპაში. აღმოსავლეთ ევროპის ქვეყნებში, მაგალითად, პოლონეთში კულტურული ნაციონალიზმი ყოველთვის არის ლიდერულ მდგომარეობაში, ეს ტენდენცია საქართველოშიც საკმაოდ სერიოზულად არის და ეს ეროვნული მოძრაობის ფორმატში იქნება თუ ნაციონალისტური მოძრაობის ფორმატში, იდეოლოგიური „კრიშა“ გარკვეულწილად საქართველოში აქტიურად მუშაობს.

მამუკა არეშიძის აზრით, საქართველოში ელექტორატის ძალიან მცირე ნაწილია, რომელიც რეაგირებს პარტიის იდეოლოგიაზე და პროგრამაზე. მიუხედავად მძიმე სოციალური მდგომარეობისა, ისეთი რადიკალურად მემარცხენე პარტია, როგორც არის ლეიბორისტული პარტია, მაინც ვერ იღებს არჩევნებში ხმების საკმარის რაოდენობას. ელექტორატის ძირითადი ნაწილი რეაგირებს პერსონალიებზე, კონკრეტულ პიროვნებებზე. ხშირად გვეხვები რესპუბლიკური პარტია, მაგრამ სხვა შემთხვევებში ახსენებენ ბიძინა ივანიშვილს, მიხეილ სააკაშვილს და არა ქართულ ოცნებას, ნაციონალურ მოძრაობას. ასევე იყო „ზვიადისტები“ და ა.შ. ე.ი. პერსონალიებზე რეაგირება უფრო მაღალი ხარისხის არის.

რესპონდენტი აღნიშნავს, რომ ამომრჩეველი მოითხოვს კარგად ცხოვრებას, პოლიტიკური სეგმენტი კი სთავაზობს პერსონალიებს. პოლიტიკურმა სეგმენტმა ყველაფერი გააკეთა იმისათვის, რომ ამომრჩეველი ისეთ მასად ექცია, რომელიც რეაგირებს პერსონალიებზე და ფინანსურ ინექციებზე. მაგალითად, 2016 წლის არჩევნები იყო ფინანსური ინექციების არჩევნები და არა ადმინისტრაციული, არა იდეოლოგიის და პოლიტიკური კრედოს და პოლიტიკური მიდგომის არჩევნები.

მამუკა არეშიძე ფიქრობს, რომ პარტიების ერთი ნაწილი ორიენტირებულია მრავალრიცხოვანი ამომრჩევლის მობილიზებაზე, ანუ ისეთ პარტიებზეა საუბარი, რომლებიც გამარჯვებაზე არიან ორიენტირებული; არიან პარტიები, რომლებიც წარმატებაზე არიან ორიენტირებული, ე.ი. შედარებით გამონაკლის სეგმენტებზე არიან ორიენტირებული; და არიან პარტიები, რომლებიც მონაწილეობენ მონაწილეობისთვის, გამოცდილების მისაღებად.

რესპონდენტი ამბობს, რომ თითქმის ყველა პარტია არის ყოვლისმომცველი, ყველაფერს ცდილობენ, რომ მოედონ, ისინი რეაგირებენ იმ გამოწვევებზე, რომლებიც საზოგადოებაში ჩნდება კონკრეტულ ისტორიულ მომენტში. მაგალითად, ლეიბორისტებს შეუძლიათ უცებ გახდნენ ნაციონალისტები.

მამუკა არეშიძის თქმით, ქართული ოცნება კლასიკური მაგალითია ყოვლისმომცველობისა, ხოლო ნაციონალური მოძრაობა, ამ თვალსაზრისით, უფრო ნაკლებად, მაგრამ ისიც ყველა სეგმენტში ცდილობს იყოს ძალიან აქტიური. ეს ბუნებრივად არის და არ არის დაბალი პოლიტიკური კულტურის

დამახასიათებელი. ჩნდება გამოწვევები და არა მხოლოდ საქართველოში, არამედ ევროპაში, მათ შორის ძველ ევროპაშიც, როდესაც კლასიკური იდეოლოგიის პარტიები, როგორებიც არიან მემარცხენეები ან მემარჯვენეები, ზომიერი ცენტრისტი მემარცხენეები, ცენტრისტი მემარჯვენეები, იძულებულები არიან იდენტიფიკაციასა და ნაციონალურ საკითხებზე მოახდინონ რეაგირება.

რესპონდენტის აზრით, ყოვლისმომცველ ხასიათს განაპირობებს ის, რომ პოლიტიკური პარტიების დიდ უმრავლესობას არ შეუძლია კონკრეტული საკითხების გადაწყვეტა, რომელიც ხშირად დამოკიდებული არ არის მხოლოდ ამ პარტიის ხელისუფლებაში მოსვლა არ მოსვლის საკითხზე. ეს არის გეოპოლიტიკური საკითხი, მაგალითად, ეროვნული მთლიანობის აღდგენა არ არის მარტო საქართველოს ხელისუფლების პრეროგატივა.

მამუკა არეშიძე თვლის, რომ 2012 და 2016 წლების საპარლამენტო არჩევნების დროს გამოვლინდა პარტიების მხრიდან ყოვლისმომცველი ხასიათი. პირველ შემთხვევაში, ეს მაინც იყო საზოგადოების, ელექტორატის რეაგირება იმ მძიმე პირობებზე, რომელიც ნაციონალურმა მოძრაობამ შექმნა, აქედან გამომდინარე, ბევრს არ ჩაუხედავს ქართული ოცნების პროგრამაში. უბრალოდ ფიქრობდნენ, რომ ბიძინა ივანიშვილი ქართულ ოცნებასთან ერთად შეცვლიდა იმ რთულ ვითარებას, რომელიც არსებობდა ქვეყანაში. რესპონდენტის თქმით, პირველ შემთხვევაში, ყოვლისმომცველობა იყო, მაგრამ საზოგადოების რეაგირება ამ ყოვლისმომცველობაზე არ ხდებოდა, რეაგირება კონკრეტულ თემაზე ხდებოდა. მეორე შემთხვევაში, 2016 წლის საპარლამენტო არჩევნებზე დომინანტი იყო ადმინისტრაციული ფინანსური საკითხი. ფინანსური საკითხის თვალსაზრისით, ნაციონალური მოძრაობის აქტიურობა ჩამოუვარდებოდა ქართული ოცნების აქტიურობას.

მამუკა არეშიძის აზრით, 2016 წლის საპარლამენტო არჩევნებში ქართული ოცნების გამარჯვების მიზეზი იყო ის, რომ ნაციონალური მოძრაობიდან ფინანსურად ის ხალხი აქტიურობდა, რომელსაც დანაშაული ქონდა ჩადენილი. არჩევნებში ხმა მიცემულ იქნა ნაციონალების წინააღმდეგ და გამოვიდა ქართული ოცნების სასარგებლოდ.

პარტიებს პოლიტიკა იდეოლოგიური აქვთ, მაგრამ ამომრჩეველი ინტუიტურად ხვდება, რომ ხშირ შემთხვევაში ეს არის დეკორაცია და ამიტომაც არის, რომ ამომრჩეველი სხვა ფაქტორებზე რეაგირებს, მაგალითად: ფინანსურ საკითხებზე, პერსონალიებზე. ამომრჩეველი წლების განმავლობაში მიეჩვია, რომ გამარჯვებაზე ორიენტირებული პარტიები თავაზობენ ყოვლისმომცველ პროგრამას, მაგრამ შესრულების ხარისხი ძალიან დაბალია.

არეშიძე აღნიშნავს, რომ ევროპის რიგი ქვეყნებისაგან, მაგალითად, საფრანგეთისგან დიდად არ განსხვავდება მდგომარეობა საქართველოში. ოპოზიცია ხშირ შემთხვევაში პირობითია, იმიტომ, რომ კულუარული მოლაპარაკებების თემა არავის გაუუქმებია. საფრანგეთში და იტალიაშიც ძლიერია სიტუაცია ამ თვალსაზრისით. დემონსტრირება ტრიბუნასთან ერთი მიდგომის და კულუარებში მეორე მიდგომის, ეს არის ტრადიცია დღევანდელი ევროპული პოლიტიკის. პრინციპული ოპოზიცია არსებობს, არ გაქრება, იმიტომ, რომ ოპოზიციონერობა ყოველთვის მომგებიანია. პარლამენტის გარეთ, საზოგადოებაშიც არსებობს კონსტრუქციული ოპოზიცია. არსებობენ ადამიანები, რომლებიც კულუარულ გარიგებებში არ მონაწილეობენ, ეს ბევრად უფრო პროდუქტიული ოპოზიცია არის და რადგან ასეთი არსებობს საზოგადოებაში, ზოგადად პოლიტიკური ოპოზიციის გაქრობას საფრთხე არ ემუქრება.

რესპონდენტი თვლის, რომ ყოვლისმომცველი პარტია წინასაარჩევნო პროცესში ამომრჩეველთა მობილიზაციისათვის იყენებს მოწინააღმდეგის დისკრედიტაციას მისაღები ფორმებით, ფინანსურ რესურს, პერსონალიების შერჩევას და მომხიბლავ დაპირებებს. მართალია, საქართველოში პერსონალიების რესურსი არც ისე დიდია, ე.წ. „მოლაპარაკე თავების“, მაგრამ, რაც არის იმათთვისაც მიმდინარეობს აქტიური ბრძოლა არჩევნების წინ. ასეთი მეთოდოლოგია არსებობს ბევრ ქვეყანაში, მათ შორის საქართველოშიც.

მამუკა არეშიძის თქმით, პატრიის რიგითი წევრის როლი არ შემცირებულა, მაგრამ გააჩნია რომელ პარტიაზეა საუბარი. ნაციონალურ მოძრაობაში პარტიის რიგითი წევრების აქტიურობამ ბევრი რამ განაპირობა არჩევნების დროს, განხეთქილების დროს და ა.შ. ძალიან სერიოზული პრეტენზიები დაუყენეს პარტიის რიგითმა წევრებმა ხელმძღვანელებს და ბევრ რამეში მიაღწიეს თავისას.

რაც შეეხება ქართულ ოცნებას, აქ სხვა მდგომარეობაა. ქართულ ოცნებაში პარტიის ელიტა ძალიან სერიოზულად განსაზღვრავს პარტიის პოლიტიკას და პარტიის რიგითი წევრების აზრი მეორადია. ყოველივე ეს კი პარტიის ყრილობაზე ძალიან კარგად ჩანს, როდესაც ყრილობა მთავრდება ნახევარ საათში.

რესპონდენტის აზრით, საერთო ჯამში, პარტიის რიგითი წევრის როლი ძალიან შეიზღუდა. მისი აზრი ათიდან რვა შემთხვევაში არავის აინტერესებს. თუმცა, არჩევნების წინ ეს პროცენტი იცვლება.

არეშიძის თქმით, დეკლარირებულ იდეოლოგიას, ზოგ შემთხვევაში, ცვლის წინასაარჩევნო პროგრამა, იმიტომ, რომ წინასაარჩევნო პროგრამაში გათვალისწინებულია უახლესი გამოწვევები.

რესპონდენტის აზრით, პარტიები ფერს იცვლიან, სამოსს იცვლიან, შინაარსს იცვლიან, რის გამოც, საბოლოო ჯამში რთული გასარკვევია ვის როგორი იდეოლოგია აქვს. არეშიძის თქმით, განსაკუთრებულად იდეოლოგიური ჩანს ნინო ბურჯანაძის პარტია, მაგრამ მისი იდეოლოგიურობაც ერთგვარად გარკვეული დეკორაციაა, იმიტომ რომ პერსონალია ერთი რჩება.

არეშიძის თქმით, პოლიტიკური კულტურის სერიოზული დეფიციტია ქვეყანაში. ტრადიციის ჩამოყალიბებას წლები სჭირდება. რესპონდენტის აზრით, ტრადიციის არარსებობამ და თანამედროვე გამოწვევების ვერ აღქმამ განაპირობა თავის დროზე პირველი რესპუბლიკის პირობებში სოციალ-დემოკრატების კრაზი.

რესპონდენტი თვლის, რომ ახალ გარემოებებზე, ახალ გამოწვევებზე რეაგირება უნდა მოახდინოს პარტიამ, რადგან პოლიტიკური პარტია არის დინამიური ორგანიზაცია, რომელიც რეაგირებს ახალ სიტუაციებზე. ერთ შემთხვევაში, პოლიტიკური პარტიების უმრავლესობა რეაგირებას აგვიანებს გამოწვევებზე, მეორე შემთხვევაში, თავიანთ არაპროფესიონალიზმს ფუთავენ იმით, რომ ვითომ არაფერი არ ხდება. მამუკა არეშიძე აღნიშნავს, რომ ქართული პოლიტიკური პარტიების გადამწყვეტი უმრავლესობა არ არის დინამიკაში, არ არის ადეკვატური იმ პროცესების მიმართ, რაც მის გარშემო ხდება.

რამაზ საყვარელიძის აზრით, იდეოლოგიური კრიშე, როგორცაა მემარჯვენეობა, მემარცხენეობა და ა. შ. საკმაოდ შესუსტებულია არა მარტო

საქართველოში, არამედ მთლიანად მსოფლიოში და შესაბამისად, დღეს ცოტა მნელი გასარკვევია ხოლმე როგორი იდეოლოგიის მქონეა ესა თუ ის პარტია.

საყვარელიძე თვლის, რომ ქართულ რეალობაში, 90-იანი წლებიდან მოყოლებული, წინა პლანზე წამოიწია იმან, რაც ისტორიულად ყოველთვის იყო საქართველოსთვის განუხორციელებელი, ყოველთვის აქ იგულისხმება მეფის რუსეთისა და შემდეგ საბჭოთა რუსეთის გავლენის ქვეშ ყოფნა, ესაა პატრიოტული თემა. პატრიოტული თემაა და ამიტომ პირველ პოლიტიკურ ჯგუფებს, რომლებიც მოდიოდნენ საქართველოს ხელისუფლებაში, ყოველთვის ეროვნულ-განმათავისუფლებელი იდეები ჰქონდათ წინა პლანზე წამოწეული და სწორედ ეს განმათავისუფლებლობა იყო ერთ-ერთი ქვაკუთხედი ქართული პოლიტიკური იდეოლოგიის.

რესპონდენტის აზრით, ბევრ ქვეყანაში, ამომრჩეველი იდეოლოგიის მიმართ მგრძნობიარე არ არის. ამან გააჩინა აუცილებლობა ისეთი, მაგალითად, თოქ-შოუებისა, რითაც ამომრჩეველს ყურადღება უნდა მიექცია იმისათვის, თუ რა პოზიციას იკავებს ესა თუ ის ლიდერი და აირჩიონ თუ არა იგი მისი პოზიციის გამო და არა გარე ძალების ან სხვა პოლიტიკურად მნიშვნელოვანი დეტალების გამო. საყვარელიძე აღნიშნავს, რომ იდეოლოგიის თემა ასე პირდაპირ არ მოქმედებს, მაგრამ მეტ-ნაკლებად მოქმედებს უდაოდ, რაც დაადასტურა ამერიკის არჩევნებმა, კერძოდ, იდეოლოგიური ელემენტი შემოვიდა ტრამპთან, ეს იყო ორიენტაცია კონსერვატიულ იდეებზე და ამომრჩეველმა, შეიძლება ითქვას, ეს ორიენტაცია აიტაცა, იმდენად, რომ ამ თვალსაზრისით იდეოლოგიამ იმუშავა, მაშინ როცა წლების განმავლობაში იდეოლოგიის მიმართ დიდად მგრძნობიარე ამერიკელი ამომრჩეველიც კი არ იყო.

რამაზ საყვარელიძის თქმით, საქართველოში, ისევე როგორც სხვაგან, წინასაარჩევნო კამპანიის დროს, პარტიები მრავალრიცხოვანი ელექტორატის მობილიზებაზე არიან ორიენტირებული და ცდილობენ რაც შეიძლება ბევრი მიმდევარი გაიჩინონ, იმდენად ბევრი მხარდამჭერი გაიჩინონ, რომ ხშირად მნელია იმის თქმა, რომელ სეგმენტზე გადის ესა თუ ის პარტია და მოსახლეობის რა საჭიროებისთვის იბრძვის.

რესპონდენტი აღნიშნავს, რომ საქართველოში არსებობენ ისეთი პარტიები, რომლებიც წინასაარჩევნოდ პროგრამებს ამზადებენ საკუთარი იდეოლოგიიდან გამომდინარე, მაგალითად რესპუბლიკელები ძალიან ბეჯითად მუშაობენ ხოლმე პროგრამაზე. ასევე იყო ადრე მემარჯვენების ლიდერი დავით გამყრელიძე, რომელიც ჩიოდა იმას, თუ რამდენი შრომა ჩადო პროგრამის მომზადებაში და სულ ტყუილად, რადგან არავის არ აინტერესებდა ეს პროგრამა. ასეთი ჩვილი თავისთავად მეტყველებს იმაზე, არის თუ არა იდეოლოგიაზე ორიენტირებული პარტია, ჩვენს პირობებში წარმატებული.

რამაზ საყვარელიძე თვლის, რომ იდეოლოგია ზღუდავს წინასაარჩევნო პროგრამას, რადგან მას ასეთი ფუნქცია აქვს, ამიტომ ხშირად იდეოლოგიას ორიენტაცია არ აქვს ხოლმე მკაფიო. ამ მხრივ, თვალსაჩინოა დღევანდელი მმართველი პარტიის პოზიცია. ის აცხადებს, რომ წარმოადგენს ცენტრისტულ პარტიას. რესპონდენტის თქმით, ცენტრისტი საერთოდ ისეთი იდეოლოგიაა, რომელიც საშუალებას იძლევა ყველა იდეოლოგია შეითვისოს. ქართული ოცნება ცდილობს იყოს სოციალურ ღირებულებებზე ორიენტირებული, ეს ერთი მხრივ, ხოლო მეორე მხრივ, ასევე მკაფიო არის მათი მიდრეკილება იმისკენ, რომ ხელი შეუწყონ ბიზნესს რამდენადაც შეეძლება. წმინდა სოციალ-დემოკრატია ასეთი ბიზნესის დამცველი იშვიათად არის ხოლმე და საქმით ეს პარტია ასეთ მიმართულებას არ ამჟღავნებს. იგი უფრო ცენტრისტული პარტიაა, რომელსაც აქვს ტენდენცია იმისა, რომ სოციალური იდეები განახორციელოს და ამავე დროს ხელი შეუწყოს ბიზნესსაც. საქართველოში, ამჟამად ძნელია იმოქმედოს რომელიმე პარტიამ წმინდა მემარცხენე ან მემარჯვენე ორიენტაციით და ამით წარმატებას მიაღწიოს. ამ ეტაპზე საჭიროა ყველაფერი ერთად, ეს ეტაპია ქვეყანაში და ამიტომ ცენტრიზმი ბუნებრივი მიდრეკილებაა.

საყვარელიძე ამბობს, რომ მკაფიოდ გამოვლენილი იდეოლოგია არცერთ პარტიაში არ ჩანს. გამონაკლისია ლეიბორისტული პარტია, რომელსაც მკაფიოდ გამოვლენილი იდეოლოგია აქვს და მისი ლოზუნგია დავურიგოთ იმ ხალხს სიმდიდრე ვისაც წაართვეს. ამრიგად, ლეიბორიზმის იდეები ამ პარტიას მკაფიოდ გამოხატული აქვს.

საყვარელიძის აზრით, პარტია, რომელიც ამბობს, რომ ის შეამცირებს გადასახადებს, სამეურნეო და საყოფაცხოვრებო გადასახადებს და ეცდება, რომ რაც შეიძლება ნაკლები იყოს ეს გადასახადები, ეს არის მემარცხენე ტიპის რიტორიკა; მეორე მხრივ, იგივე პარტია ამბობს, ბიზნესს უნდა შეეწყოს ხელი და მეწარმეს უნდა შეექმნას სამუშაო პირობები, იმიტომ რომ, ბიზნესს ხელი თუ არ შეეწყოს სამუშაო ადგილები არსაიდან არ მოვა და საქართველოს ცენტრალური პრობლემაც ხომ სწორედ უმუშევრობაა.

რესპონდენტის აზრით, პარტიის რიგითი წევრის როლი ყოველთვის შემცირებული იყო. საქართველოს პოლიტიკური პარტიების ბევრ დასახელებაში დევს პოლიტიკური ლიდერის გვარი და სახელი, აქედან გამომდინარე უზარმაზარი გავლენა აქვს ლიდერს და როცა ლიდერს აქვს უდიდესი გავლენა, მაშინ არც რიგით წევრს და არც იდეოლოგიას არ ექნება გავლენა. ქართულ პოლიტიკაში არ არის სეგმენტებზე მუშაობა, ყველა ორიენტირებული არის მაქსიმალურ რაოდენობაზე. რესპუბლიკურ პარტიას აქვს მკაფიო პოლიტიკური ჩარჩო, მაგრამ არ გამოირიცხავს იმას, რომ მასების მობილიზებაზე იყოს ორიენტირებული.

რამაზ საყვარელიძე აღნიშნავს, რომ ყოვლისმომცველ პარტიებს, რომლებიც კონკრეტულ ჭრილში არ ექცევიან, მეტი მომავალი აქვთ მსოფლიო პოლიტიკაში, ვიდრე მკაფიოდ გამოკვეთილ იდეოლოგიურ პარტიებს, იმიტომ რომ იდეოლოგია ზღუდავს მოქმედებას და იდეოლოგიურ ჭრილში თუ არ არის მოქცეული პარტია მოქმედების უფრო მეტი თავისუფლება აქვს.

დასკვნები და რეკომენდაციები

სამაგისტრო ნაშრომის საკითხით დაინტერესების მიზეზი იყო ის, რომ პარტიების ყოვლისმომცველობა საქართველოში შეუსწავლელია. ბოლო რამდენიმე წელია ქართული პოლიტიკური სპექტრი ისე აქტიურადაა ჩართული ყოვლისმომცველ პოლიტიკაში, რომ ვერც კი მიხვდნენ რა პროცესების მონაწილენი გახდნენ. რესპონდენტთა უმრავლესობისთვის უცნობი იყო პარტიების ყოვლისმომცველობის ცნება. თეორიული თვალსაზრისით, საკითხი უცხო და უცნობი აღმოჩნდა ყველა რესპონდენტისათვის, მაგრამ პრაქტიკაში მას დიდი ხანია ახორციელებენ პოლიტიკური პარტიები.

ჩატარებულმა კვლევამ აჩვენა, რომ ჰიპოთეზა, რომელიც ამ ნაშრომს საფუძვლად დაედო, გამართლდა - რაც უფრო ნაკლებიდეოლოგიურია პარტია, მით უფრო იზრდება მისი ყოვლისმომცველი ხასიათი. პარტიების ყოვლისმომცველობის შესახებ შესწავლილმა ლიტერატურამ და ყველა ჩაწერილმა ინტერვიუმ აჩვენა, რომ პარტიების ყოვლისმომცველი პოლიტიკა უკვე დიდი ხანია მიმდინარეობს, როგორც მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყანაში, ასევე საქართველოშიც. ყოვლისმომცველობა ძლიერი დინების პოლიტიკურ პროცესად იქცა, რომელიც ჯერ-ჯერობით ლიდერობს ქართულ პარტიულ პოლიტიკაში.

ყოვლისმომცველი პარტიებისთვის მთავარია მოიპოვონ უმრავლესობა, თუმცა მათ არ შეიძლება ჰქონდეთ უნიკალური იდეოლოგიური პროგრამა. ასეთი პარტიები შედგებიან რამდენიმე პოლიტიკური პარტიისაგან, რომელნიც ერთ დროს იდეოლოგიაზე იყვნენ დაფუძნებულნი. იდეოლოგიათა სიჭრელე ყოვლისმომცველ პარტიებს იდეოლოგიურად ქაოსურ მდგომარეობაში აყენებს. ლიდერებს შორის კონსენსუსის მიღწევამ, პოლიტიკური განსხვავებების მინიმუმამდე დაყვანამ საბოლოოდ წარმოქმნა ყოვლისმომცველი პარტია, რომელსაც იდეოლოგია არ აქვს. ასეთ პარტიებს საკუთარი იდეოლოგია და პრინციპები ეტაპობრივად მას შემდეგ უვითარდებათ, როდესაც ხელისუფლებაში მოდიან უმრავლესობით.

დემოკრატია და პარტიული კულტურა ქვეყანაში მაშინ იქნება განვითარებული, როდესაც სახელმწიფოს ეყოლება რამდენიმე ისეთი ძლიერი

პოლიტიკური პარტია, რომელთაც ჩამოყალიბებული ექნებათ იდეოლოგიაც და საკუთარი პრინციპებიც, არა ხელისუფლებაში მოსვლის შემდეგ, არამედ დაარსების დღიდანვე.

პარტია, რომელსაც არ აქვს მიზანი, ამოცანა, იდეა, პრინციპები, რაც იდეოლოგიის საფუძველია, ყოველთვის განწირულია, რადგან უმიზნო, უამოცანო, იდეოლოგიის გარეშე მყოფ პარტიას, რომელსაც მხოლოდ ფურცელზე უწერია საკუთარი იდეა და მზადაა ფინანსებში გადაცვალოს იგი, გაქრობა ემუქრება პოლიტიკური სივრციდან.

რესპონდენტთა უმრავლესობა აღნიშნავს, რომ ხელისუფლებაში მოსვლა ყველა პარტიის მიზანია. თუმცა, აღსანიშნავის ის, რომ ეს მოსვლა არ უნდა ანადგურებდეს პარტიის პრინციპებსა და იდეოლოგიას, ხელისუფლებაში ყოფნა ასეთი პარტიისთვის გამანადგურებელია, რაც საბოლოოდ უარყოფითად მოქმედებს მის იმიჯზე და ეჭვქვეშ აყენებს პარტიის არსებობას.

რესპონდენტები აღნიშნავენ, რომ საქართველოში დამოუკიდებლობის აღდგენის შემდეგ ხელისუფლებაში მოსული ყველა პარტია ყოვლისმომცველი იყო თავისი ხასიათით. არც ერთ მათგანს არ ჰქონდა მყარი იდეოლოგია და პრინციპები, თითოეული მათგანი რამდენიმე პარტიისგან შედგებოდა, ხოლო ხელისუფლების დაკარგვის შემდეგ პოლიტიკური ასპარეზიდან გაქრნენ ან/და დაიშალნენ. ყოვლისმომცველობის დროს ხშირად პარტიაში იქმნება პოლიტიკური ქაოსი, ხოლო იდეოლოგიათა შეჯახება ქმნის პოლიტიკურ კრიზისს, რაც ძირითადად პარტიის პოლიტიკური სივრციდან გაქრობით მთავრდება.

პარტიას, რომელსაც არ აქვს მყარი იდეოლოგიური საფუძველი, ამოცანები, იდეები და მისწრაფებები, ძნელია უწოდო დემოკრატიული პრინციპების მქონე პოლიტიკური პარტია. სწორედ ეს აკლია დღევანდელ ქართულ პოლიტიკურ პარტიებს, მათში არ არის დემოკრატიული მუხტი ისეთი ძლიერი, რომ შეძლონ დამოუკიდებლად არსებობა და ხელისუფლებისთვის ბრძოლა. ყოველივე ეს კი არის დემოკრატიული სისუსტის ბრალი და ამასთან ერთად, პარტიებში პოლიტიკური კულტურა სუსტადაა განვითარებული. რაც საბოლოოდ მძიმედ აისახება ქართულ პოლიტიკურ პარტიულ სისტემაში.

მნიშვნელოვანია, რომ ქვეყანაში დაინერგოს ისეთი მრავალპარტიული სისტემა, რომელსაც ექნება მყარი იდეოლოგიური საფუძველი; პოლიტიკურმა პარტიებმა უნდა იზრუნონ თავიანთი პოლიტიკური კულტურის ამაღლებაზე; პარტიამ თავის იმიჯზე ისე უნდა იმუშაოს, რომ ამომრჩევლებამდე მიიტანოს თავისი სათქმელი; პარტიამ ინდივიდუალურად უნდა იბრძოდეს თავისი პრინციპების განხორციელებაზე და არ უნდა გაცვალოს იდეოლოგია და პრინციპები თანხაზე და თანამდებობაზე.

დროთა განმავლობაში, ყველა მხარის ძალისხმევით, შესაძლებელი გახდება მძლავრი იდეოლოგიური პარტიების ჩამოყალიბება, რაც საბოლოოდ მიგვიყვანს მრავალპარტიულ პარლამენტამდე. ეს იმ შემთხვევაში თუკი იდეოლოგიური პარტიები შეძლებენ თავიანთი პოზიციების შენარჩუნებას საქართველოში, რადგან ნებისმიერი იდეოლოგიის მქონე პარტიის ერთ-ერთი ძირითადი მიზანი უნდა იყოს მრავალპარტიული დემოკრატიული პარლამენტის ჩამოყალიბება ქვეყანაში.

რაც შეეხება ყოვლისმომცველ პარტიებს მათ თუკი სურთ, რომ სახელმწიფო სისტემაში შეინარჩუნონ პოზიცია და მომავალშიც შეძლონ არსებობა, მაშინ უნდა მოხდეს მათი დახვეწა და განათლება, როგორც პოლიტიკური, ისე საზოგადოებასთან, ამომრჩეველთან ურთიერთობის თვალსაზრისით.

გამოყენებული ლიტერატურა:

- 1) ზურაბიშვილი, თ. (2006). *თვისებრივი მეთოდები სოციალურ კვლევაში*. თბილისი: სოციალურ მეცნიერებათა ცენტრი
- 2) კაკაჩია, კ. (2013). *სოციალური ქსელების როლი ქართულ პარტიულ პოლიტიკაში*. თბილისი: მერიდიანი
- 3) სილაგაძე, ი. (2017). *გამმიჯნავი ხაზების პრობლემა საქართველოს პარტიულ პოლიტიკაში: მიზეზები და შედეგები*. თბილისი: საქართველოს პოლიტიკის ინსტიტუტი
- 4) სულამანიძე, რ. (2016). *პოლიტიკური პარტიების და ინტერესთა ჯგუფების ურთიერთმიმართება*. თბილისი: სამოქალაქო ჩართულობის ცენტრი
- 5) სქოლტბახი, ა. პ., & ნოდია, გ. (2006). *საქართველოს პოლიტიკური ლანდშაფტი*. თბილისი
- 6) ჯონსი, ს. (2012). *საქართველოს პოლიტიკური ისტორია დამოუკიდებლობის გამოცხადების შემდეგ*. თბილისი
- 7) Allen, C. S. (2009). 'Social Democracy and the 'Catch-All Party Thesis' in Germany and Sweden'. *SAGE*
- 8) Andeweg, R (2000). "Consociational Democracy," *Annual Review of Political Science*
- 9) Blyth, M. & Katz, R.S (2005). 'From Catch-all Politics to Cartelisation: The Political Economy of the Cartel Party'. *West European Politics vol. 28, no. 1*, pp. 33-60
- 10) Daalder, H. (1996). 'The Netherlands: Still a Consociational Democracy?' *Reihe Politikwissenschaft / Political Science Series No. 33*
- 11) Daalder, H. (2001). 'Political Parties and Democracy'. Baltimore, Maryland: Richard Gunther, Larry Diamond, the Johns Hopkins University Press, pp.40- 51
- 12) Deschouwer, K. (2003). *Political Parties in Multi-Layered Systems. European Urban and Regional Studies*
- 13) Detterbeck, K. (2012). *Multi-Level Party Politics in Western Europe*. Publisher: Palgrave Macmillan

- 14) Downs, A. (1957). *An Economic Theory of Democracy*. *New York: Harper & Row*
- 15) Duverger, M. (1964). 'Political Parties'. London
- 16) Hadley, C. & Morass, M. (1989). 'Federalism and Party-interaction in West Germany, Switzerland and Austria'. *Publius* 19 (4): 81-97
- 17) Heinz, D. & Hornig, E. (2012). 'Catch-all Politics under Stress – Non-territorially Defined Parties and the Quest for Symmetry and Compromise in Territorial Reforms'. *Central European Journal of Public Policy* – vol. 6 - №1
- 18) Huckfeldt, R. & Sprague, J.(1992). "Political Parties and Electoral Mobilization: Political Structure, Social Structures and the Party Canvass". *APSR*
- 19) Kitschelt, H. (1995). *The Radical Right in Western Europe: A Comparative Analysis*. Ann Arbor: University of Michigan Press
- 20) Kirchheimer, O. (1966). 'The Transformation of Western European Party Systems', in Joseph Lapalombara and Myron Weiner(eds) *Political Parties and Political Development*, pp. 177–200. Princeton, NJ: Princeton University Press
- 21) Klima, M. THE CLIENTELISTIC PARTY: A Modified Version of a Catch-all Party in the Czech Republic?
- 22) Krouwel, A. (2003). Otto Kirchheimer and Catch-All Party. *West European Politics*
- 23) Krouwel, A. (2010). 'Party Transformation in West and Eastern Europe'. London: SSEES UCL
- 24) Lawson, K. (1980). *Political Parties and Linkages: a Comparative Perspective*. New Haven and London: Yale University Press
- 25) Lipset, S. & Rokkan, S. (1967). Party systems and voter alignments: Cross-national perspectives. *Toronto: The Free Press*
- 26) Lohmar, U. (1969). 'Innerparteiliche Demokratie'. pp.117–24
- 27) Lustick, I. S. (2012). 'Lijphart, Lakatos, and Consociationalism'. *Cambridge University Press*
- 28) Lutz, G. (1998). 'The Interaction of National and Regional Electoral Systems and Their Influence on Representation in Switzerland'. ECPR

- 29) Lijphart, A. (1999). *Patterns of Democracy. Government Forms and Performance in Thirty-six Countries*. New Haven & London, Yale University Press
- 30) Mair, P. (1984). "Party Politics in Contemporary Europe: A Challenge to Party?" *West European Politics*
- 31) Mahon, R. (2000). 'Swedish Social Democracy: Death of a Model?' *Studies in Political Economy*.
- 32) Parsons, T. (1964). *Social Structure and Personality*. *Free Press of Glencoe*
- 33) Pizzorno, A. (1964). 'Individualistic Mobilization'. pp. 212–17
- 34) Roper, S. D. (1995). 'The Romanian party system and the catch-all party phenomenon'. *East European Quarterly*
- 35) Sartori, G. (1976). 'Parties and Party Systems: A Framework for Analysis'. *New York: Cambridge Univ. Press*
- 36) Von Vorzys, K. (1975). *Democracy without Consensus*. Princeton: Princeton University Press
- 37) Ware, A. (1996). *Political parties and party systems*. Oxford University Press
- 38) Weber, M. (2014). 'Politics as a Vocation'. New York: Oxford University Press
- 39) Williams, M. H. (2006). 'Kirchheimer Revisited: Party Polarization, Party Convergence, or Party Decline in the 2005 German Elections?' Chicago, Illinois: Council for European Studies
- 40) Wolinetz, S. (2002). 'Beyond the Catch-All Party: Approaches to the Study of Parties and Party Organization in Contemporary Democracies'. *New York: Oxford University Press*
- 41) https://www.google.ge/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=0ahUKEwigs4mB2YXVAhXCVhQKHauUaBjUQFggkMAA&url=http%3A%2F%2Fcesko.ge%2F&usg=AFQjCNEYdxTyInmPDj_T9sjGWCNh1VxcOg
 მძიგბის თარგი 7 ივნიბი, 2017
- 42) http://www.transparency.ge/sites/default/files/post_attachments/1990_clidan_2016_clamde_politikuri_zalebis_carmomadgenloba_sakartvelos_sakanonmdeblo_organoshi.pdf მძიგბის თარგი 7 ივნიბი, 2017
- 43) https://www.google.ge/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=0ahUKEwjDyNHu2IXVAhWBOxQKHccsDkoQFggkMAA&url=http%3A%2F%2Fcesko.ge%2F&usg=AFQjCNEYdxTyInmPDj_T9sjGWCNh1VxcOg

[A%2F%2Fwww.parliament.ge%2F&usg=AFQjCNEzOv35B3X8kfzKS3IKqOI7OjYjrg](http://www.parliament.ge) მოძიების თარიღი 10 ივნისი, 2017

44) <https://www.google.ge/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=10&cad=rja&uact=8&ved=0ahUKEwjn2Pnv14XVAhVGbhQKHdHdAMUQFghZMAk&url=http%3A%2F%2Fwww.riksdagen.se%2Fen%2F&usg=AFQjCNFvPfmf0PHpByhtGwLNppdQx3DMiA>

მოძიების თარიღი 10 ივნისი, 2017

ინტერვიუები:

ლეიბორისტული პარტია - გიორგი გუგავა (10.05.17)

ქართული ოცნება - გიორგი ვოლსკი (16.05.17)

ნაციონალური მოძრაობა - რომან გოცირიძე (20.05.17)

რესპუბლიკური პარტია - ხათუნა სამნიძე (22.05.17)

დემოკრატიული მოძრაობა - ბესო დანელია (22.05.17)

ექსპერტი - მამუკა არეშიძე (07.05.17)

ექსპერტი - რამაზ საყვარელიძე (11.06.17)

ექსპერტი - კორნელი კაკაჩია (05.07.17)

სადისკუსიო გეგმა

სიღრმისეული ინტერვიუ პოლიტიკური პარტიების წარმომადგენლებთან

ბლოკი I: გაცნობითი ხასიათის

1. გთხოვთ, გვესაუბროთ თქვენი პარტიის შესახებ. (როდის დაფუძნდა პარტია; იდეოლოგია; წინასაარჩევნო პროგრამები - 2012 და 2016 წწ.).

ბლოკი II: წინასაარჩევნო პროცესი

1. რამდენად ცდილობთ იმოქმედოთ იდეოლოგიურ ჩარჩოში წინასაარჩევნო პროგრამის მომზადებისას?
2. თქვენი აზრით, თავად ამომრჩეველი რამდენად ითვალისწინებს პარტიის პოლიტიკურ იდეოლოგიას და წინასაარჩევნო პროგრამას გადაწყვეტილების მიღების პროცესში?
3. წინასაარჩევნო კამპანიის დროს რამდენად ორიენტირებული ხართ მრავალრიცხოვანი ელექტორატის მობილიზებაზე?
 - თუ კი, რა ზომებს მიმართავთ ამისთვის?

ბლოკი III: იდეოლოგიზაცია

1. როგორ შეაფასებდით საარჩევნო კამპანიის პროცესში იდეოლოგიის როლს?
2. რამდენად შემცირდა პარტიის რიგითი წევრის როლი?
3. რამდენად არის დაცული პოლიტიკურ პარტიებში იდეოლოგიური საფუძვლები?
 - თუ კი, გვესაუბრეთ მათ შესახებ;
 - თუ არა, გვითხარით რითია ეს განპირობებული?
4. ზღუდავს თუ არა იდეოლოგია წინასაარჩევნო პროგრამას?

ბლოკი IV: ყოვლისმომცველი ხასიათი

1. თქვენი აზრით, არსებობენ თუ არა საქართველოში ყოვლისმომცველი ხასიათის პარტიები?
 - თუ კი, გვესაუბრეთ მათ თავისებურებებზე;

2. რა განაპირობებს პარტიების ყოვლისმომცველ ხასიათს?
3. 2012 და 2016 წლების წინასაარჩევნო პროცესში რამდენად გამოვლინდა პოლიტიკური პარტიების მხრიდან ყოვლისმომცველი ხასიათი?
4. მრავალრიცხოვან ელექტორატზე ორიენტირებული პარტიები რამდენად გამოირჩევიან ნაკლებიდეოლოგიური პოლიტიკით?
5. პარტიის ნაკლებიდეოლოგიურობა რამდენად განსაზღვრავს პარტიის ყოვლისმომცველ ხასიათს?
6. რამდენად არსებობს საფრთხე, რომ პრინციპული ოპოზიცია გაქრეს პარლამენტსა და საზოგადოებაში?
7. რას ანიჭებს უპირატესობას ამომრჩეველთა მობილიზაციისთვის ყოვლისმომცველი პარტია?

დასკნითი ბლოკი

1. დასკვნის სახით, გთხოვთ გვესაუბროთ, საქართველოში ნაკლებიდეოლოგიური და ყოვლისმომცველი ხასიათის პოლიტიკური პარტიების პერსპექტივებზე.

სადისკუსიო გეგმა (ექსპერტებისთვის)

ბლოკი I: გაცნობითი ხასიათის

1. გთხოვთ, გვესაუბროთ პარტიული სისტემების შესახებ

ბლოკი II: წინასაარჩევნო პროცესი

1. თქვენი აზრით, რამდენად ცდილობენ პარტიები იმოქმედონ იდეოლოგიურ ჩარჩოში წინასაარჩევნო პროგრამის მომზადებისას?
2. თქვენი აზრით, თავად ამომრჩეველი რამდენად ითვალისწინებს პარტიის პოლიტიკურ იდეოლოგიას და წინასაარჩევნო პროგრამას გადაწყვეტილების მიღების პროცესში?
3. წინასაარჩევნო კამპანიის დროს რამდენად ორიენტირებული არიან პარტიები მრავალრიცხოვანი ელექტორატის მობილიზებაზე?
 - თუ კი, რა ზომებს მიმართავენ ამისთვის?

ბლოკი III: იდეოლოგია

1. როგორ შეაფასებდით საარჩევნო კამპანიის პროცესში იდეოლოგიის როლს?
2. რამდენად შემცირდა პარტიის რიგითი წევრის როლი?
3. რამდენად არის დაცული პოლიტიკურ პარტიებში იდეოლოგიური საფუძვლები?
 - თუ კი, გვესაუბრეთ მათ შესახებ;
 - თუ არა, გვითხარით რითია ეს განპირობებული?
4. ზღუდავს თუ არა იდეოლოგია წინასაარჩევნო პროგრამას?

ბლოკი IV: ყოვლისმომცველი ხასიათი

1. თქვენი აზრით, არსებობენ თუ არა საქართველოში ყოვლისმომცველი ხასიათის პარტიები?
 - თუ კი, გვესაუბრეთ მათ თავისებურებებზე;
2. რა განაპირობებს პარტიების ყოვლისმომცველ ხასიათს?

3. 2012 და 2016 წლების წინასაარჩევნო პროცესში რამდენად გამოვლინდა პოლიტიკური პარტიების მხრიდან ყოვლისმომცველი ხასიათი?
4. მრავალრიცხოვან ელექტორატზე ორიენტირებული პარტიები რამდენად გამოირჩევიან ნაკლებიდეოლოგიური პოლიტიკით?
5. პარტიის ნაკლებიდეოლოგიურობა რამდენად განსაზღვრავს პარტიის ყოვლისმომცველ ხასიათს?
6. რამდენად არსებობს საფრთხე, რომ პრინციპული ოპოზიცია გაქრეს პარლამენტსა და საზოგადოებაში?

დასკნითი ბლოკი

1. დასკვნის სახით, გთხოვთ გვესაუბროთ, საქართველოში ნაკლებიდეოლოგიური და ყოვლისმომცველი ხასიათის პოლიტიკური პარტიების პერსპექტივებზე.

Ivane Javakishvili Tbilisi State University

Lika Mukbaniani

Catch-all policy of the parties: qualitative analysis of party system
of Georgia in parliamentary elections of 2012 and 2016

Political Science

The Master's Thesis is drawn up to obtain Master's Degree in Political
Science

Head of Master's Thesis: Malkhaz Matsaberidze

Professor, Doctor of Political Science

Co-head of Master's Thesis: Giorgi Melikidze

Doctor of Political Science

Tbilisi

2017

98